

WESTERN

SUROVA PRAVDA

CENA 5 DIN. • BROJ 1003

U. H. VILKEN

B
ROTO
BIBLIOTEKA
X-100

Nemačka 5,00 DEM • Švajcarska 5,00 CHF • Austrija 30 ATS • Makedonija 80 MKD • Slovenija 390 SIT

WESTERN

1003

1996.

U. H. Vilken

SUROVA PRAVDA

ПЕВНИК

Izdavač:
DOO "DNEVNIK-IZDAVAČKA DELATNOST" NOVI SAD sa p.o.
Vojvodanskih brigada 7/VI, 21000 Novi Sad
REDAKCIJA KNJIGE

V.D. Direktora i glavni i odgovorni urednik Izdavačke delatnosti:
DUŠAN STANOJEV

Urednik:
GRADIMIR L. PAŠĆANOVIĆ

Recenzent:
PIROŠKA MATIĆ

Likovno grafički urednik:
VELJKO LJUBOJEVIĆ

Korektura:
GRADIMIR L. PAŠĆANOVIĆ

Adresa Redakcije:
"DNEVNIK-IZDAVAČKA DELATNOST", REDAKCIJA KNJIGE
Vojvodanskih brigada 7/VI, 21000 Novi Sad
Tel: 021/24-197

Stampa:
"DNEVNIK" Holding sa p.o. Novi Sad, Bulevar oslobođenja 81
21000 Novi Sad

U. H. Vilken

SUROVA PRAVDA

Nemilosrdno su ga gonili, hteli da ga ubiju i onemoguće. Ali boriti se sa takvim čovekom kao što je Vajat Gibz, nije bilo lako ni jednostavno. Bilo je uzaludno!

Bio je to čovek čelične snage i moći. Znao je da se bori za pravdu i zato mu ta borba i nije bila teška.

Njegov brat Džen bio je mnogo osetljiviji, nežniji, manje hrabar i odlučan. Nije umeo da se bori onako kako je jedino trebalo. Pogrešio je.

Šerif Vajat Gibz bio je uporan u svojoj nameri da uništi bandite i njihovog vođu Dilingera.

Zar nisu pale već mnoge nevine žrtve! Zar nije proliveno dosta krvi!

Ali do ovoga uspeha morao je da prođe kroz mnoga vrata pakla.

Na kraju je pravda pobedila. Tako će uvek da bude, tako mora uvek da bude.

*

Čovek je nepomično stajao u senci drveća. Siv u licu i napet. Čekao je. Kiša je dobivala po granama drveća, a vetar ih je lagano povijao. Čovek se još više zgrči. U srcu jeza, hladnoća. Posmatrao je ulazna vrata male kuće. Zaveses na prozoru bile su spuštene i blaga svetlost jedva se primećivala. Kapci na prozorima, pod naletom vetra, monotono su kloparali. Iznenada, vrata na kući se otvoriše.

Svetlost obasja prag i tamnu priliku muškarca. Čovek se bojažljivo osvrte oko sebe, podiže kragnu na jakni i pođe prema kapiji. Žurio je.

Munje su sevale, a grmljavina se prolamala dolinom. Za tren bi bili osvetljeni ceo grad i ta tiha, usnula kuća. Vetar je postajao sve jači. Njihao je krošnje drveća i lomio grane. Oluja je besnela. Niko nije video ni čuo čoveka sakrivenog u senci drveća. Polako je izašao iz tame i uputio se prema kući. Nigde nikoga. Samo oluja, kiša, munje. Onaj neznamac

što je izašao iz kuće beše odavno nestao. Čovek iz senke pride vratima i oslušnu. U kući sve mirno, ništa se nije čulo. Negde u dolini snažno odjeknu prasak groma. Noć stravična. Čuo se samo potmulu tutanj grmljavine i fijukanje vetra. Kiša je pljuštala i nošena vetrom dobovala o prozore, vrata, zidove kuće. Čovek otvori vrata i ona se zalupiše za njim. Zastade mu dah. Zastao je i osluškivao. U kući hladno, vlažno. Malo dalje primetio je poluotvorena vrata dnevne sobe. U kaminu je gorela vatra.

Mlada žena brzo ustade i ogrte kućnu haljinu. Čula je da je neko ušao u kuću, i, osluškujući, ona pođe prema ulaznim vratima.

— Džone, da li si to ti? — pozva tiho. Čovek ne odgovori.

I dalje je stajao, sav ukočen, dok se sa njegovog odela slivala voda. U desnoj ruci držao je kolt. Kapljice vode tupo su udarale o pod.

— Džone... — ponovo tiho zovnu mlada žena. Smrknuta lica, nekako jadan ali ipak odlučan u svojoj nameri, čovek je i dalje ćutao. Nije se ni pomerio. Stajao je kao skamenjen i čekao.

— Džone, pa odgovori mi već jednom! — Pošla je, sada već odlučno, prema došljaku. Jače je stegla kaiš na haljini i popravila kosu.

— Vratio si se, Džone! Ja sam mislila da ćeš... — Zanemela je i zastala na vrtima. Bila je užasnuta. Zuri-la je u čoveka i u kolt u njegovoj ruci. Zastrašeno je odmahivala glavom, a ruke je sklopila i nemo molila za milost. Na licu joj se video strah, užasan strah od smrti. — Ne, ne, ne želi još da umre! — Pucanj odjeknu i stopi se sa grmljavinom i olujom koja je napolju još besnela. Žena pade na pod, oblivena krvlju, mrtva. Dim baruta širio se prostori-

jom. Lampa je umorno svetlucala, bacajući nestvarnu, čudnu, lelujavu svetlost na mrtvo telo žene. Senka čoveka pade na njeno lepo lice. On brzo uđe u dnevnu sobu. Pogled mu pade na sliku koja je stajala na stočiću — venčana slika dvoje mladih. — On je besno sruši koltom na pod i počeo da prevrće po fiokama. Bacao je stvari oko sebe. Pronašao je novac i uzeo ga. Požurio je prema izlazu. Preskoči preko leša i brzo iziđe. Tiho zatvori vrata za sobom.

Napolju još uvek pljusak, vetar, oluja. Kiša mu je kvasila lice, natapala mu odelo, uvlačila mu se u telo i dušu.

U gradu niko nije čuo pucanj. Olujna noć bila je ovoga puta saučesnik krvavog nedela.

Baš u to vreme šerif je pošao u svakodnevni obilazak grada. Gunđao je. Vreme užasno, tamna, olujna noć, pljusak. On podiže okovratnik jakne i pođe. Gacao je po barama i na trenutke jedva odolevao snažnom vetru. Prozori saluna behu još osvetljeni i na njima su se svetlucale kišne kapi. Iznenada jako sevnu i munja osvetli tamno nebo. Potmulu prasak groma odzvanjao je dolinom. Negde, malo dalje, čulo se tužno zavijanje nekog psa. Odjednom se šerifu učini da vidi jednu tamnu priliku. Pogleda malo bolje, ali ne vide više ništa. — Mora da mi se pričinilo — pomisli, i pođe dalje. Polako je koračao, s oružjem u ruci.

Zastao je kod štale za iznajmljivanje konja. Lampa na ulaznim vratima snažno se ljuljala bacajući svetlo na okolne lokve vode. U štali je gorelo svetlo. Šerif uđe. Dvojica nepoznatih, koje je još juče primetio u gradu, trgoše se kad ga ugledaše. Smrknuta lica gledali su u šerifa, i jedan promrmlja: — Gadno vreme, zar ne?

Onaj drugi razvuče usta u neku grimasu, kao da hoće da se nasmeje, ne ispuštajući pri tom cigaru iz usta.

— Jeste, vrlo gadno vreme — odgovori šerif, pa nastavi: — Ne bih voleo da sam sada na putu. A vi? Šta vas dvojica kažete? Hoćete li još dugo da se zadržite u ovom gradu?

— Ne, nećemo. Čim prestane ovo nevreme, planiramo da odemo — reče onaj prvi.

— Ovaj tvoj prijatelj nešto mi je poznat. Je li, mladiću, da se mi nismo negde sreli? — upita šerif crnomanjastog mladića koji je pušio.

— Ne bih rekao, šerife — odgovori ovaj, a onda upita: — Hoćete li da se kartate sa nama? — U ruci je ravnodušno vrteo špil karata za poker.

— Ne mogu, moram da idem — odgovori šerif i pogleda još jednom po štali, a onda i dvojicu nepoznatih, pa izađe. Psujući, probijao se kroz kišu i vetar. Stigao je do saluna i bi mu odjednom čudno da se ne čuju nikakva graja i žamor. Neka nestvarna tišina vladala je u salunu. Šerif pođe u tom pravcu i oslušnu. Ništa se nije čulo. I muzika je prestala. — Šta li se dešava unutra? — pomisli i zastade pored vrata. Na vratima saluna, sa unutrašnje strane, stajao je čovek. Leđima je bio okrenut ulici, tako da ga šerif nije odmah prepoznao.

— Mogu da se opkladim da je ovde neka gužva i da će uskoro doći do pucnjave — pomisli i uputi se preko ulice u salon. Iznenada upade u blato i, psujući, jedva se nekako izvuče iz njega.

Napeta tišina valdala je u prostoriji. Dva čoveka stajala su jedan naspram drugog. Obojica su bili mokri od kiše. Jedan oslonjen o šank, a drugi je stajao na vratima. Ništa nisu govorili. Onaj za šankom oprez-

no koraknu napred. Ruke su mu neprimetno klizile niz telo. Na licu mu je titrao ciničan osmeh. Naglim pokretom ruke maši se za revolver koji mu je visio na opasaču. Čovek na vratima odgovorio je istom merom. Njegova ruka hitro je povukla obarač kolta. Pucnji su jezivo odjeknuli. Momak pored šanka se baci u stranu i izbeže smrtonosni metak. Pono-vo je opalio. Njegov metak pogodio jedno krilo ulaznih vrata i ona počese snažno da se klata. Dva pucnja odjeknuše jedan za drugim i onaj za šankom pade preko niza čaša, obori ih i uz tresak se sruči na pod. Još jedan bolan uzdah, i on se smiri, zauvek.

U tom trenu šerif ulete u salon. Ugledao je strašan prizor. Na podu je ležao mrtav čovek, a kod vrata je stajao dugi, u čijoj se ruci još uvek nalazio kolt. Po podu su se kotrljale čaure.

— Zašto si to učinio, Džone Gibze? — upita šerif. — Zašto si ubio ovoga čoveka? Šta ti je uradio? — pitao je dalje šerif.

Džon Gibz vrati kolt na svoje mesto, i vidno umoran i razočaran, okrete se prema šerifu i promuca: — Pat je mrtva, šerife. Idite tamo, videte. . .

— Za ime sveta! Tvoja žena je mrtva! Ne mogu da verujem. To ne može da bude istina!

— Ovaj ovde, on je za to kriv, šerife, i zato sam ga ubio!

— Ja tu ništa ne razumem — govorio je šerif. — Nebesa! Šta ti to govoriš! Džone, odgovori mi. Ja moram sve tačno da znam. Džon Gibz ga je posmatrao, a onda čuteći ode do šanka. Napunio je čašu pićem i brzo je ispio. Šerif mu pride.

— Džone, jesi li siguran da je to on uradio? Džone, čuješ li me, progovori već jednom!

Džon je posmatrao prisutne kao u nekom polusnu. Napolju je još uvek besnela oluja. Grmljavina se prolamala nad gradom, a vetar je fiju-kao.

— Sve je besmisleno, šerife. Moja žena Pat je mrtva. Ne pitajte me više ništa. Ostavite me na miru. Molim vas, hoću mira! — stenjao je Džon.

Šerif obrisa vlažno lice, uzdahnu duboko i ućuta. Kad je stigao do vrata, okrete se i reče:

— Idem da pogledam šta se to desilo sa Pet, Džone. — Žurno je izašao u noć.

Žurio je ulicom prema maloj kući na kraju grada. Kiša je još uvek pljuštala i šibala ga po licu. Stigao je do kuće i pošao prema vrtima, otvorio ih i užasnut zastao. Na podu je ležala mlada žena, mrtva. Njeno lice odavalo je, još uvek, užas poslednjih trenutaka života. Na podu nekoliko čaura.

— Sirota, jadna Pet... — promrmlja šerif i pođe u drugu prostoriju. Primetio je ispreturane i pobacane stvari.

Izašao je iz kuće umoran i iscrpljen. Žalio je tu mladu ženu, ovaj mladi život koji se prerano ugasio.

Kiša, opet dosadna kiša! Vratio se u salun. Tamo gužva, prepričavanje. Svi su pričali, svi su sve znali.

— Gde je Gibz? — upita šerif, napregnuto iščekujući odgovor. Niko nije mogao da mu kaže nešto određeno. Džon Gibz beše nestao.

— Izašao je napolje, ali nikom nije rekao kuda će — odgovori barman. Šerif izađe i pođe da ga potraži. Svuda ga je tražio, ali Džon Gibz je nestao bez traga i glasa. Šerif pođe do štale za iznajmljivanje konja. Primetio je da su i ona dvojica neznanih nestali. Ni njihovih konja više nije bilo u štali. Polupopu-

šena, zgažena cigara ostala je kao jedini trag. Uzdahnuo je. Šta sada da radi? Zašto li su ona dvojica otišla, i to po ovom nevremenu?

Negde na kraju grada sevnu munja i odjeknu snažna grmljavina. Zemlja kao da je zadrhtala. Stakla na prozorima kuća sablasno su zveckala. Nad južnim Oregonom oluja je još besnela.

*

Sivi oblaci navukli su se nad dolinom. Samo povremeno, sunce bi uspelo da probije svoje zrake kroz njih. Već nekoliko dana gusta magla prekrivala je grad. Nebo sivo, bezlično i tmurno. Prolazili su dani, isti takvi, monotoni i sivi. Reke nabujale i ponegde izlivene.

Snažan, krupan čovek stajao je usamljen ispred puste kućice na kraju grada. Drveće je šumelo, a vlažan vetar raznosio je sa njih još preostale kapi kiše. Tužna, sumorna pesma prirode odgovarala je osećajima Vajata Gibza. Došao je u grad jer je čuo šta se dogodilo njegovom bratu i snaji. Zamišljeno je stajao duboko tronut onim što je čuo. Gledao je u daljinu, u tamne oblake, u sunce visoko iznad njih, koje je uzaludno pokušavalo da probije svoje zrake. Uzalud! Svuda tama, vlaga. Na njegovo lice život je urezao puno oštarih bora. Pognuo je glavu. Poneka kiša kap pala bi na njegova snažna, široka ramena. Ne daleko od mesta na kome je stajao nalazio se mali ograđeni prostor, a u sredini grob. Tu su sahranili Patriciju Gibz, ženu njegovog brata Džona.

— Dobra, sirota Pat — mrmljao je Vajat i skinuo šešir. Kiša počeo opet da sipi, kvaseći mu kosu, odelo. Nepomično je stajao, povijen, pogleda

uprtog u grob. Potmuli topot konja nagna ga da podigne glavu. Spazio je šerifa. Sjaha i pride mu:

— Rekli su mi, u gradu, da ste došli i da ću verovatno ovde da vas nađem, šerife Gibz i... — Vajat Gibz mu jedva primetno klimnu glavom i dalje gledajući u grob. Na spomeniku je pisalo: Patricija Gibz, rođena 11. maja 1855. godine, umrla 29. jula 1876. god.

Šerif grada pride bliže Vajatu Gibzu.

— Nismo hteli da napišemo na spomeniku kako je umrla. Da li se slažete s tim?

— Da, svakako. U redu je ovako — odgovori ovaj.

Gradski šerif nastavi: — Želeo sam da vas o svemu odmah izvestim. Od one noći u kojoj se desilo ubistvo, od vašeg brata ni traga, ni glasa. Nestao je, i to odmah čim je ubio onog Brela Kasidija. Ne znam, možda taj Kasidi i nije ubio njegovu ženu. Neposredno pre ovog događaja, dan ranije, u grad su stigla dva neznanca. I baš one noći kada se desilo ubistvo, oni su iznenada nestali. Meni su rekli da će da odu tek kad prestane oluja. Jedan od njih bio mi je nešto poznat. Tek sada znam odakle. Za njim je raspisana poternica. Zove se Tej Varlok. Onaj drugi je sigurno njegov stariji brat Skoubs Varlok. Zar nije malo čudno da su ti momci nestali iste noći kad je i ubistvo izvršeno?!

Vajat Gibz je ćutao jedno vreme, a onda upita:

— Ne znate, možda, šerife kuda je moj brat mogao da ode?

— Verovatno na sever. Ponekad bi nam pričao o tome. Pre izvesnog vremena pričao je kako namerava sa ženom da se preseli na sever.

— Šerife — upita Gibz iznenada,

— da li su to dvoje mladih bili srećni ili...

— Pa, svakako. Zašto ne bi bili? Ja drugo ništa ne bih mogao da vam kažem.

— I ja sam mnogo voleo Pat — reče tiho savezni šerif Vajat Gibz. — Uvek je bila tako puna života, smejala se, sva je bila kao neki vihor. — Stavio je šešir i pošao prema kući. Nije ušao u tu praznu i tužnu kuću. Nije mogao.

— U kući je sve ispreturano — nastavi šerif. — Novac nisam našao, verovatno ga je ubica odneo.

— Mislite na onog Brela Kasidija? — upita Gibz.

— Da, ali interesantno je to da kod njega nismo našli nikakav novac, osim malo sitnine. Možda se vaš brat prevario? Možda su ona dvojica bandita ubili Pat, ili je to učinio jedan od njih? Kad sam ih one noći sreo u štali za iznajmljivanje konja, onaj Skoubs Varlok bio je prilično moker. One noći nisam mislio na to, jer mi nije bilo upadljivo. Tek kasnije, kad sam pronašao poternicu i video ko su oni, sinula mi je ideja da su to ubice. Tim banditima je možda bio potreban novac. Kuća je na pogodnom mestu, na kraju grada, a oluja je besnela. Niko nije mogao da čuje pucanj! Šta mislite o tome?

— Na sever, Kolumbija — mrmljao je tiho Vajat Gibz.

— Pronaći ću svog brata. Znam da je voleo Pat. Sad je sam. Plašim se da u svojoj tuzi i razočaranju ne izabere pogrešan put. Možda želi i da umre... Ne znam. Moram da ga potražim.

Obojica uzjahaše konje i podoše prema gradu. Rastadoše se ispred šerifovog ureda. Vajat Gibz je odlučio da pođe na sever.

*

Jezivi krici lešinara remetili su ionako čudnu tišinu šume. Tri čoveka koja su sedeli oko vatre mašiše se oružja. Obazrivo su posmatrali oko sebe. Ispod tamnih jela svetlucala se paprat i nekako tajanstveno šumela. Svetla stabla breza presijavala su se pod toplim sunčevim zracima koji su se probijali kroz krošnju. Snažnim zamasima krila, vrane bi sasvim nisko sletale, a onda bi se opet vinule u vis i nestajale. Odnekud se začu huk sove. Vetar je duvao zelenom dolinom, lomeći svoju snagu o ivicu šume.

— Neiz Parkes? — šaputao je uznemireno Tej Varlok.

— Moguće, brate — odgovori Skoubs Varlok i opruži se pored vatre.

— A šta kaže na to naš novi prijatelj? — smešakajući se upita ga Tej Varlok. Džon Gibz je ćutao. Želeo je da zaboravi svoju Patriciju i sve ostale ljude na ovom svetu. Mora da zaboravi. Mračna prošlost treba da bude sahranjena! Ne sme dozvoliti da ga teške i mučne misli proganjaju. Malo zatim on odgovori:

— Poglavica i njegovi Indijanci Neiz Parkes ne žive u ovoj oblasti. Ne treba da se plašite. Pored Zmijске reke sada nema Indijanaca.

— To ti kažeš, Gibze — jadikovao je, sav uznemiren, Skoubs Varlok.
— Ja imam samo ovu jednu glavu i ne želim da mi je Indijanci smaknu.

— Moj brat je u pravu — prošapta Tej Varlok, pa nastavi: — Čuli smo da su oni jako ratoborni, opasni. — Džon Gibz ih je tešio: — Ah, zašto ste se tako uplašili? Ja poznajem ovu oblast, a i slušao sam dosta o tome. Indijance će uskoro da protejavu. Ništa im neće pomoći protivljenje i borba. U svakom slučaju ovde nema Indijanaca!

Skoubs Varlok se malo primiri i obojica ostaviše oružje, ali ipak je ono bilo dovoljno blizu. Stalno su nešto osluškivali, trzali se na svaki šum ili krik ptice.

Džon Gibz sreo je braću Varlok negde uz put. A onda su odlučili da dalje putuju zajedno. Sedeli su, tako, jedno vreme oko vatre i ćutali. Na vatri se peklo meso ulovljene antilope. Jeli su i pomalo razgovarali. Varlokovi su i dalje osluškivali. Laki trzaj obuzimao ih je pri svakom lepršanju krila neke price. U šumi svuda tiho. Odjednom se iz daljine začuo potmul topot konja. Neki jahač je bežao, jurio. Tišinu proloži oštar, rezak pucanj. Čulo se bolno njištanje konja i snažan tresak, a potom topot još mnogo konja i buka koju su napravili ljudi. Vikali su i psovali. Malo zatim sve se utiša. Čulo se još samo kako neki jadnik moli za život.

Tri čoveka oko vatre skočiše i uzeše oružje. Napeto su osluškivali.

— Hoće da ubiju nekog — prošapta Tej Varlok. — Skoubse šta da radimo?

— Ništa. Mi nećemo da se mešamo u njihove poslove. To bi moglo da nam, donese samo zlo. Ja želim još da živim, brate. Možda je to potera po nalogu šerifa? Misli i na to, Tej.

Džon Gibz se mrštio. Povijen, počeo je da se šunja između drveća. Lako se probijao napred. Miris mahovine i smole uvlačio mu se u nozdrve. Čuo je, jedan rezak, oštar glas.

— Ne, nemojte! — vikao je drugi. Od tog jezivog krika kao da se cela šuma uplašila.

Odjednom Džon ugleda strašan prizor. Ispred njega ljudi i konji. Ljudi su vikali, smejali se i o nečem žučno raspravljali. Laso sevinu u vazduh i čvrsto zakači o debelu gra-

nu jednog drveta. Neki čovek je klečao na zemlji, odnosno bauljao, pokušavajući da umakne u obližnji čestar. Umoran, spotače se o kamen i opruži se po zemlji, pored mrtvog konja. Krv je curila sa njegovog lica. Oni ljudi ga zagrabiše i odvukoše do drveta na kome je visilo uže. On je vikao, urlao, branio se, pokušavajući očajnički da ih se oslobodi. Ali uzalud! Držeći ga čvrsto, ovi ljudi ga dovukoše do drveta, a onda mu namakoše omču na vrat.

— Molim vas ne činite to, nemojte! Pustite me! Pa rekao sam vam sve što sam znao. Sve je to istina. Tačno sam vam opisao put kojim će O'Mara da preveze robu.

Podablji čovek, okrugla i rumena lica, pride mu bliže. Smeškao se nekako vedro, prijatno. Ipak, njegove sitne, prodorne oči odavale su hladnog, ciničnog čoveka. Stao je sasvim uz jadnika igrajući se, pri tom, lancem starog, zlatnog sata: — Znaš, momče, ja ti sve verujem, ali ako te pustim, ti ćeš da me odaš. Otići ćeš kod O'Hare i sve ćeš da mu ispričaš.

— Neću, gospodine Dilinger, kunem vam se da mu neću ništa kazati. Pustite me, molim vas! — Džon Gibz vide kako se debeli čovek smejući. U ruci je još uvek vrteo zlatan sat, a onda progovori: — Čoveče, pa ti više ništa ne vrediš! Kako si izdao — 'Haru, tako ćeš i mene. Možeš da se hiljadu puta zakuneš, ja ti neću poverovati!

— Gospodine Dilinger — stenjao je uvezani jadnik, — molim za milost! Biću vaš najpodaniji čovek, slušaću vas i služiti kao pas. Sve, sve ću da učinim što vi kažete, samo me pustite da živim. — Svi su stajali i čekali da »glavni« najzad odluči. Bilo ih je desetak. I konji su mirno stajali kao da su razumeli tog jadnog

čoveka i njegovu borbu za život. Svi pogledi bili su uprti u Dilingera. Džon Gibz je razmišljao šta bi mogao da uradi. Bilo mu je teško. Šta da radi? Njih je mnogo. Ako bi pucao, ili pokušao nešto drugo, uhvatili bi ga, a to nije rešenje. Stradali bi i on i onaj čovek. Dok je tako razmišljao, vide kako Dilinger daje svojim ljudima kratak, odsečan znak rukom, i već sledeće sekunde uže se zateže i čovek polete uvis. Sve se ubrzo utiša, sve bi gotovo. Njegovo lice pretvori se u strašnu grimasu i tako i ostade. — Čovek je mrtav. Prekasno je da se nešto uradi — mislio je Džon.

Vetar je duvao i ljuljao mrtvo telo. Ljudi koji su držali kraj lasa, obavili su ga sada čvrsto oko drveta.

— Za nekoliko dana neće od njega ništa ostati. Za to će da se pobrišu lešinari — primeti hladno Dilinger.

— Momci, hajdemo. Čekaju nas novi poslovi — naredi on i svi bez reči podoše. Onog jadnika ostavili su da visi. Protutnjaše sasvim blizu mesta gde je Džon bio sakriven.

Džon Gibz stajao je još neko vreme i ćutao. Grane drveća blago su šumele na vetru. Setio se svoje Pat, a onda, kao da ga neko juri, potrčao je brzo prema mestu gde su ga čekala braća Varlok. — Obesili su jednog čoveka — reče uznemireno. Ništa nisam mogao da učinim. Sigurno su banditi. Predvodi ih neki Dilinger.

— Banditi? — promrmlja Skoubs Varlok. — Možda kod ovog Dilingera ima posla i za nas?

— Izbijte to iz glave! Taj Dilinger je podmukli pasji sin. Kod takvog ne bih želeo da radim — primeti Džon Gibz.

Braća ne rekoše ništa. Ćutali su i pakovali svoje stvari. I Džon počeo

da se priprema za put. Malo kasnije krenuše. Konji su kaskali dolinom. Jahali su prema severu, približavajući se Zmijskoj reci. Vremena su imali dosta, i zato nisu žurili. Kad je sunce zašlo, ponovo su stali da se odmore.

— Gibze, kuda si ti zapravo namio? — upita ga Skoubs Varlok dok su sedeli oko vatre.

— Ne znam još tačno. Možda ću za Portland.

— Onda te čeka strašno dug put, momče — smejući se primeti Tej Varlok i nastavi: — Mi ostajemo u ovoj oblasti. Ovde je malo ljudi, a nema čak ni šerifa.

Džon Gibz, zagledan u vatru, razmišljao je i pomalo ispitivački posmatrao braću. Bore na njegovom licu oštro su se urezale, delovao je napeto, a glas mu je bio promukao: — Vas dvojica ste banditi, zar ne? Na jugu je za vas postalo previše opasno. Sada biste ovde u Oregonu da potražite novi posao. Naravno, posao koji odgovara vašim sposobnostima i navikama.

Braća Varlok su se smeškali. Činilo se sa ih taj Džon Gibz svojim pričama veoma zabavlja.

— Gibze, sasvim si u prvu — potvrđi Skoubs Varlok. — Eto, sada znaš ko smo i čime se bavimo. A sada ti nama lepo reci nešto o sebi. Zašto si onako brzo i tajanstveno napustio grad?

— To je moj problem — odgovori mirno Džon Gibz. Skoubs Varlok pogleda značajno svoga brata i ovaj samo klimnu glavom. Pravili su se kao da ih Džon Gibz više ne zanima.

— U redu, Gibze, ako ti ne želiš da nam pričaš o sebi, onda i ne moraš. Ne želimo da te ispitujemo dalje — mirno će Tej.

— Pa i ja mislim da je tako bolje. Ima stvari o kojima čovek ne želi da

govori. A što se mene tiče, možete vi da budete banditi. To je vaša stvar — odgovori Džon Gibz. Ustao je i uzeo svoju vreću za spavanje. Razvio je i legao.

Iznenada, braća Varlok ustadoše i baciše se na njega, divlje se smejući. Čvrsto su ga držali dok mu je jedan od njih pretraživao džepove. Džon je kipteo od besa. Nemoćno je sevao očima i pokušavao da se nekako oslobodi njihovog čeličnog stiska. Najzad nekako oslobodi jednu ruku i počeo pesnicom da ih udara. Nije gledao ni koga udara, niti gde udara. Braća Varlok prestadoše da se smeju. Skoubs uhvati Džona za vrat i počeo da ga steže kao da hoće da ga zadavi. Svom snagom Džon se ote iz njegovih ruku, ali mu pri tom spade marama sa vrata. Skoubs ga odjednom pusti i obojica stadoše da ga posmatraju zainteresovano. Gibz jemirno ležao na zemlji i stenjao. Grubi ožiljci na njegovom vratu kazivali su banditima mnogo, znali su da prošlost tog momka nije bila lepa, da je preživeo nešto što retko ko preživi. Ožiljci od omče! Ožiljci teške, bolne prošlosti. Ružno su izgledali na vratu tog još mladog momka, i Tej Varlok primeći:

— Hej, neko je pokušao da te obesi, prijatelju! Već si visio na drvetu, je li?

Džon ustade i brzo dohvati maramu. Poveže je oko vrata. Ništa nije rekao. Samo se odmakao malo dalje od svojih saputnika i seo. Jedno vreme svi su ćutali, a onda Džon mrzovoljno reče:

— Zaboravite ono što ste videli. O tome ne želim da čujem više nijednu reč. Da li ste me razumeli?! Ostavite me na miru. Ne diram ni ja vas.

— Pa i on je bandit — ipak progovori Skoubs. — Samo neće da pri-

zna. Pravi se ovdje pred nama kao da je neki svetac. A šta li je taj morao da zabrlja kad je stigao do vešala! Ah, dobra si ti ptičica. . .

Gibz je ćutao. Nije želeo sa njima da raspravlja, niti da se pravda. Ne, nikako! Bio je strašno ljut na sebe, na njih, na ceo svet. Zar je moguće da je njegov život počeo takvim tokom kakav nikada nije želeo! Zar ti banditi da mu budu društvo? Zašto? Zar je za sve sam kriv? Možda. A možda i ne. Pogledao je onu dvojicu. Smeškali su mu se nekako tajanstveno, saučesnički. Ljutito ih je odmerio, a onda se zavukao u vreću, uzeo oružje i legao. Dugo nije mogao da zaspi. Slike prošlosti navirale su pred njegovim očima. Video je Pat. lepu, veselu, zatim svoga brata.

— Šta li će biti sa njim? Kuda da pođe? Ima li još neke nade za njega? — Pitanja su navirala, a odgovore nije znao, niti je mogao da ih nađe. — Bilo bi najbolje da nije živ. — Čuo je kako se braća Varlok nešto kikoću, a onda Skoubs reče: — Ideš u Portland? Ako odeš tamo odmah će da te uhvati neki šerif. Ti ne bi smeo da se dugo zadržavaš ni u jednom gradu. To treba da ti je jasno. Eto, isto tako je i sa nama. Zato treba da ostanemo zajedno. Razmisli malo o tome! Ti si isto što i mi. Putovaćemo svuda zajedno i radićemo za onoga ko nam najviše plati. Šta kažeš na to, Džone Gibze? — Džon ne odgovori. Varlokovi nisu slutili da on razmišlja o bratu, saveznom šerifu Vajatu Gibzu.

Noć je uveliko pala. Nebo nad Oregonom bilo je prepuno zvezda. Oko njih šuma i tišina. Iz daljine čulo se zavijanje vukova. Na njihovim vrhovima blistao je i presijavao se sneg. Tri čoveka ležala su uz vatru. Nešto zajedničko ipak ih je vezivalo.

Sva trojica su bežali od teške, mučne prošlosti.

Kao vuk samotnjak, savezni šerif Vajat Gibz lutao je Oregonom tražeći brata. Dugo je već jahao i zato je odlučio da tu noć prespava na obronku jedne šume. I njemu i konju bio je potreban odmor. Zadubljen u misli, pripremao je drva za vatru. Vatra je već tinjala bacajući blag odsjaj na njegovo umorno lice. U šumi sve spava — tišina je. Neki neobičan mir, pomalo tajanstven. Ipak, oglasi se jedna sova. Povetarac je duvao. Odjednom mu se učinilo da oseća čudan miris, koji je vetar povremeno nanosio. Uzeo je vinčesterku i malo se udaljio od vatre. Osluškivao je. Ništa. Možda mu se pričinilo. Čekao je još neko vreme, a onda se vratio do vatre. Oko njega su šumele grane nošene lakim vetrom. Lišće ga je dodirivalo po licu, leđima. Ustao je i počeo nervozno da šeta. Najzad odluči da pođe protiv vetra; onaj neobičan miris povremeno se osećao. Uplašene vrane prhnuše ispred njega. Oprezno se kretao i uskoro je primetio, na jednom delu šume, čistinu. Pošao je tamo. Još malo, i stade kao skamenjen. Strašan prizor ukazao se pred njim. Lešinari su napadali mrtvog konja, kidali meso sa njega, grabili, gurali se. Nekoliko ptičurina upravo je kidisalo i na čoveka obešenog o drvo. Odelo su mu skoro pokidali svojim ostrim kljunovima.

Vajat duboko uzdahnu. Da nije tačno znao kakvo odelo nosi njegov brat, pomislio bi možda da je to on. Mesečina je obasjala ceo proplanak. Stravična slika titrala je pred Vajatovim očima. U pravcu uginulog konja nije mogao da gleda. Ne-podnošljiv zadrž širio se svuda. Va-

jat je razmišljao šta da radi. Onda sasvim pride obešenom i naglim pokretom noža preseče užu. Beživotno telo tupo udari o zemlju. Vajat ga nije dirao. Brzo je počeo da sakuplja kamenje, koga je ovde bilo mnogo, i počeo da ga slaže preko leša, dok ga sasvim nije prekrrio.

Odjednom mu se učini kao da ga neko posmatra. Nijednim pokretom ili pogledom nije dao do znanja da je nešto primetio. Uze, polako, još jedan poveći kamen i pažljivo ga stavi na improvizovani grob, a onda pođe natrag, prema mestu gde se ulogorio. Stigavši do vatre, on stade osluškujući pažljivo. Ništa. Čuo se samo onaj žamor, šum, život šume. Mesec je sijao probijajući svoje blede zrake kroz krošnje. Vetar je nešto ojačao.

Misao na Džona ipak ga nije napuštala. Već nekoliko dana je po tragovima znao da mu je blizu. Raspitivao se. Čuo je da neka tri čoveka putuju zajedno. Već je pretpostavljao ko su ona dvojica. Nadao se da će uskoro da ih stigne. Primetio je da oni ne žure. Jašu polako i često se odmaraju. Ipak nije mogao ni da pomisli da je i Džon bio tu, na ovom proplanku, da je video šta se desilo onom jadniku.

Nešto šušnu i trže ga iz misli. Neko mora da je u blizini. Osećao je to. Ipak, ništa se nije događalo. Sede pored vatre. Rešio je da čeka. Vinčesterka mu je bila blizu, nadohvat ruke. Vreme je prolazilo. Niko se ne pojavi. Ipak, bio je sve sigurniji da je neko u blizini i da čeka povoljan trenutak. Motre na njega. Zašto? Pa već odavno su mogli da ga ubiju. Bio je sam, a uz to tako vidljiv, odlična meta. Vajat reši da se napravi kao da je, onako uz vatru, zaspao. Nije smeo da se pomeri. Ruke je stavio na kolena. Šešir je duboko navu-

kao na čelo. U džepu košulje, dobro sakrivena, nalazila se šerifska značka. Sigurno hoće da ga uhvate živog, prolete mu kroz glavu. Pravio se da drema i tako se ponašao kao da niko i ništa oko njega ne postoji, kao da mu nikakva opasnost ne pretili.

Vatra je slabo gorela. Razmišljao je koliko ima još ovako usamljenih ljudi kao što je on. Sede sami, čekaju nešto, a život lagano prolazi. Mnogi su došli u Oregon kada još nikoga nije bilo, puni nade u bolji život. Mali, obični kauboji. Poneli su samo oružje, konja i vreću za spavanje. Danas su neki od njih rančeri, a neki bogati veleposednici. Eto, on je počeo ni od čega, ništa nije imao, a za sve što sada ima i što je postigao može da zahvali svome radu, vrednoći i poštenju. Oregon je bio poslednji raj Zapada. Vajat Gibz nije želeo da postane rančer. Privlačio ga je poziv šerifa. Znao je da uz taj poziv idu i velike opasnosti, da iziskuje stalnu opreznost i napetost, traži da mu se čovek preda ceo.

Negde iza njega začu se, ponovo, krckanje neke grančice. Napregnuo je očekivao da se neko pojavi, da mu pride. Opet ništa. Vetar je duvao i njihao grane. Bi mu hladno. Mora još da izdrži. Žmirkao je, a na usnama mu ironičan osmeh.

Kakva igra! — pomisli. Leđima je bio okrenut nepoznatoj opasnosti. Udovi su ga boleli i počeli da trnu. Jakna se zategla preko širokih pleća. Disao je lagano i smireno.

Zašto ga slede? Ko su ti ljudi i šta hoće od njega? Iznenada ugleda tamnu priliku čoveka koji se šunjao. U ruci je imao revolver. Izlazio je iz senke. Polako se približavao. Vajetov konj uznemireno počeo da rže.

— Budi miran — mrmljao je šerif Gibz kao u polusnu. — Nema nikog.

Nepoznati mu je već bio iza leđa i smeškao se. Okrenuo se i mahnulo koltom, i već za sekundu pored njega se stvori još jedan tip. Zajedno su gledali Vajata. Šerif podiže malo glavu i kao slučajno dodirnu rukom vinčesterku. Ona dvojica ništa nisu slutili. Odakle bi oni znali da se pred njima nalazi opasni i iskusni savezni šerif Vajat Gibz, jedan od najhrabrijih i najžilavijih ljudi ove oblasti, čovek čije je ime postalo legenda?

Pogrbljeni, polako su mu prilazili. Obojica su imali revolvere u rukama. Samo da pritisnu obarač, i čovek pored vatre bi pao. Ipak, nisu pucali. Vajatove oči bile su upola otvorene. Bes je navirao iz njega. Srećom, neznanci to nisu mogli da primećuju. Vajatov konj počeo, opet, uznemireno da rže, udarajući pri tom repom o jedan žbun. I prednjim kopitima je udarao o zemlju i upozoravao gospodara. Gibz ga, sanjiv, ućutka, i onda prodžara malo vatru, praveći se da ništa ne vidi i ne čuje. Tihi koraci su se približavali. Bio je i on spreman. Iznenadiće ih. Nepoznati nisu mogli ni da sanjaju da su oni ti kojima pretila opasnost. Osećali su se sigurno i zato su oklevali da napadnu. Pa zar taj momak nije na njihovom nišanu?! Ne može on nikako da im umakne! — Buljili su u njegova široka, prašnjava leđa. Većtar pirka, noć puna mesečine, a na nebu puno, puno zvezda. Noć kao stvorena da ljude učini boljim, srećnijim. Ali nije bilo tako. Na mnoge lepota prirode nije uticala. Šteta! Uzavrela krv u njima vodila ih je drugim putem, pogrešnim i ružnim. Nisu mogli da odole onom užasnom nagonu da ubijaju i prepadaju nedužne, da pljačkaju i otimaju tuđe.

Ona dvojica još uvek su se šunjali. Osećali su već toplotu vatre.

Jedan od dvojice naglo koraknu i udari šerifa revolverom u potiljak. Polako, šerif se povi i pade u stranu. Mirno je ležao.

— Naš je! Uspeli smo! — vikao je jedan. — Sredili smo makar jednog od Dilingerovih ljudi. Sigurno nas je čekao po Dilingerovom naređenju. Hteo je da i nas ubije. Odnećemo ga našem gazdi. O'Hara će se sigurno obradovati. On neka i odluči šta će dalje sa njim. Idi i dovedi naše konje.

Onaj drugi upita:

— Da li si ga jako udario?

— Naravno. Udario sam ga svom snagom. Neće taj skoro da se osvesti, a kada bude došao k sebi, biće već na konju, i to vezan. Onda nam više ništa ne može. Idi po konje! Požuri.

Osećali su se veoma sigurnim. Revolvere su vratili za pojas. Gibz je još ležao i pravio se kao da je u nesvesti. Jedan od momaka se okrete i htjede da pođe, dok se onaj drugi saže nad Vajatom, da bi ga uvezao.

Vajat se naglo uspravi i udari glavom momka pod bradu. Jauknuvši glasno, ovaj se zatetura i pade. Onaj drugi, čuvši kako mu drugar viče, zastade i okrete se. Ali videvši šta se dešava, htjede da umakne iza jednog drveta. Prekasno. Metak ga pogodi u nogu. Vičući od bola, uhvati nogu i počeo da skače uokolo, onako na jednoj nozi. Za tren se Vajat našao kod njega. Udario ga je pesnicom tako da se i ovaj nađe na zemlji onesvešćen. Gibz se smeškao.

Opipao je svoj potiljak. Sve je bilo u najboljem redu. Nikakve rane. Ni krvi. Sasvim mirno, razoružao je onesvešćene momke i ostavio ih da leže. Seo je uz vatru i čekao. Stenjući, nepozvani momci počeli polako da dolaze svesti. Vajat ih je merkao. Kad su shvatili šta se dogodilo, hte-

doše da pobegnu, ali im Gibz dade znak da se ne miču, da budu mirni, jer će vinčesterka da proradi. Uze pušku i uperi je u nepoznate.

— Žao mi je — počeo on tiho, — ali poneki put nisam baš tako nežan, mogu vrlo nezgodno da udarim. Nisam želeo da pogodim tvoju nogu. Da li te jako boli?

Buljili su u njega kao opčinjeni. Šta to treba da znači? Ovaj čovek koga su napali još im se izvinjava. Ruga im se, sigurno. Oni pogledaše upitno jedan drugog, i počеше nešto da se došaptavaju:

— Gij, nisi ga baš tako jako udario. Trebalo je da ga udariš u glavu.

— Pusti me na miru — reče onaj drugi. — Ovakav jedan mogao bi i bika da ubije.

Gibz se smeškao i klimao glavom. Čuo je razgovor, pa dodade:

— Prijatelji moji, mene ne zovu uzalud »čelični Vajat«. Moja glava je čvršća od stene. Mogao bi revolver da ti se raspadne ako bi...

Momci brzo opipaše opasače, ali revolvere ne nadoše. Jedan reče:

— Ako Dilinger ima još nekoliko takvih kao što je ovaj, onda nam se ne piše dobro, Smejli. Ovaj momak je stvarno nesalomiv.

— Da, dobro kažete — smeškao se Gibz, — ali ja imam i mozak koji me je retko kad izneverio. Čujem da spominjete Dilingera, O'Haru. Ko su oni? Vidim da vas dvojica radite za O'Haru. Pričajte. Zašto ćutite?

— Gij, pa on ni o čemu nema pojma — šapnu crvenokosi Smejli. — Sad počinjem da shvatam. Pa ni jedan od Dilingerovih ljudi ne bi sahranio onog obešenog jadnika, našeg druga. Gij, pa ovo je neki stranac.

— To je vaša velika sreća — dodade Gibz i polako ustade.

— Ko ste vi? Da li ste ovde slučajno? — jedva se Gij usudi da upita.

— Ne, nisam slučajno ovde. Tražim brata. Ali to je moja briga. Hteo bih da čujem vas, šta vi imate da mi kažete.

— Evo, reći ćemo vam. Ovde to skoro svako dete zna — počeo Gij i malo se zakašlja. — Možemo, stranče, slobodno da vam kažemo. Postoje dva čoveka koji se, svaki na svoj način, bore za prevlast nad putem za transport robe. To je onaj prolaz koji vodi od severa na zapad, uz Zmijsku reku, i posle, istom rekom, roba se prevozi dalje za Portland.

— Onaj ko uspe da zagospodari oblašću oko Zmijske reke i da kontroliše prevoz robe, ubira porez, taj je i bogat, odnosno silno može da se obogati. Zasad taj deo puta pripada našem gazdi O'Hari. Ali on ima opasnog protivnika. To je Dilinger, koga ste čuli da spominjemo. On stalno huška svoje revolveraše na nas, oni nas ubijaju i na sve moguće načine zastrašuju. Hoće da unište O'Haru i njegove ljude. Zasad Dilinger ne interesuje roba već prevlast nad putem, nad ovom oblašću oko reke. Mnogi trgovci više nikad nisu videli svoju robu jer su se usudili da putuju kroz te predele. Poneki sposobniji trgovac stigne na odredište, ali je to vrlo retko. Eto, zbog toga ratuju Dilinger i O'Hara. Nijedan neće da popusti i tako borba postaje sve surovija i beskrupuloznija. Onaj jadnik što ste ga videli obešenog bio je naš čovek. Dilinger je naredio da ga obese.

— Razumem sve — tiho će Gibz. Zamišljeno je gledao u vatru. Uze jednu suhu granu i stavi je da gori, a onda upita: — Zašto me niste ubili? Pa to bi za vas bilo jednostavno. Da li ste pomišljali na to? Recite iskreno!

— Jeste, mislili smo da vas ubijemo. Ali videli smo vas kako ste se

pobrinuli za našeg druga. Ne znam ni sam zašto nismo pucali. . . — Gij je gledao svog druga. — Smejli, kaži i ti nešto.

Crvenokosi Smejli sleže ramenima, pokuša da nešto kaže, da objasni, ali nije mogao. Samo reče:

— Ni ja ne znam.

— Ja znam, ja ću vam reći — smeškao se Vajat. — Vi niste banditi, niti oni pravi revolveraši. Evo, uzmite svoje oružje. Jahaćemo dalje zajedno. Moj brat izgleda da se kreće baš nekako ispred puške tog Dilingera. Odvešćete me do vašeg O'Hare. — Da vas odvedemo do Zmijske reke? Zar vi ne poznajete ovu oblast?

— Ne tako dobro kao što je vi znate — odgovori Gibz.

— Pođimo. Dosta smo pričali. Želim što pre da upoznam tog vašeg gazdu. — Oklevali su i nekako čudno gledali Vajata. Još uvek se nisu usuđivali ni oružje da podignu sa zemlje. Čudili su se: stranac koji im veruje na reč i koji im čak vraća oružje. U ovoj oblasti oko Zmijske reke vladalo je sasvim drugačije stanje, vladala je mržnja i ubilačka netrpeljivost. Čovek koji ne želi da ubije svoje protivnike, napadače, bio je redak, gotovo da nije ni postojao.

— Tvoj udarac je bio snažan — reče Vajat, — ali moj mozak je u odličnom stanju. Nisam lud, znam šta mislite. — Vajat im okrenu leđa i počeo da pakuje ono malo stvari što je imao.

— Hajde, momci, maknite se već jednom i dovedite svoje konje — viknu im Vajat. Oni dohvatiše oružje, pogledaše ga začuđeno i podoše u šumu. Izgubiše se među drvećem. Vajat je čekao. Sada su imali šansu da nestanu, da odu. Radoznalo je pogledao. Najzad se pojaviše. Dove-

li su konje i tu ih pred Vajatom osedlaše. Gibz ih je zadovoljno posmatrao.

— Gospodine — ote se iskren uzdah Giju, — vi ste tako redak čovek. Sreća da smo naišli na vas. Veoma mi je žao što sam vas udario. Radovali bismo se kad biste radili i borili se za O'Haru. On je dobar. Ljudi kao što ste vi, njemu su i te kako potrebni. Kod nas nema propalica i lupeža.

— To već znam, Gij — odgovori mirno Vajat. — Zato ćemo dalje da jašemo nas trojica zajedno.

Smejli mu iznenada pride, ispruži ruku i reče:

— Da se sprijateljimo, gospodine. Zovem se Smejli Džekson.

Vajat Gibz ih pogleda i klimnu glavom, a onda dohvati Smejlijevu ispruženu ruku i čvrsto je steže, tako da ovaj malo iskrivi lice.

— Ja sam Vajat Gibz — reče. — Gij, priđi i ti.

Gij pride i pruži mu ruku. Ovaj čovek mu se neobično svidao. U ovoj oblasti ljudi su se ili ubijali ili su bili prijatelji. Drugog izbora nije bilo. Divljina severa uslovljavala je takav život. A svaki čovek morao je sam da izabere svoj put, i to brzo i bez mnogo dvoumljenja.

Tri čoveka jahala su tako kroz noć. Gibz je često gledao u zemlju, ne bi li otkrio tragove koji bi ga odveli do brata. Primetio je opet iste tragove trojice jahača. Ali izgubio ih je ubrzo kad su naišli na stenovito tle.

— Zašto tražiš brata? — upita ga Smejli jedva čujnim glasom.

— Neko je ubio njegovu ženu — odgovori Vajat zamišljeno. Gledao je daleke šume nad kojima se nadvio hladan, vlažan vazduh. — On nije tako jak kao što misli. Doživeo je, verovatno, šok i sigurno mnogo pa-

ti. Želi da ovde na severu nađe zaborav. Želim i hoću da ga pronađem i da ga vratim kući. On je tako osetljiv, neotporan. Plašim se da ne pokuša nešto ludo, da se ne ubije ili ko zna šta bi još moglo da mu padne na pamet. Ubio je onog momka koji mu je, kako kažu, ubio ženu. Možda se i izmenio. Ne znam, već dugo ga nisam video. Moram da ga nađem! Verujem da sam i ja njemu sada potrebniji više nego ikad.

— Jednog takvog brata kao što si ti želeo bih i ja da imam, — reče Gij. — Onda bih i bez novca bio veoma, veoma bogat.

Gibz na to ništa ne reče. Čutao je i jahao. U mislima je bio sa bratom. Kad se oženio Patricijom, skoro da je plakao od sreće. Vajatu je stalno ta slika bila pred očima. Nije znao da je njegov brat Džon postao drugi čovek, čvršći, suroviji, a ono što je bilo dobro u njemu, polako ali sigurno je nestajalo, topilo se kao led na suncu.

*

U skoro ugledaše bistru, sjajnu vodu reke. Njena obala bila je obrasla gustim rastinjem. Iz tog zelenog rastinja štrčale su stene. Konji su se jedva probijali prema obali reke. Jedan za drugim jahali su Džon Gibz, Skoubs Varlok i njegov brat Tej. Kad su stigli do reke, pustiše konje da se dobro napiju.

— Ovo bi trebalo da je Zmijska reka — rekao je Skoubs Varlok i, zažmurivši, zagleda se u daljinu. Sunce je sijalo i bilo je prijatno.

— Da, ovo mora da je Zmijska reka — odgovori Tej i počeo da miriše vazduh. — Hej, ovde se oseća dim. Nešto gori.

Posmatrali su drugu obalu. I ona je bila zelena, obrasla žbunjem.

Džon Gibz potera polako konja u vodu. Kao opčinjen, posmatrao je reku, okolinu. Video je planinske vrhove prekrivene snegom, zelene brežuljke i beličaste brezove šume. Blagi vazduh strujao je iznad reke, a topli vetrić je omamljivao.

Sva trojica podoše prema drugoj obali. Oprezno su jahali. Ona je bila stenovitija i to im je otežavalo jahanje.

Iznenada ugledaše kolibu. Odmah sjahaše i potražiše najbliži zaklon. Posmatrali su, pažljivo, predio. Malo niže, na reci, primetiše vitku figuru žene. Prala je veš. Njena crna kosa presijavala se na suncu.

Indijanka, pomisliše. Oko tela svetla koža divljači, a na glavi izvezena traka koja je pridržavala kosu i pružala se preko čela. Vrata kolibe bila su otvorena. Dim se izdizao iz odžaka. Iz kolibe se ništa nije čulo.

— Hej, ti, pa ova Indijanka je sama! — povika Tej Varlok, a oči mu se zacakliše. — Ovu uzimam ja, brate!

— Polako, polako — opomenu ga Skoubs Varlok. — Prvo treba da saznamo da li ima još nekog u kolibi. Ti, Tej, ostani ovde i budi nam zaštitnica, a nas dvojica ćemo do kolibe.

Džon Gibz i Skoubs Varlok tiho su se primicali kolibi, sa zadnje strane. Više nisu mogli da vide Indijanku i Teja Varloka. Polako su stigli do kolibe, a onda su stali i počeli da osluškiju.

Iznenada začuše viku, vrisak. Indijanka je bežala dok ju je Tej jurio. Stiže je i počeo da se rve s njom. Žena se očajnički borila. Ujede ga za ruku. Odjednom pucanj, i Tej Varlok pusti Indijanku i ode u najbliži zaklon. Devojka iskoristi priliku i pobeže. Raspletana kosa lepršala joj

se niz leda. Uspela je da umakne u šumu.

Ispred kolibe stajao je čovek držeći pušku uperenu u Teja Varloka. Seda kosa padala mu je preko čela. Bio je prilično star. Bio je spreman da opali. Ljutito je posmatrao Teja, tog drskog mladića. Pun mržnje prema neznancu, hteo je da ga ubije. Videvši to, Skoubs Varlok opali bez ikakve milosti i pogodi starog čoveka.

Skoubs Varlos uđe u kolibu. Počeo je da pretura i baca stvari. Grubo odgurnu sto i počeo da razgleda po sobi. Bilo je nekoliko ležaja. Na peći od kamena stajala je velika posuda, u njoj vrela voda. Stiže i Tej Varlok. Bio je ljut.

— Ta prokleta žena me je ujela! — žalio se.

— Ti, idiote! — grmeo je na njega Skoubs. — Zar ti nisam rekao da je ne diraš?!

— Ah, sve su to koještarije — odbrusi Tej. — Ti si pucao u starog, i eto, i Indijanka je pobegla. Ipak, ne brini, biće sve dobro.

— Nadajmo se — umeša se Džon Gibz mirno. Ipak, njegov glas odzvanjao je opominjuće. — Treba što pre da odemo odavde.

— Plašiš se? — upita ga Skoubs Varlok kezeći se.

— Ne, ne plašim se, samo sam oprezan, Varlok. Mi ne znamo da li je ovde stari živeo sam ili sa još nekim. Zar ne vidite da ima nekoliko ležaja? Ja sam siguran da ovde još neko stanuje. — Pogledao je iz kolibe prema reci, pa nastavio: — Ova koliba je tako dobro zaklonjena da samo slučajno može da se pronade. Sve što se desilo ne dopada mi se. Trebalo bi da nestanemo, i to što pre!

— Što se mene tiče, ti možeš da nestaneš kad hoćeš i kuda hoćeš —

reče hladno stariji Varlok. — Hajde, ispari! Šta čekaš?

— To bi trebalo stvarno i da uradim — razmišljao je Gibz. — Ubio si onog starog, a šta ako je on Dilingerov čovek? Samo bi nam još to trebalo! — Gibz izade iz kolibe. Stajao je i razmišljao neko vreme, a onda im pridei reče: — Ne znam, još ću da razmislim da li da ostanem. A ti, Skoubse, nećeš se dobro provesti ako je ovaj stari Dilingerov čovek.

— Prestani, Džone! — vikao je Vorlok ljutito. — Da ne nameravaš da nas uvališ u nešto? Kaži. Šta smeráš?

— Ne smeram ništa, Skoubse, niti imam nekih loših namera. Ovo što si uradio nije dobro, ali to je tvoja stvar. Ja ti opet kažem da nam se ne piše dobro. Da sam na tvom mestu, ne bih toliko vikao i kočoperio se. Može neko da čuje. Ali ti sam znaš šta je za tebe dobro i...

Skoubs je bio ljut. Teško je disao. Preko ožiljaka na licu slivao mu se znoj.

— Da li je trebalo da mirno stojim i posmatram kako mi onaj stari ubija brata, Džone Gibze?

Džon mahnu rukom i dade braći znak da ćute. Sagnuo se i pažljivo osluškivao. Ništa nije čuo.

— Šta je? — upita Tej Varlok.

— Učinilo mi se da sam nešto čuo — odgovori Gibz i nastavi: — Dakle, šta da radimo? Da ostanemo ovde ili da odmah jašemo dalje?

— Ostajemo ovde — odlučno će Varlokovi. — Vidimo, Džone, da se tebi već i priviđa. Ovaj starac i Indijanka sigurno su ovde živeli sami. — Džon se okrete i pođe prema konju. Kad se okrenuo, spazio je kako braća Varlok podižu starčevo telo i bacaju ga u čestar. Mogao je da produži sam, ali je znao da ne bi dugo izdržao samoću. Mračne misli pro-

šlosti pritiskale su ga. Ona dvojica bandita potrebna su mu, mora da bude u društvu, jer jedino tako uspeva da zaboravi strahote prošlosti.

Video ih je kako ponovo ulaze u kolibu. Skoubs Varlok glasno se smejao. Džon je još neodlučno stajao. Miris kafe dopirao je do njega i dražio ga.

Šta da radi? Da li da im se vrati?

Uto iz kolibe izađe Skoubs i viknu mu:

— Hej, banditu, dodi! Čekamo te da zajedno popijemo kafu — Gibz razvuče usta u osmeh, ali na licu ostade samo grimasa. Nije mogao da se smeje. Pritiskala ga je neka slutnja i mora. Osećao se jadno. Priveza konja o drvo i vrati se u kolibu.

Kad je ušao, braća Varlok su već sedeli za stolom. On ćutke sede pored njih. Tej Varlok napuni šolje kafom. U malom ormanu Džon prime ti još tri prazne šolje.

— Stari nije uvek bio sam, Varlok — mrmljao je Gibz. — Vidiš li one šolje u ormanu?

— Pa prestani već jednom! Ko bi mogao ovde da nas pronađe! U blizini nema ni žive duše!

Ali Skoubs Varlok se grđno varao. Već duže vreme ih je neko posmatrao. Nisu čuli kako se jedan čovek šunja oko kolibe, zaviru je unutra i prisluškuje razgovor. Sve je video i čuo, a onda se bacio na konja i nestao.

Nebo iznad reke bilo je čisto i plavo. Sunce je sijalo i probijalo svoje zrake do kolibe. Senke drveća se izdužiše, a sa reke zaplovi blaga izmaglica. Opet je polako umirao jedan dan, a radala se noć. Opasnost se približavala. U kolibi, braća Varlok su pili starčev viski. Osećali su se kao kod svoje kuće. Smejali su se, pričali viceve, bacakali se po krevetu. Džon Gibz je nepomično sedeo

za stolom i ćutao. Nije pio. Zurio je kroz otvorena vrata. Izgledao je čudno, i ponašao se čudno. Iznena da primeti nečiju senku na pragu i odsutno pogleda. Spazio je čoveka smrknuta lica i sa revolverom upe renim u njega. Svakog momenta neznanac je mogao da opali i da ga ubije. Ipak, nije to učinio. Džon je i dalje nepomično sedeo ne usudjujući se da se pokrene ili na bilo koji način upozori Varlokove. A onda ugleda i druge, kako dolaze. Svi su držali u rukama oružje. Više ništa nije moglo da se uradi. Prekasno je, za sve je prekasno! Džon je kao skamenjen sedeo i čekao. Varlokovi još ništa nisu videli. Sedeli su nešto dalje od vrata. Još uvek su pili, smejali se i pričali o novim poslovima. Džon se sav preznojao. Tej Varlok prime ti:

— Hej, pogledaj ovoga! Šta li je sa njim! Sija se kao...

Umuknuo je odjednom i ispustio flašu iz ruke. Oči mu se iskolačiše od iznenađenja i straha. I njegov brat je već video šta se dešava. Ustao je. Nisu pokušali ništa, jer su i pored pijanstva bili svesni i mogli da uvide da to ne bi ništa pomoglo. Strani posetio ci uđuše polako u kolibu. Snažni momci im priđuše i tresnuše ih po glavama. Sva trojica onesvešćeni, srušiše se na pod. Nisu ni videli, a ni čuli debelog čoveka okrugla rumena lica, sa sitnim, lukavim očima:

— Koji je od ovih momaka ubio starog? — upita on.

— Onaj momak sa ožiljcima na licu — odgovori jedan od bandita. — Bio sam u blizini kolibe i, kao uvek, osmatrao. Iznenada sam čuo pucanj i potrčao sam. Došunjao sam se do kolibe i video ove ovde kako se svađaju. Mladić crne kose je brat ovog sa ožiljcima. A onaj tamo, plavi, taj

je bio najpametniji. Hteo je da odu, a pominjao je tvoje ime, gazda.

— Ne poznajem nijednog — odgovori hladno Dilinger. — Odakle li oni mene poznaju? — Banditi slegoše ramenima. Dilinger je posmatrao svoje ljude, a onda mu se pogled zaustavi na vitkom, visokom momku. Ovaj je imao na sebi crno odelo, a njegove oči oštro i smrknuto su merile prisutne. Dilinger ga pozva i reče mu: — Kodžak, ti se pobrini za momka koji je ubio starog, ali ne odmah, nego kasnije, ima za to još vremena. Da li si me razumeo? Zasad mi je svaki čovek od koristi. Hoću da i ova trojica rade za mene! Nadam se da sam bio dovoljno jasan! Revolveraš Kodžak klimnu glavom, mračan i nem.

Banditi uzeše kante i počеше da polivaju onesvešćene. Džon Gibz prvi dođe svesti. Stenjao je na podu, a onda polako podiže glavu. Prepoznao je Dilingera. I Varlokovi počеше polako da se miču i stenja. Dilinger se prijatno smeškao, onako kako to samo on ume, pa reče:

— Momci, ovo je bila mala zabuna. Ja sam Dilinger. Ustanite. A sada da mi kažete odakle me poznajete.

Džon Gibz je jedva ustao. Teturao se. Ipak dođe do Dilingera. Bol u glavi bio je neizdržljiv i on je rukom stiskao čelo. Najzad reče:

— Bili smo u blizini i videli kad ste naredili da obese onog jadnika. Tražili smo vas. Hoćemo da radimo kod vas.

— Mogao bih da vas primim. Momci kao što ste vi uvek su mi potrebni — govorio je Dilinger blagim glasom. Ipak, Gibz je znao šta se krije iza tog osmeha i prijatnog glasa. Dilinger nastavi: — Radićete kod mene. Potrebni su mi ljudi koji umeju dobro da se služe oružjem. Čuli

smo pucanj i zato smo i došli. Uskoro ću da vidim koliko ko od vas trojice vredi i...

*

Čudan prizor ukazao se pred njima. Mnogo šatora pod ogromnim granama drveća. Konji i ostala stoka nalazili su se malo podalje, u koralu. Plavičasti dim izdizao se iznad logora praveći tanke spirale. Noć. Mnoge vatre gorele su jarkim, crvenim plamenom. Izgledale su kao ogromne crvene oči na obali Zmijske reke. Čuo se žagor. Vajat Gibz zastade. Ona dvojica nastaviše da jašu prema logoru. Pojaviše se stražari i zaustaviše ih. Gejstade da im objašnjava ko su i ko je nepoznati čovek. Brzo ih propustiše. Vajat je posmatrao ljude. Neki su stajali pred šatorom, neki ležali unutra, drugi pričali tiho, uz vatru. Smejali i Gij zastadoše ispred jednog šatora, sjahaše i doše. Vajat isto sjaha ali ostade napolju. Čuli su se tihi glasovi. Malo zatim izađe Smejli i klimnu Vajatu glavom. Savezni šerif morao je dobro da se sagne da bi ušao u šator. Unutra jedan ležaj, sto na rasklapanje. Malo stariji, ozbiljan čovek sa cigarom u ustima stajao je pored stola. Henri O'Hara izgledao je sasvim obično, skromno. Ništa na njemu nije privlačilo posebnu pažnju, osim očiju. Bile su to najneobičnije plave oči koje je Vajat ikad video.

— Dobrodošli, gospodine Gibz — reče on i pruži mu ruku.

— Smejali mi je upravo ispričao sve šta se desilo.

Dok je Vajat razgovarao sa O'Harom, Smejli i Gij su čekali napolju. O'Hara počе da priča:

— Gospodine Gibz, ne poznajem vas, ali osećam da mogu da vam se

poverim. U teškom sam položaju. Dilinger goni i ubija moje ljude, kao neku divljač. Taj čovek ne zna za milost. Rešio je da me po svaku cenu uništi. Sakuplja oko sebe propalice i revolveraše, bandite, sav najgori ološ je kod njega. Dobro ih plaća, a ti ljudi zbog novca rade sve što im on naredi. Plašim se — jadikovao je dalje O'Hara, — da će me jednog dana stvarno uništiti. Pa zar niste i sami videli kako on postupa sa protivnicima i kojim se metodama služi da bi uspeo? — O'Hara malo počuta. Vajat ga je gledao i bi mu žao tog čoveka. Onda upita: — Gospodine O'Hara, da li ste sasvim sigurni da je Dilinger kriv za smrt onog vašeg momka, mislim na onog kojeg su obesili?

Pa ko bi drugi to uradio, gospodine Gibz! Dilinger želi da sav posao pređe u njegove ruke. On je čak i u velikoj prednosti u poređenju samnom. Dobro poznaje ovu oblast, jer je u njoj odrastao. Ja sam pre nekoliko godina došao ovamo sa karavanom robe. Izgradio sam nekoliko usputnih prihvatnih stanica za preuzimanje robe. Jedna od njih je i u Šenandou. Nadao sam se, bio sam voljan i oran za rad. Posao je počeo da napreduje. A onda se pojavio Dilinger. Jednog dana je iznenada došao kod mene i rekao mi da prekinem taj posao. U protivnom, on će da se postara da moj grob bude na dnu Zmijske reke. Zaboravio sam kako je to kada se čovek slobodno, bezbrižno smeje i raduje. Plašim se, budućnost više nema smisla. Ipak, ne želim da se predam.

— Onda vam ne preostaje ništa drugo do borba sa Dilingerom — zaključio Vajat.

— Da, borba do poslednjeg daha i metka. Neću da se predam tako lako. Naročito ne jednom Dilingeru,

razbojniku i ubici. Znam da će da bude veoma teško. Ali drugog izlaza nema. Moraćemo da prođemo kroz pakao te borbe.

Vajat je video duboku razočaranost, bol i tugu u čudno plavim očima. Znao je da se sa tim čovekom ne postupa pravedno. Kako da mu pomogne? Zamišljen, slušao je kako O'Hara dalje priča:

— Znate li, gospodine Gibz, kod mene radi puno ljudi, ali nijedan od njih nije revolveraš. Svi oni pošteno rade svoj posao i pošteno zarađuju hleb. Ja moram da mislim i na te ljude i na njihove porodice. I zbog toga ne smem da se predam i napustim sve, da odustanem od svojih prava.

Stajao je pored stola i netremice gledao u plamen. Na čelu kapljice znoja. Nosio je iznošeno odelo.

— Da li biste ostali kod nas, gospodine Gibz? — upita on otvoreno. — Ja svakako ne mogu na to da vas primoram, niti bih to ikad pokušao. Uz to, ne bih mogao ni da vam ponudim neku dobru platu, kao što bi to Dilinger mogao. Imam ja i takve ljude koji ne žele više da rade kod mene i odlaze kod Dilingera. Bolje ih plaća. Zato se i mi grabimo i trudimo se da primimo što više ljudi. Gospodine Gibz, ako ostanete kod mene, nećete postati bogat čovek...

Vajat je, zamišljen i ozbiljan, ćutao, a onda pogleda O'Hara. Svakako ne zauvek, ali jedno vreme sigurno. I ne brinite, ja neću otići kod Dilingera. Kad budem otišao od vas, to će biti iz drugog razloga.

— Vi ste, gospodine Gibz, pravi čovek. Veoma mi se dopadate. Imam poverenja u vas.

— Hvala vam. Čujem da uskoro krećete sa tovarom robe. Nadajmo se da vas vaš čovek, onaj koga je Dilinger uhvatio i obesio, nije izdao.

O'Hara je gledao u pod, a onda reče:

— I ja ne verujem, ali i to je moguće. Zbog toga neću robu da prevezem rekom. Ići ćemo drumom, duž reke.

— U redu. I ja ću sa vama, gospodine O'Hara. — Vajat ga pozdravi i izađe iz šatora. Poveo je konja i pošao prema gustoj senci jednog drveća. Seo je i posmatrao ljude, slušao žagor. Bili su to žilavi i grubi momci, jednostavni. Radili su za malu platu. Sinovi ostarelih čamdžija, ljudi iz Šenandoa, Amerikanci i Kanađani. Neki su govorili francuski, drugi prilično dobro engleski, što je ukazivalo da su Britanci. Svi oni imali su nečeg zajedničkog — bili su siromašni.

Vajat je dugo sedeo ispod drveta i razmišljao. Nije ni sanjao da se u ovo vreme njegov brat Džon nalazi u protivničkom logoru, kod Dilingera. Sudbina je pomešala karte. Igra je započela. Onaj ko izgubi, mnogo gubi: život.

Iste noći O'Harina kolona krenu na put. Natovareni konji i mazge polako su se kretali drumom uz reku. Vajat je jahao sam. Daleko ispred njega nalazio se O'Hara. Niko nije ništa govorio. Mnoge rečne mrtvaje prisiljavale su ih na zaobilazne, duže puteve. Nekada su ovde živeli Indijanci. Njima je pripadala ova zemlja. A sada? Nema više ni jednog jedinog Indijanca. O'Hara bar nije morao da strahuje od njih. Ali, što je bilo gore i bolnije, strahovao je i bojao se svojih belih sunarodnika.

Odjednom se spustila magla. Ljudi počеше da kašlju. Noćne ptice su kreštale.

O'Hara je zastao, a onda potera konja prema Vajatu. Jahali su upo-

redo. Do Senandoa im je ostalo još samo nekoliko milja.

— Verujem da ćemo uspeti — reče on Gibzu.

— Gospodine O'Hara, zašto ne potkupite dvojicu dobrih revolveraša i naredite im da ubiju Dilingera? — upita Vajat.

Trgovac ga čudno pogleda, pa odvrati:

— Ja nisam ubica ni propalica, gospodine.

— Očekivao sam od vas takav odgovor — reče Vajat smešakajući se. — To sam, u stvari, hteo i da čujem. Ja tražim svoga brata. Negde je ovde oko Zmijske reke. Jedno vreme ostaću sa vama.

— Čuo sam da ste se pobrinuli za onog obešenog jadnika. To sigurno ne bi uradio Dilingеров човек.

Vajat je ćutao. Posmatrao je ljude oko sebe. Osećao se potišteno. Video je da jaše uz pravog, poštenog čoveka, a nije znao kako bi mogao da mu pomogne, da ga nekako izvuče iz teške situacije. Zakon je bio na O'Harinoj strani, znao je Vajat to dobro. Ali isto tako je dobro znao da Dillinger živi i radi o sopstvenim zakonima. Njegov zakon je divljaštvo, snaga jačeg, podlost, ubistva. Ukratko, Dillingerovi zakoni pisani su krvlju, a njegovo pravilo života bilo je: jači pobeđuje i vlada.

— Da li vi živite u Šenandou? — upita Vajat O'Haru, ne bi li prestao da misli na Dilingera.

— Jeste — odgovori tiho trgovac, a onda nastavi:

— Dillinger se ugnezdio u Kamp Banoku. Taj grad je njegov. Tamo je on nekrunisani kralj... Svuda ima svoje ljude. U Dillingeru vide zemljaka, prijatelja, a mene smatraju uljezom koji je nepozvan došao u njihov kraj. Ja ipak mislim da on ne može i ne sme mnogo da očekuje od tih lju-

di. Oni ne žele brutalno da ubijaju. Zato su mu potrebni pravi revolveraši i on ih sakuplja i dobro plaća. — O'Hara se skupi u sedlu kao da mu je odjednom postalo hladno, pa nastavi:

— Čuo sam da je Dilingerov otac još živ i da ne živi zajedno sa sinom. On ne odobrava sinovljev način života. Jedan je od pionira u ovom kraju.

— Da li bi otac svedočio na sudu protiv sina? — upita Vajat.

— To ne bih znao tačno da vam kaže, ali pretpostavljam da bi. Zašto to pitate, gospodine Vajat?

— Tek tako — odgovori ovaj i pri tom dodirnu šerifsku značku sakrivenu u džepu košulje.

Kolona se polako kretala dalje. Šuma duž Zmijske reke bila je mračna.

*

Neko je izdao O'Haru. Dilinger je isplanirao napad. Njegovi momci bili su svuda. Čekali su da se O'Harina kolona pojavi. Dilinger je išao od čoveka do čoveka i proveravao položaje, upozoravao ih i hrabrio. Dođe i do braće Varlok i Džona Gibza.

— Okršaj će biti žestok. Da li ste spremni? Hteo bih još da vam napomenem: ako vidite da neko od O'Harinih ljudi pokuša da beži, odmah pucajte, ubijte ga! Ne dozvolite im da pobegnu. Moja namera je da uništim tog trgovca i njegove momke, da im zadam takav strah da će svi listom doći kod mene, svakako u slučaju da O'Hara ostane živ — dodade on pakosno se smejući.

— Pucajte bez milosti. Oni koji prežive pobeći će glavom bez obzira i nikad se više neće vratiti njemu. A onda? Onda je sa O'Harom svršeno!

Meni, samo meni pripašće ceo ovaj kraj, svi poslovi — Džon Gibz se polako okrete i reče:

— Gospodine Dilinger, mislim da su vam zato potrebni sposobni ljudi, dobri saradnici. A mnogi od vaših momaka su obični lupeži.

— Ti si pametan dečko — odgovori ovaj. — Kasnije ćemo malo popričati o tome. — On se okrete i ode. Njegovo dežmekasto telo ubrzo se izgubi i šipražju oko reke. Njegov glas još se čuo, oštar, nemilosrdan. Nešto kasnije Džon Gibz ga ugleda kako dolazi sa revolverašem Kodžakom. Nešto su se dogovarali, a onda Kodžak nestade, a Dilinger im ponovo priđe i reče:

— Skubs Varlok, pripremi se. Ići ćeš zajedno sa Kodžakom i bićete na stotinak metara odavde. Napašćete — O'Harine ljude s leđa. Ni prema kome nemaj milosti, rekao sam već.

Bandit sa ožiljcima na licu se smeškao i klimao glavom. Sve je razumeo, i to dobro. On se podiže.

— Pa, do skorog viđenja, brate, i ti, Gibze — reče i ode.

Dilinger je još malo ostao kod njih i zapitkivao:

— Tvoj brat je dobar momak. A koji od vas dvojice zapravo bolje gađa? — zapita on Teja Varloka.

— Nećeš da veruješ, gazda, ali ja sam stvarno bolji — smešeći se odgovori mladi Tej. — Mladi sam od Skoubisa, ali sam na jugu veoma poznat. Za mnom su izdate mnoge poternice. Šta bi neki šerif dao da me uhvati!

— A kako stoje stvari s tobom? — upita gazda Džona Gibza. — Ti si prilično ćutljiv momak, pametan i hladnokrvan.

— Mene ne traže — odgovori Džon Gibz.

— Znači li to da si dosad pošteno

radio i živeo? — upitao je dalje Dilinger.

— Da.

— Gazda, ne veruj mu. On to samo priča — smeškao se zajedljivo Tej Varlok, pa nastavi: — Naš prijatelj Džon Gibz stalno nosi maramu oko vrata, ne bi li sakrio ožiljke od omče, jer je već visio na konopcu.

— Je li to istina, Gibze? — upita ga Dilinger i saže se prema njemu:

— Daj da vidim.

— Ne! — viknu Gibz.

Tej Varlok se slatko smejao:

— Gazda, on ne želi da se to vidi i zna. Izgleda da je na vreme umakao dželat.

Dilinger se cinično nasmeja, a onda primeti:

— Pa i ne treba o tome na sva usta da priča. Dobri ste momci vas dvojica. Prićaćemo mi još kad se vratimo u Kamp Banok. Meni su potrebni onakvi ljudi kao što je Kodžak. A čini mi se da ste vas dvojica njegovog kova. Dakle, videćemo se kasnije.

Ponovo su ostali sami. Ležali su ispod drveta motreći stalno na reku i put. Osluškivali su. Ništa se još nije čulo. Magla je počela da se spušta. Svuda se osećala napetost. Konji su bili daleko iza njih. Džon Gibz progunda:

— Da li se tebi sve ovo dopada? Mislim na ovaj prepad, klopku koju im pripremamo? Biće tu mnogo mrtvih, druškane moj!

— Naravno da mi se dopada — odgovori Tej Varlok. Bio je sav ushićen i kao u nekom transu. Oči su mu se caklile. — Ovde na severu niko te ne pita šta si bio već šta si sada, šta sada radiš. Vidiš, potrebni smo Dilingeru. Uskoro će da zavlada celim ovim krajem. Sa njegovom moći porašće i naša moć, razumeš

li? A onda? Onda se nijedan šerif neće usuditi da nas dirne.

Džonu je odjednom pozlilo. Izgleda da hrana koju je pojava nije bila sveža. Disao je duboko, ali malo kasnije ustade i otrča u šipražje.

— Muka mi je. Odmah se vraćam — reče i brzo se udalji.

— Hej, šta je to s tobom!? Sav si pozeleneo — vikao je za njim Tej Varlok. Ostao je sam. Napregnuto je posmatrao reku i prostor ispred sebe. Iznenada se čulo hukanje sove. Bio je to ugovoreni znak. Opomena da se kolona približava.

Uskoro se začuo udaljeni topot konja i žamor ljudskih glasova.

Načas bi se opet sve utišalo. Gusti veo magle prekrpio je sve. Mladi Varlok dohvati oružje. Hteo je da bude spreman. Žagor je odjednom postao jasniji i već se mogla u daljini uočiti kolona ljudi i životinja.

O'Haru je čekala klopka. Nije ništa slutio, niti ga je iko opomenuo.

Dilinger je, po dogovoru, trebalo prvi da opali i tako da znak za početak napada. Napregnuto je posmatrao kolonu koja se približavala. Izvukao je revolver. Svaki od njegovih ljudi, po njegovoj izričitoj naredbi, pucaće i ubijaće bez milosti. Pa zar ih nije zato i platio?! Još samo malo, i počće prljava, beskrupulozna bitka dvojice dugogodišnjih rivala. Biće to bitka za prevlast, za bogatstvo. Pakost i pohlepa ovladali su razumom jednog čoveka, uništili u njemu ono što je najvrednije kod svakog ljudskog bića, pretvorili ga u brutalnog ubicu. Svi njegovi ljudi slično su mislili i živeli. Sve su to bile plaćene, nahuškane ubice.

Čulo se već rzanje konja, stenjanje natovarenih mazgi, kašalj ljudi. Umorni, teško su se probijali kroz gustu maglu. Najzad se i prvi jahači

pojaviše na vidiku. Nijedan od tih ljudi nije ništa govorio. Pognutih glava, polako su stizali na nišan pušaka i revolvera.

Skoubs se opruži po zemlji. Pored njega Kodžak. Napregnuto su gledali kolonu koja je promicala. Zbog magle, ponekad su videli samo konture ljudi.

Mladi Tej Varlok bio je još uvek sam. Džon se još nije vratio. Nekoliko puta se okretao, ne bi li video da li se ovaj vraća.

Džon Gibz je stajao po strani, prilično udaljen od Teja Varloka. Stiskao je, grčevito, ruke. Nešto u njemu govorilo mu je da ta borba nije pravedna, da treba da pobegne, da sve napusti, jer ipak ne pripada tim ubicama. U njemu se vodila teška borba. Morao je sam da odluči. Ipak, njegov razum nadvladao je osećanja. Bio je to razum jednog uništenog, propalog i usamljenog čoveka. Razočaranje u ljude u život uopšte učinilo je da njegova želja za osvetom bude jača od osećanja pravde. Sve mu je oduzeto! Sve što je imao i toliko voleo. Ne, ne za njega više ne može da postoji drugi put osim ovaj kojim je već pošao. Potražio je, u mislima, neki izlaz iz svega ovoga, ali uzalud, uvek se vraćao Dilingeru. Tu mu je bilo mesto. I on je ubio! Ne može više među poštene ljude. Rastrzanog strašnim mislima o dobru i zlu, obuze ga očajanje, samoća, a pomisao na Pat izbezumi ga. On dohvati pušku i upre je u jedne, nevine ljude koji su polako pristizali. Pokušao je da pronađe Teja Varloka, ali nije uspeo.

Izgleda da se suviše udaljio, i on pođe još malo dalje, ne bi li ga ugledao. Tako se sve više udaljavao od njega.

Iznenada začu prasak. Dilinger je dao znak.

A onda zapuca sa svih strana. Meci su zviždali, čula se vika, jauci, prestrašeni krici iznenađenih ljudi. Pogodeni, oni su padali, previjali se od bolova, jaukali. Konji, uplašeni, besomučno su jurili, gazili preko ranjenih, besno njištali. Svuda jauk, vapaj umirućih. O'Harini ljudi su ginuli. Neki su okretali konje i pokušavali da beže, ali metak provitnika bio bi brži.

Bili su sasvim opkoljeni, u klopci. Beživotna tela svuda su se videla. Mnogi su jurili prema reci, tražeći u njoj spas. Ali spasa nije bilo ni za koga!

Vajat Gibz je, čim je čuo prvi pucanj, pojurio napred i povukao O'Haru sa konja. Tako ga je snažno zgrabio da obojica padoše u žbunje pored puta. Oko njih ranjeni, mrtvi, mnogo onih koji su izdisali. Pucnjava nije prestajala. Miris baruta osećao se svuda.

— Dodite! — viknu Vajat Gibz i povuče sa sobom O'Haru. Jurili su prema reci. Mnogo ljudi činilo je isto.

O'Hara je bio ranjen u rame. Stegnući, on se osloni na izbočinu stene i podiže pušku. Morao je da brani svoje ljude. I Vajat je pucao. Povijen, trčao je s mesta na mesto, tražeći najpogodniji položaj. Lice mu je bilo kao od kamena. Sivo, hladno bez pokreta. Nije se sakrivao, ni bežao u zaklon.

Kolona O'Harinih ljudi bila je sasvim rasturena, ljudi su slepo bežali na sve strane. Natovarene mazge, šćućurene u nekom žbunu, ćutale su. Iznenada, Vajat primeti Gija. Vikao mu je i mahao mu dok ga ovaj najзад nije primetio. Požurio je da mu pride, alil se iznenada trže, pognu leđa i pade. Na licu mu se video strašan bol. Vajat mu pritrča, zgra-

bi ga i povuče u stranu. Polako ga je položio na zemlju i okrenuo ga da leži potrbuške. Pocepa mu brzo jaknu i košulju, i ugleda veliku ranu. Bio je pogoden posred leđa. Mnogo krvi je već izgubio. Vajat ga nekako previ, a onda ga okrete i namesti ga udobnije.

Gij je umirao. Vajat je mirno se deo pored njega. Gij je bio još pri svesti. O'Hara pritrča i kleče pored njega:

— Gij, momče, stari moj druže! Zar sada da me ostaviš? O, nebesa! Ne, nemoj, Gij! Ne ostavljaj me na cedilu, Gij!

— Gazda, ne mogu, ne mogu, moram... ne želim, ali... — stenjao je Gij, teško dišući, a onda ponovo zaječa:

— Žao mi je, gospodine O'Hara, žao, ali...

— Pucajte, O'Hara! Borite se dalje. Ti prokleti banditi! Ne smemo dozvoliti da dođu do reke i onemogućće nam odstupnicu, jer onda smo svi gotovi! — vikao je Vajat kao izbezumljen.

Gij je teško disao. Iznenada, kao da ga je neko pozvao, pojavi se Smejli i pade na kolena pored Gija:

— Gij, — mucao je — Gij, druže moj... Šta se desilo? Za ime sveta, Gij, ne ostavljaj nas. Kako ćemo bez tebe! Šta ja da radim bez svog najboljeg druga! Oh, Gij...

O'Hara se podiže i nastavi da puca. Smejli položi svoju ruku na posivelo, bolno Gijevo lice.

— Zdravo, Smejli — progovori Gij slabašnim glasom. — Nemoj da se predaš, prijatelju, nikako nemoj da... — a onda ućuta. Nije uspeo da kaže sve. Tiho je zaspao, večnim snom, na obali Zmijske reke.

Magla je pritislala. Vazduh težak, pun mirisa baruta. Jedva se disalo.

Smejli je plakao. Drhtavom rukom zaklopio je oči svome prijatelju. Kao opčinjen, zurio je ispred sebe dok su mu se suze slivale niz lice. Odjednom se podiže i viknu:

— Ubiću ga! Ubiću tog prokletog Dilingera. Kunem vam se, ubiću ga!

— Smejli — reče tiho Vajat, — uzmi oružje i podi. Gij je mrtav. Ne možemo više da mu pomognemo. Sada treba da se boriš za svoj život i za život ostalih. Podi, Smejli, hajde!

Prasak odjeknu negde sasvim blizu njih. Metak udari o stenu, odbi se i pogodi jednog konja. Ovaj se prope, zaništa, a onda se sruči u reku.

Dilingerovi ljudi pucali su na sve što se micalo. Magla im je otežavala posao. Podalje od mesta borbe stajao je Dilinger. Bio je dobro zaklonjen. Nije želeo da rizikuje život. Ima ko da gine umesto njega. On treba tek da živi i uživa. Cinično se smeškao.

Iza kolone nalazile su se Skoubs Varlok i Kodžak. Žestoko su pucali. Niko nije uspeo da im umakne. A onda, odjednom više nikog nije ni bilo. Kao da su svi nestali. O'Harini ljudi, oni koji su preživeli prvi napad, prošli kroz pakao, nalazili su se sakriveni negde uz reku. Meci su još uvek fijukali. Konji i mazge pomahnitalo su jurili i bežali ni sami ne znajući kuda.

Skoubs Varlok pobedonosno smeškao se:

— A, pokazali smo im kako se to radi! Dali smo im dobro lekciju. Skoro da smo ih sve sredili. — Kodžak nije ništa odgovorio. Skoubs se i dalje smejavao i brbljao. Instinktivno, on se okrenu i spazi Kodžaka iza sebe. Ovaj ga je, s uperenim koltom smrknuto gledao.

— Hej, šta to treba da znači? Da nisi poludeo? — zastenja Skoubs Varlok.

— Nisam — odgovori hladno Kodžak. — Ti si ubio onog starog tamo ispred kolibe. To je tvoja nesreća.

— Prokletstvo! Ne šali se sa mnom Kodžak. Pa taj stari je hteo da ubije mog brata! Morao sam da pucam!

— Varlok, to je tvoj problem. Dilinger je tog starog često mrzeo, ali ga je i voleo.

— Šta to treba da znači? — bunio se Skoubse. — Pa taj stari bi i tako uskoro umro. Nije valjda bio tako važna ličnost!

— Za mene nije — odgovori Kodžak, ali za Dilingeru jeste.

— Čoveče, ne pravi me više ludim. Sasvim je svejedno da li je taj stari živ ili nije...

— Ne, nije svejedno — viknu Kodžak, iznenada ispunjen nekom srdžbom. — Slušaj me — nastavi on. — Dilinger zna da je tvoj brat bolji revolveraš od tebe. Naravno, mogao bi on i tebe da iskoristi. Ali on ne želi da i dalje zna da ubica onog starog čoveka i dalje živi i da, čak, radi za njega.

Malo dalje, začuše se pucnji i preteće se prolomiše kroz noć. Na istoku se polako pojavljivalo blago rumenilo zore. Negde pored njih jaukao je neki čovek.

— Čuješ li? — smeja se Kodžak. — Opet je jedan otišao da se nikada više ne vrati. Skoubse, i ti ćeš da umreš. Kad budeš mrtav, dovešćemo brata da te vidi. Pomisliće da te je ubio O'Hara ili neko od njegovih ljudi. A onda? Tvoj brat će do ludila da omrzne O'Hara i sve će učiniti, samo da ga ubije, da te osveti. Biće zaslepljen mržnjom i uradiće sve što mu Dilinger kaže. Tvojom smrću Dilinger dobija odanog, vernog slugu. Tej Varlok će ubiti. O'Hara. Eto, čuo si sve, čuo si istinu, mada malo gorku.

Drhćući, Skoubse pade na zemlju i poteže revolver u Kodžaka. Ništa se ne desi. Revolver je bio prazan.

— Računao sam da ćeš tako da postupiš — reče Kodžak hladno. — Zato sam se pobrinuo i povadio ti metke.

— Varlok je besneo:

— Kodžak, reci mi jednom zašto hoćeš da me ubiješ!?

— Skoubse, ubio si Dilingerovog oca! — odgovori ovaj hladno, pa nastavi: — Stari i Dilinger, njegov sin, nisu se baš dobro slagali. Naročito u Poslednje vreme stari nije hteo da čuje za sina. Povukao se u onu kolibu i tamo usamljeno živeo. Jedna Indijanka mu je povremeno dolazila i pomagala mu. Da, da ubio si Dilingerovog oca, Skoubse. Sada treba ja tebe da ubijem. Tako je naredio gazda.

Kodžakova ruka pritisnu okidač, olovo prasnu i Skoubse Varlok pade. Kodžak se brzo okrete i ode ostavljajući nepomično telo.

Tej Varlok je još uvek pomahnitao pucao. Čuo je iza sebe korake, i pomislivši da je neko od protivnika, pođe da se zakloni. Ali, bio je to Dilinger. Stao je i nekako skrušeno počeo:

— Tej, ubili su ti brata. O'Hara ga je ubio.

Mladi, crnokosi momak sklopi oči i prostenja:

— Skoubse... Skoubse je... mrtav?!

— Da, pogodak u glavu. Bilo bi bolje da ga ne vidiš — odvrati Dilinger.

— Moram, moram da ga vidim! — mucao je Tej. Skočio je i potrčao u pravcu gde mu je brat bio. Brzo ga je pronašao i kleknuo je pored njega. Na nekoliko koraka iza njih stajao je Kodžak i posmatrao ih.

— Skoubse, dobri moj brate... — mrmljao je Tej. — Dobri moj jedini

prijatelju. Ja ne mogu. . . — nije mogao dalje da govori. Suze su lile niz njegove obraze, a pogled na mrtvog brata ga je užasavao. On skoči i za tren nestade u gustoj magli. Džon Gibz je bio tu, pronašao mesto gde su zajednički čekali napad. Tej je dolazio teturajući se, a onda se sruči na zemlju. Nervozno je stiskao ruke:

— Gibze, moj brat Skoubs je mrtav. . .

— Znam — odgovori ovaj.

— Kako znaš?! — uzviknu Tej iznenađeno.

— Pa, bilo mi je dovoljno da te vidim i već sam znao šta se dogodilo. Tej, budi hrabar. Da li si verovao da će tvoj brat večito da živi? Misli na to da je i O'Hara izgubio mnogo ljudi.

— Mrzim ga! Oh, kako ga mrzim! Ubiću ga prvom prilikom. Bilo gde i bilo kad!

Gibz je ćutao i gledao u reku. Vetar je duvao i povremeno rasterivao maglu. Nekoliko konja trčalo je uz reku. Još uvek se pucalo. Tri čoveka skočiše odnekud i potrčaše prema reci. Smrtonosni pucnji odjeknuše i meci im se zabiše u leđa. Pali se u Zmijsku reku. Iza jedne stene na obali, stajao je savezni šerif Vajat Gibz i video kako su nedužni ljudi stradali. Bio je duboko potresen. Ovo već prelazi svaku granicu ljudskog ponašanja, mislio je on. Iznenada nastade potpuna tišina. Dilingerovi ljudi su se povlačili.

O'Hara je pretrpeo težak poraz. Mnogo ljudi je izginulo, konji su ili pobjegli ili bili ubijeni, mazge se robom nestale.

Jutarnje svetlo probijalo se kroz maglu terajući mračne senke noći. Svuda se čulo jaukanje ranjenih, njihovo zapomaganje. Bol i tuga na sve strane. O'Hara je stenjao:

— Ipak me je izdao. Jadnik, mora da su ga strašno mučili. Nije mogao da izdrži — govorio je o čoveku koga je Dilinger obesio. Vajat ga je gledao. Žalio je tog čoveka. Sada on nije bio ni nalik na onog trgovca koga je pre kratkog vremena upoznao. Pred njim je bio čovek potpuno srušen, slomljen, pobeđen i očajan. Bio je na kraju svojih snaga. Videlo se da teško podnosi poraz.

— Sve je izgubljeno, sve je propalo — stenjao je. — Gotovo! Dilinger je postigao što je želeo. Upali smo u strašnu klopku. Potpuno sam upropašćen. Šta da radim sa ovo malo ljudi i konja što mi je ostalo? Ono nekoliko čamaca što imam u Šenandou mogu mirne duše da prodam. Niko više neće hteti da radi za mene, da se bori za mene!

Vajat je osluškivao. Čuo se topot konja. Dilinger je odlazio, a sa njim i Džon Gibz. Vajat to nije ni slutio. On uhvati pažljivo O'Haru ispod ruke i povede ga u stranu. Dok su ranjene previjali i mrtve pokopavali, on i O'Hara su sedeli oslonjeni na stenu i ćutali. Vajat prvi prekide tišinu i upita:

— O'Hara, da li stvarno želite da napustite borbu, da odustanete od svega?

— Da. Ne mogu da teram ljude u sigurnu smrt. Treba da se vratimo, gospodine Gibz.

— Dobro O'Hara — odgovori Vajat. — Otiđite sa preostalim ljudima u Šenando i ostanite tamo. Ali, obećajte mi da još nećete prodati svoje čamce. Vi još niste gotovi, O'Hara. Ovo nije kraj.

— Gibze, vi to kažete tek tako, znam.

Gibz je neko vreme ćutao, a onda reče tiho, kao za sebe:

— Niko me ne poznaje ovde, u ovom kraju oko Zmijske reke. Ovde

sam za sve stranac. I dalje ću putovati i tražiti svog brata, a onda ću malo da skoknem i do Dilingera, i...

— Da niste poludeli?! Pa on će vas odmah ubiti! — usprotivi se O'Hara.

— Neće. Zašto bi to učinio? Pa njemu su potrebni ljudi koji dobro pucaju — reče Vajat.

— Gospodine Gibz, vi to hoćete zbog mene da učinite! Ne, ne mogu to da vam dozvolim! To je previše opasno.

Vajat je ćutao i gledao preda se. Prvi jutarnji zraci presijavali su se na vodi, klizili duž reke. Magličasti oblaci nad rekom polagano su nestajali i topili se pod toplotom sunca. Vajat progovori:

— Moja je dužnost da se borim protiv Dilingera, gospodine O'Hara.

— Ali ne, nikako! Pa vi ste, Gibze, slobodan čovek. Možete slobodno odmah da odjašete dalje, svojim putem. Nikada vas zbog toga ne bih prekorio ili vam zamerio. Ja svakog mogu da razumem.

— Vajat izvadi šerifsku značku i ćuteći je pokaza O'Hari.

— Pa vi ste savezni šerif — iznenađeno uzviknu O'Hara. Pa to ne može da je istina!

— Jeste. Imam i dokumenta kod sebe, ako želite da ih vidite. Sakrio sam ih. Hoćete da vam ih pokažem?

— upita Gibz, pa nastavi: — Eto, zato sam ja govorio o svojim dužnostima. Ali ovamo nisam došao službeno. Međutim, od sada uzimam stvar u svoje ruke.

— Šerife, vas kao da šalje neka viša sila — prošaputa O'Hara. — Eto, mogu još da se nadam. Zašto mi to niste ranije rekli?

— Niko to ne treba da zna. Rekao sam to samo vama i, molim vas, nikome ni reči o tome.

— Obećavam vam, šerife — reče trgovac.

— Nemojte tako da me zovete. Ja sam za vas samo Gibz, stranac koji traži svoga brata.

— Dobro, šerife — opeć će O'Hara. Naslonio se na stenu teško je dišao. Izgledao je stariji nego što je bio. Najzad reče: — Vraćam se za Šenando. Učiniću sve onako kako ste vi rekli. Moja ćerka me već sigurno očekuje. Verujem da ne spava koliko strahuje zbog mene. Zove se Ketrin. To je jedino biće na svetu koje volim više od sebe. Ona se brine o meni, a ja sam zabrinut zbog nje. Već je trebalo da se uda. Ima dvadeset i dve godine. Ali ona ne želi da ode od mene. Hoće da je sa mnom. I ona mene mnogo voli, možda i previše...

— Gospodine O'Hara, nemojte ni ćerki ništa o meni da pričate. A sada bi mogli da krenemo. Šenando nije tako daleko, zar ne?

Ranjeni, umorni i iscrpljeni, neki na konju a neki peške, vraćali su se. Kolona se polako kretala. Vajat Gibz priđe O'Hari i reče mu:

— Biće bolje ako me ne predstavite svojoj ćerki, gospodine O'Hara.

— Ali, šerife, samo da vidite moju ćerku. Ona je tako lepa — reče ponosno O'Hara.

*

Naselje O'Harinih radnika u Šenandou nalazilo se uz samu reku. Nekoliko ribara stajalo je na obali. Mahali su koloni koja se jedva vukla. Iz kuća je dopirao miris hrane. Svuda su bili ljudi, žene, deca. Očekivali su povratak svojih najbližih.

Vajat je odlučio da se odvoji od kolone i O'Hare i jaše sam. Malo niže prema reci sjahao je i posmat-

rao ljude. Mnoge potresne scene je video. Žene su jecale videvši svoje najbliže. Druge su nemo' čekale zgrčene u svom jadu i bolu, u strahu da se možda njihovi najdraži neće ni pojaviti. Poneko bi, iako je saznao pravu istinu, i dalje stajao i čekao. Skamenjena lica, gledali su niz reku i stalno pitali, svakoga ko bi naišao, o svojim.

Vajat ugleda vitku devojkicu u beloj haljini, veoma lepu. Vetar se poigravao njenom dugom kosom. Nežno i tužno posmatrala je žene koje su plakale. Vajat ugleda O'Hara kako joj prilazi, grli je i dugo je drži u naručju. Njegova ćerka, sinu mu kroz glavu. Videlo se kako otac drhti dok je Ketrin plakala. Oboje pođoše. Na obali puno čamaca. Nekoliko čamdžija stajalo je i posmatralo potresnu scenu dočeka.

Neki trgovac krznom pojavi se odnekud. I on je stao i gledao ranjene i izmučene ljude.

Vajat primeti kako mu prilazi riđi Smejli. Izgledao je veoma zabrinut. Dugo je ćutao i stajao pored Vajata.

— Smejli, idi sa ostalima, idi svojim. Ja moram dalje. Idem da tražim brata. Znaš, rekao sam ti da moram da ga nađem.

Smejli se trže i nekako tužno odgovori:

— Hoćeš da nas napustiš?

— Da, moram da idem, Smejli. Ali doći ću ponovo. Nemoj o meni nikome da pričaš. Tako je za sve nas bolje.

Smejli ga nije baš sasvim razumeo, alil ništa nije pitao, samo klimnu glavom i pođe za ostalima. Još jednom se okrete i reče:

— Svako dobro, gospodine Vajat. Ako pronađete brata, dođite kod nas. Svi smo potrebni O'Hari. Ne možemo da ga sada ostavimo na cedilu! Smejli ode. Vajat je gledao za

njim, kako odlazi pognute glave, umoran i ojađen. Spazi ga još kako je stao ispred saluna, privezao konja, pa ušao unutra.

Treba da pođem, pomisli Vajat Gibz i lako obode konja. Jahao je putem pored reke. Njegov cilj bio je Kamp Banok.

*

Već izdaleka videle su se mnoge vatre; Dilingerov logor bio je tu. Sa druge strane reke nalazio se Kamp Banok.

Većina ljudi je već spavala. Dilinger je bio preko, u Kamp Banoku.

Džon Gibz se uvi u vreću za spavanje i leže pored Teja Varloka. Teško je disao. Najzad zaspao. Tej Varlok nije spavao. Džon je stalno stenjao u snu, prevrtao se, nešto mrmljao. Pridizao se u snu kao da hoće nešto da kaže, a onda opet ućutao. Tej Varlok ustade. Bio je nervozan i nije imao mira. Stalno je razmišljao o tome kako da se osveti O'Hari. U početku nije obraćao pažnju na Džona Gibza i njegove košmarne snove.

Gibz je još buncao. Bacakao se u snu tamo-amo i rukama mlatio po vazduhu. Odjednom počeo razgovetno da govori. Tej Varlok počeo iznenada da razaznava o čemu Džon govori. Zapanjen, gledao ga je i slušao, a ovaj je pričao, pričao. — Zar je moguće — promrmlja tiho Tej Varlok. Čekao je da se ovaj probudi. Potrajalo je još pola sata, a onda se Gibz naglo trže i sede. Bio je sav oznojan. Zatresao je glavom kao da hoće od sebe da odagna one strašne snove. Sumnjičavo je pogledao Teja Varloka i upitao:

— Sanjao sam, je li? Govorio je glasno, zar ne?

— Jesi — odgovori mirno Tej. — Pričao si o svojoj ženi Patriciji, o ne-

kom momku što se zove Brel Kasidi, o bratu Vajatu. Sve sam shvatio. Ne bih želeo da sam u tvojoj koži.

— Zar je moj san bio tako strašan? — upita Džon.

— Još kako! Sada znam zašto si ovde. Hoćeš sve to da zaboraviš, ali ne možeš. Tvoja »lepa« prošlost te proganja, druškane moj. Sam znaš šta ti je najbolje da činiš. Gibz je ču-tao a onda reče: — Ne znam Tej, ne mogu da zaboravim šta se desilo. To me stalno proganja i muči.

— Mogu da ti verujem. Ti ne umeš kao ja da mrziš. Pa i nemaš koga da mrziš. Ali ja, ja strašno mrzim onog O'Haru. Eto, ta mržnja mi pomaže da živim. Nadam se da ću jednoga dana da ubijem onog ko je ubio moga brata.

— Tej, ne bi trebalo toliko da mrziš. Mržnjom se ništa ne postiže. Nemoj da mrziš O'Haru. On nije ubio tvog brata.

— Ne, nije on ali su to učinili njegovi ljudi a za mene je to sasvim isto. Zbog toga ja ću, eto, da ubijem O'Haru. — Džon Gibz htde da mu odgovori kad čuše kako neko više sa obale. Dolazila su dva čamca. Neki čovek pođe baš prema njima. Ugledavši Varloka pozva ga:

— Hej, ti pođi sa mnom — Mladi Varlok ustade i posluša. Na obali su ga čekali Dilinger i Kodžak. Bilo je tu još momaka. Svetla Kamp Bano-ka jasno su se videla na drugoj oba-li reke. Na vodi se belasao žućkasti odsjaj. Dilinger se smeškao. Bio je dobre volje. Pogledao je Varloka pa rekao:

— Mladiću, imam nešto za tebe, nešto posebno dobro. Znam da će ti se taj posao dopasti i da na tako jed-nu priliku samo čekaš — Dilinger ga povede malo ustranu, stavi mu ruku na rame i poče da mu priča: — Tebe u ovom kraju niko ne poznaje.

Nijedan čovek u Senandou ne zna da ti radiš za mene. Zato sam te izabrao da odeš kod O'Hara i...

— Da li treba odmah da ga ubijem — prekide ga uzbuđeno Tej Varlok?

— Ne, Tej — saslušaj me do kraja, mladiću. Ti si prilično zgodan, le-puškast momak. O'Hara ima ćerku. Zove se Ketrin. Ona živi sa njim, sprema mu i kuva. Svakog dana ide da ponešto pazari. Tako ćeš je ti jed-noga dana, kao slučajno, da sret-neš. Pomozi joj da ponese kupljene stvari, radi uostalom što god želiš i kako umeš, ali budi prema njoj veo-ma ljubazan. Hoću da preko nje za-dobiješ O'Harino poverenje. Razu-meš li me? Ja želim da saznam šta O'Hara dalje namerava. Da li nešto planira? Ako bih ga jednostavno ubio ne bih na taj način postigao mnogo. Ima on ipak dosta svojih lju-di. Hteo bih da znām da li će i dalje da prevozi robu i kako? Da li možda želi da odustane? U slučaju da i da-lje hoće da radi onda ću opet da ga napadnem. Tek onda neće ništa da ostane od njega i njegovih ljudi!

— Mrzim tog čoveka — odgovori Tej Varlok.

— Znam — reče Dilinger — ali za sada pokušaj da obuzdaš svoju mržnju. Imaćeš ti još vremena da ga središ. Ja znam, Tej, da mogu da se oslonim na tebe. Treba da odeš kod njega i da mu ispričaš da si bez po-sla. On je sada u takvom položaju da mu je svaka radna snaga neop-hodna. Da li si sve shvatio, Tej? — Ciničan osmeh zatitra na Varloko-vom licu:

— Gazda, možeš slobodno da se osloniš na mene. Smatraj da je O'Hara gotov.

— Tej, ali o ovome nikome ni reči. A sada se spremi na put, prijatelju moj...

Topot konja tupo je odzvanjao. Noć je. Svetla Kamp Banoka polako su izranjala iz noći. Ja-hač zastade. Posmatrao je prizor ispred sebe, osvetljen grad. — Šta li se sve ovde odigrava. Da li će lako da pronade Dilingera — Vajat Gibz pođe dalje. Rukom je lako dodirnuo vinčesterku. Obode konja i pojaha brže. Približavao se Kamp Banoku. Reka se presijavala. Na obali je ugledao veliki, široki čamac. Svetiljke na doku bile su upaljene. Iznenada naiđe na neku staru ogradu. Malo je zaobišao. Još nikoga nije sreo. Ugledao je i prve štale. Tihi žamor ljudskih glasova dopirao je do njega. Iznenada je osetio da ga neko posmatra, prati. Nije više bio sam. Nastavio je dalje ne odajući se da je išta primetio. Opet neka ograda. Ovoga puta od drveta. Čuo je da ga neko i dalje uporno prati. Nastavio je da jaše naizgled mirno. Smeškao se ironično. Upravio je konja prema prvim kućama. Izbio je na široku ulicu. Njegov oštar pogled obuhvatio je celu okolinu.

Dole na reci zaustaviše se dva čamca. Vajat brzo okrete konja i pojaha prema jednoj maloj kućici. Sjahao je, uzeo vinčesterku i stao. Bio je spreman da dočeka neznanca. Na ulici nigde žive duše. Nešto malo ukoso, preko puta nalazio se salun. Ne prođe mnogo vremena a on ču lagane korake. Pratioc ga je uporno sledio. Ono što je Vajat najpre video bila je ruka i u njoj kolt. Ukoči se i kada je nepoznati bio baš ispred njega, skoči i snažno ga udari izbivši mu revolver iz ruke. Nepoznati se spotače i opruži na zemlji koliko je dug.

— Ne volim kada mi je neko za petama, razumeš li me — mrmljao

je Vajat. Povede konja za uzdu i laganim korakom pođe gledajući oko sebe. Pitao se gde li su to Dilingero-vi revolveraši. Nešto kasnije već je bio ispred saluna. Privezao je napo-lju konja i pošao prema vratima. Pogledao je unutra. Samo nekoliko ljudi sedelo je za stolovima. Četvorica su igrala poker. Iza šanka nalazio se pripiti barmen. Vajat mirno uđe. Svi odmah podigoše glave. Pokeraši prekinuše igru. Netremice su posmatrali došljaka i merili svaki njegov pokret.

Vajat priđe šanku, nasloni se o njega i zatraži viski. Barmen mu je punio čašu i smejuljio se onako zagrejan.

— Napuni i sebi čašu — reče mu Vajat isto, smeškajući se:

Nastavio je da priča sa barmenom: — Čini mi se da ti se dopada da malo popiješ. Nešto se povodiš, momak.

— Ti, ti si do — b ar, uz mi ča-šu a ja ću fl-a-šu — jedva nekako izgovori barmen.

Momak pa ti si baš pijan. Vajat podiže čašu i ispi je.

— Reci mi zašto je ovde tako mirno? Je li uvek tako? Naime, tražim posao, ali ako ovde nema nikoga kod koga bih se zaposlio moraću da idem dalje.

— Ga-z-da je... zaplitao je barmen i prevrtao očima. Flaša iz njegovih ruku ispade i tresnu o šank. On opsova:

— Pro-kl-e-t-s-tvo, pa ja s am pi-pi-jan.

— Da, vidim ja to! Reci mi gde je gazda? Barmen je brbljao, pričao i Vajat jedva nekako saznade da je gazda preko reke. Uze svoju vinčesterku i uputi se prema izlazu. Baš na vratima sudari se sa nekim čovekom koji je stenjao i držao se za glavu. Vajat ga udari pesnicom i on po-

lete na ulicu. Još jednom je Vajatov pratilac ležao na zemlji. Odvezao je konja i pošao prema izlazu iz grada. Došavši blizu reke sakri se u senku neke šupe. Primetio je kako se jedan čamac približava obali. Čamac se zaustavi i ljudi počеше da izlaze. Nešto su pričali ali Vajat nije mogao da ih dobro čuje.

Pojavi se Dilinger i njegovi revolversi. Pošli su prema salunu. Sve dok je Dilinger okružen svojim ljudima Vajat je znao da ne treba da preduzima ništa. Treba da sačeka zgodan trenutak. Zato je odlučio da se dobro odmori. Potražio je mirno, skrovito mesto na obali reke i počeo da priprema ležaj. Još jednom pogleda preko — izgleda da su u Dilingerovom logoru već svi spavali. Ništa se nije čulo. Primetio je stražara. Ovaj je neumorno šećkao. Opuštao se. Bio je jako umoran. Ali nije mogao da zaspi. Posmatrao je nebo, obrise drveća u daljini, mislio o bratu. Verovao je u njega. Samo da ga pronađe. Znao je da Džon preživljava teške trenutke. Mora koliko može da mu pomogne. Nije mogao ni da sanja da ih u tom trenutku deli samo reka. Da je viknuo brat bi ga čuo... Zatvorio je oči. Mora da spava. Ko zna šta ga sutra čeka. Nalazi se kod neprijatelja, opasnog, nemilosrdnog bandita. Zaspao je.

Za to vreme tamne senke rastrčale su se svuda tražeći krupnog stranca koji je dva puta srušio Dilingerovog čoveka.

Pošto je bio umoran Vajat je spavao čvršće nego obično. San mu je bio potreban. Nije čuo tiho krckanje grančica, šunjanje, šaputanje. Banditi su ga pronašli i prikrali se do njega. Iznenada, Vajat oseti na slepoočnici nešto hladno i čvrsto. Zgrči se malo jače i ležeći otvori oči. Ugleđao je koštunjavo lice čoveka obu-

čenog u crno. Pritisak revolvera govorio mu je da se ovi ljudi ne šale i da svakog trenutka mogu i da ga ubiju. Treba razumno da postupi ne samo da prenaagli. Dobro je znao s kim ima posla.

— Da li je to taj? — upita onaj u crnom.

— Da, Kodžak, on je — odgovori neko pored njega. Vajat je mirno ležao. Čovek koga je dva puta dobro tresnuo pride mu bliže:

— Mogao bih mirne duše odmah da te ubijem — reče on sav besan, pa nastavi: — Glava me boli kao da je krdo krava prešlo preko nje. — Onaj u crnom odelu odgovori:

— Možeš da se obračunaš s njim, tek kada ti to gazda dozvoli — Posmatrao je ispitivački Vajata, pa nastavi:

— Čujem tražiš posao — gukni već jednom! Tebi govorim, stranče, čuješ li me! —

— Da, odgovori mirno Vajat — ali ako sam mrtav onda ne mogu da radim.

— Pazi, pazi kako si ti mudar — smeja se Kodžak — prava šaljivčina! Dobićeš već ti svoje ako se ne dopadneš gazdi! — Kodžak skloni revolver i Vajat oseti da lakše diše. Polako je ustao. Banditi ga razoružaše i predadoše Kodžaku njegovu vinčesterku i revolver.

— Odvedi ga kod gazde — naredi on jednom momku — a ako slučajno pokuša da pobegne odmah pucajte u njega! —

— Valjda nisam toliko lud — odgovori Vajat — Idem kod vašeg gazde. Pa i sam sam se raspitivao za njega i tražio ga. Ja dobrovoljno idem sa vama.

Ipak, nije vredelo, morao je da ide ispred njih i njihovih uperenih revolvera. Jedan bandit vodio je njegovog konja. Onaj momak koga je

dva puta dobro udario, išao je sa njegove leve strane i besno ga gledao. Iznenada mu podmetnu nogu, Vajat se spotače i pade a ovaj ga snažno udari nogom u rebra. Gibz stisnu zubge od bola ali ne reče ništa. Podigao se i pošao dalje.

— Šta je to tamo? — viknu Kodžak.

— Ništa, ništa, dasa se spotakao i pao — odgovori bandit. Vajat očuta. Vodili su ga prema salunu. Uđoše. Prvi put Vajat se nađe oči u oči sa Dilingerom. Bio je iznenađen. Dilinger nije izgledao onako kako ga je on zamišljao, nije ličio na bandita i ubicu. Prijatno se smeškao. Dobro je igrao svoju ulogu. Mnoge je već tako uspeo da obmane. Zdrava, ružičasta boja njegovog lica, delovala je prijatno, sveže, čak simpatično. Ipak, Vajat je odlično znao šta se iza ovog paravana skriva, koliko je ovaj čovek svirep i neumoljiv, koliko zao!

— Dobrodošli u Kamp Banok — pozdravi ga Dilinger — sedite, čujem pijete viski.

Jedan viski — viknu on a onda nastavi. — Tražite posao?

— Da — odgovori mirno Vajat. Dilinger će opet:

— Zao mi je, gospodine...

— Gibzon — dodade Vajat.

— Da, zao mi je da su vas moji ljudi tako napali. Nadam se da baš nisu mnogo loše postupali sa vama? Ipak, treba da ih razumete, gospodine Gibzon. Vi ste dobro udesili jednog mog čoveka. Znam, nije trebalo da vam se toliko približi i tako vas nametljivo prati. No, pa sedite. — Dilinger mahnu svojim ljudima da jući im na taj način znak da izađu. U salunu je ostao samo čovek u crnom odelu — Kodžak. On uze flašu viskija i tri čaše i pride im. Dilinger se iznenada zamisli pa upita:

— Nešto ste mi poznati. Da vas nisam već negde video?

Vajat Gibz i njegov brat Džon veoma su ličili jedan na drugog. Vajat nije znao da njegov brat radi kod Dilingeru. On odgovori:

— Ne, ne može da bude — Dolažim s juga. Bez posla sam i eto tražim da nešto radim. Ako želite da znate da li dobro gađam onda neka mi ovaj vrati moje oružje. Letimice je pogledao u Kodžaka koji je sedeo preko puta njega.

— Meni zapravo ljudi više nisu potrebni — reče Dilinger — Nema baš mnogo posla.

— E, onda moram dalje. Baš mi je žao. Otići ću u Šenando. Čuo sam da su tamo traženi oni koji dobro rukuju oružjem.

— Mislite na O'Haru — smeja se ironično Dilinger — Tom' uskoro neće zatrebati nijedan jedini čovek. Ne, Gibzon, ostaješ ovde kod mene. Uskoro idem na put i bićeš mi od koristi — Vajat se smeškao. Shvatio je da Dilinger ne želi da ga pusti da ode O'Hari a znao je i to da i njemu nije baš potreban. Znači, čeka ga nešto treće! To bi jedino mogla da bude smrt. Ali neće da dozvoli da ga tako lako srede! Ne, nikako!

Kodžak, ga je ljubopitljivo posmatrao a onda upitao:

— Gazda, da li da ode preko, kod ostalih?

— Ne, — odgovori ovaj — ostaće ovde. Neka se lepo odmori i provede. Kodžak, pozovi devojke a ti idi i pogledaj stražu! — Kodžak klimnu glavom, nešto promrlja i negde ode. Malo kasnije pojavi se sa četiri devojke. Doveo je i gitariste. Uskoro se zaorila muzika. U salun uđoše i ostali banditi. Sala postade odjednom mala da primi sve to propalice i lupeže.

Vajat Gibz je znao da ga mnogi posmatraju. Pošao je za Dilingerom i seli su za veliki sto u dnu sale. Jedna od devojaka mu pride i poče da mu se umiljava. Nije mu ostalo ništa drugo nego da se pravi kao da mu to prija. Morao je da se ponaša kao i ostali, da zaboravi ko je i zašto je došao. Privuče devojku i poče da je ljubi. Pri tom se glasno smejao. Pili su i galamili kao i svi ostali. Samo su Dilinger i Kodžak mirno sedeli. Oni nisu pili. Gazda je bio nekako odsutan, ukočen. A Kodžak kao da ga je imitirao! Nijedna crta na njegovom koščatom licu nije se pomerala.

— Šta misliš o ovome ovde, Kodžak? — upita ga Dilinger sagnuvši se malo prema njemu — Da li može da nam koristi?

— Mislim — da! Opasan je. Ali ne za nas, biće opasan za O'Haru. Možeš slobodno da ga povedeš sa sobom.

— I ja tako mislim — odvrati Dilinger — ipak, ne ispuštajte ga iz vida. Neka jedno vreme ostane ovde, na ovoj obali a ostali, naravno neka ostanu preko. Treba prvo da sačekamo da se vrati naš dečko, Tej Varlok —

Ućutali su. Kodžak uze flašu i napuni čaše viskijem. Obojica počеше da piju.

*

Tej Varlok je stigao u Šenando. Sunce je sijalo iznad grada. Na vodi su se ljuljuškali čamci. Puno ribolovaca.

U maloj, drvenoj crkvi okupilo se mnogo ljudi i žena. Oplakivali su svoje mrtve.

Tej Varlok polako otvori vrata crkvice i uđe. Skinuo je šešir i stao u stranu polumračne prostorije. Slu-

šao je propovednika i čekao. Sasvim napred klečali su Henri O'Hara i njegova ćerka Ketrin. Pored lepe devojke nalazio se ridi Smejli. Reči propovednika su odzvanjale: — . . . i tako ovi mrtvi će i dalje da žive u nama. Njihove glasove raznosiće dah povetarca, kapi kiše, sunčevi zraci. Oni će u nama živeti večno. . .

Tej Varlok je stajao pognute glave. Načas ga obuze neki čudan osećaj. Nije se smejao rečima propovednika. Ovde je osećao prisustvo smrti a on je tako voleo da živi! Setio se brata i zašto je došao. Mržnja prema O'Hari treba da bude jača od svega i on pogleda u prve redove. Ostao je do kraja mise i stalno gledao u Ketrin. Najzad su svi pošli prema izlazu, mirno, jedan za drugim. Tej je stajao na ulazu i čekao da vidi devojku a i da ona primeći njega.

Tog dana Ketrin je prvi put videla Teja Varloka, mladog zgodnog mladića. Već kroz dva sata srela ga je ponovo. Baš je izlazila iz radnje noseći poveću korpu punu raznovrsne robe.

Tej joj pride i skinuvši šešir lako joj se nakloni:

— Gospođice, dozvolite da vam pomognem.

— Ah, ljubazni ste, vrlo rado — odvrati Ketrin smeškajući se. Tej joj uze korpu iz ruke i zajedno krenuše dalje. Malo su ćutali a onda ga Ketrin upita:

— Danas ste stigli u Šenando?

— Da, gospođice — odgovori Tej uljudno i pomalo kao snebivajući se. Nije se ponašao onako kako je navikao i kako je to učinio prema onoj mladoj Indijanki. Ponizno i nekako ravnodušno nastavi:

— Tražim posao. Došao sam iz Ajdaha, gospođice.

Ketrin je bila mlada, lepa devoj-

ka, dobro vaspitana. Svi su se prema njoj uljudno i prijateljski ponašali. Ljudi su je voleli i cenili. Bila je lepa a i pametna. Često je sanjala o mladiću koga će da zavoli i koji će da je zagrlji i poljubi.

Kao i sve devojke čekala je i nadala se nekom princu iz bajke, maštala o njemu. Pogledala je krišom mladog pridošlicu, njegovo usko, preplanulo lice, crnu kosu, tamne oči. Smeškala se u sebi, srce joj se smeškalo dok je tako išla pored njega. Obazrivo ga upita:

— Stranče, zar u Ajdahu nije bilo posla za vas? —

— Jeste, bilo je. Ali ja nigde ne mogu dugo da se zadržim, gospođice... Uzgred, ja se zovem Tajron Varlok. Ali vi možete jednostavno da mi kažete »Tej« —

— Dobro, zvaću vas tako, Tej — ona se tiho nasmeja — recite mi nešto o sebi — dodade. — Ja tako malo znam o onome što se dešava van Šenandoa. Ovde kao da smo odsećeni od sveta. Ponekad stigne brodić iz Portlanda i to je sve. Onda slušamo priče i razne novosti.

Tej klimnu glavom i onda počeo:

— Ajdaho je oblast u kojoj se takođe, ništa naročito ne dešava. Ne znam gospođice o čemu bih mogao da vam pričam. Samo bih vam dosađivao.

— Jeste li sami doli u Šenando.

— Da, gospođice.

Prolazili su pored kuća. Ketrin je često pozdravljala prolaznike. Tej je primetio da ima mnogo ranjenih. Nije ga to mnogo peklo. Imao je svoj plan koji je počeo da se odvija.

Ispred jedne kuće Ketrin stade.

— Stigla sam kući, Tej — reče mekim glasom. — A gde ste se vi smestili?

— Još nigde, gospođice — odgo-

vori ovaj pomalo skrušeno. Konja sam ostavio u štali.

— Pa vi sigurno niste još ni doručkovali — uzviknu devojka. Dodite Tej, podite sa mnom. Spremiću vam nešto za doručak.

Primetila je da se ustručava. Izgledao je tako uljudno!

— No Tej, pa dodite samo! Pa, ja ne ujedam. Dodite, predstaviću vas i mome ocu. Možda će moći da vas zaposli. Tej se pravio kao da mu je sve to vrlo neprijatno, neugodno. Korpu je spustio ispred ulaza a u rukama je vrteo šešir:

— Gospođice, ne želim da vam pravim bilo kakve neprilike, mogu da doručkujem i u salunu i...

— Ne, tamo nema ništa naročito za jelo, Tej. Meni izgleda da ste gladni. Sigurno ste gladni kao vuk, zar ne? Kažite! — Tej se smeškao. Iza tog nameštenog osmeha krile su se mračne misli i zle namere. Ketrin ga uze za ruku: — No, Tej udite. — On podiže korpu i pođe za njom. Otvorila je vrata. Ispred nje je stajao O'Hara. Upravo je pošao iz kuće jer je čuo razgovor.

Smeškao se i posmatrao mladog stranca.

— Dobar dan, gospodine — reče Tej Varlok tiho, gledajući u korpu.

— Udite, udite mladi čoveče — reče prijateljskim glasom O'Hara — stavite tu korpu tamo na sto.

Tej Varlok je jedva disao, teško se savlađivao. Najradije bi izvukao revolver i na mestu ubio ovog oveka. Pa, ispred njega je ubica njegovog brata! Nekako se savladao i na licu mu se ponovo pojavi onaj dobroćudan smešak. Mržnju je sakrio ispod slatkorečivosti. Mora da obuzda tu divlju strast. Ovo dvoje nesme ništa da primete. Neće mu biti teško da ih prevari jer su i otac i ćerka bili obu-

zeti tugom zbog gubitka mnogo ljudi.

Sa druge strane, Ketrin i njen otac videli su u ovom mladom čoveku trenutni izlaz iz tuge i očajanja. Čim se pojavio uneo je neki nemir u Ketrin. Nije znala zašto! Verovatno ju je podsetio na onog princa iz njenih snova. Ko zna? — mislila je.

Tej Varlok je još stajao pored stola. Izgledao je nekako zbunjen: — E, pa ja bih pošao — reče.

— O, ne — uzviknu Ketrin — blagim glasom — pa prvo ćete nešto da doručkujete, Tej — Ona se okrete ocu — Oče, Tajron Varlok je kauboju iz Ajdaha. Traži posao u gradu.

— Sedite, mladi čoveče — reče blago O'Hara i pokaza mu na stolicu. — Moja ćerka kuva odličnu kafu. Nemojte da joj date korpu. Pokajali biste se.

Varlok sede i skide šešir. Stiskao je ruke.

— Mi smo se danas već videli u crkvi, zar ne — primeti O'Hara — stajali ste kod vrata.

— Da, gospodine — Čuo sam o onom strašnom masakru vaših ljudi. To je stvarno teško! Ja sam mislio da u ovoj oblasti vlada mir i prijateljstvo.

O'Hara je ćutao i gledao nemo u sto dok je Ketrin pristavljala kafu.

— Mladiću, ja bih mogao da vam ponudim posao ali ne i dobru platu. Prilično sam osiromašio propao u ovom okršaju. Izgubio sam mnogo ljudi, mnogo ih je ranjeno. Takođe, otišlo je u nepovrat i mnogo konja i mazgi sa sve dragocenim tovarom robe. Da li umete da upravljate velikim ribarskim čamcima?

— Ne umem, ali naučiću gospodine —

— A kako pucate? — nastavi O'Hara da ga ispituje.

— Oče — prošaputa Ketrin — za-

što ga to pitaš? Pa zar svako mora da ume da puca?

— Da, da dete moje, na žalost tako je. Dilinger me na to prisiljava. Potrebni su mi ljudi koji umeju da pucaju dobro i da pogode. Pričao sam ti već o Vajatu Gibzu, Ketrin. Što taj gađa! Ovi naši ljudi iz Šenandoa su čamdžije i ribari, nisu revolveraši. Skoro je ludo da su moji najbolji strelci stranci. Dakle kauboju, kako je sa tobom? —

Tej Varlok je gledao ruke a onda reče:

— Umem ponešto da pogodim. U Ajdahu je bilo puno vukova koji su napadali stoku. Morali smo da ih ubijamo.

— U redu je maldiću. Ako stvarno želite da radite kod mene onda je sve sređeno. Možete još danas da počnete. Vi ste mladi i brzo ćete da naučite.

— Ali oče — upade Ketrin — pa pusti ga već jednom da na miru popije kafu!

— Ketrin, dete ja nemam mnogo vremena i ne mogu dugo da čekam — odvrati joj otac s gorčinom u glasu: — Moram odmah da znam na čemu sam. Ako to ja ne uradim onda će ih uzeti Dilinger. Gospodin Varlok će još danas da side na obalu i pogleda malo kako se upravlja čamcima.

— Rado ću da idem — odgovori Tej Varlok — Još nikada nisam tako nešto radio. Da li ćemo da vozimo niz reku?

— Ne — odgovori O'Hara — vozićemo uzvodno. Očekujem novi transport robe. Tu robu treba da prevezemo do Portlanda. Ali imamo još vremena da o tome pričamo. A do tada dobro učite! Neće biti baš lako ali vi ste mladi — želite da radite.

Ketrin je postavila sto. Sela je za sto pored oca i posmatrala Tej Var-

loka. Ovaj je bio zaista gladan. Jeo je brzo. Pohvalio je domaćicu smeškajući joj se pri tom.

— I kod nas u Ajdahu ima neki Gibz — počeo on da priča — predradnik, snažan i sposoban čovek. Kako je ovaj tek gađao! Bio je pravi majstor — Upitno je gledao Ketrin. Ona sleže ramenima, nasmeši se i stavi ocu ruku na rame:

— Ja ne poznajem tog gospodina Gibza. Oče kakav je to čovek?

— Naš prijatelj, drago dete. Sada o tome ne mogu da ti pričam —

— A zašto nije došao da ga i ja vidim i upoznam? — bila je uporna Ketrin — Pozovi ga oče da dođe kod nas.

— Ne mogu Ketrin, on nije u Šenandou. A sada me više ništa ne pitaj. U redu?

Tej Varlok je pijuckao kafu. Trudio se da njegova radoznalost za Gibza prođe neopaženo. Možda postoji u ovom kraju nekoliko ljudi s prezimenom »Gibz«. Ipak to mu je bilo malo neobično. Istovremeno se pojavljuju dva čoveka s prezimenom »Gibz«. Čuo je kako Džon Gibz u snu pominje svoga brata, Vajata Gibza. Tej se pitao da li možda taj Džonov brat Vajat radi za O'Hara?

— Vi ste tako zamišljeni, Tej — reče Ketrin — O čemu to razmišljate?

— Mislim na Oregon. Toliko sam slušao o gradu Portlandu, o Vankuveru o moru. Sve to mora da je veličanstveno. Ja još nikada nisam video more.

— Jednoga dana sigurno ćete ga videti — reče O'Hara — Kao kauboju do sada ste mogli da gledate samo prerije ali kada budete videli Pacifik onda će za vas svaka prerija da bude samo jedna mala mrlja.

— Da — reče kratko i tiho Tej, ispi kafu i ustade:

— Ja bih sada išao. Želeo bih da se upoznam sa novim poslom. Da li mogu?

— Naravno! Što pre to bolje. Dođite, ja ću da vas odvedem.

Obojica napustiše kuću. Išli su prema obali. O'Hara je ćutao. Setio se Dilingera, svoje propasti, izginulih ljudi. Dole na obali sreli su Smejlija. O'Hara mu predstavi novog čoveka. Smejli je ispitivački posmatrao crnokosog bandita. Primetio je da ima lepe, negovane ruke, ruke pokeraša. Varloku ovo ne promače i on reče pre nego što ga je Smejli upitao:

— Već dugo putujem. Od Ajdaha dovede nije baš tako blizu. Moje ruke treba ponovo da se priviknu na rad. Ali uspeću, biće sve u najboljem redu.

— I ja mislim — reče O'Hara i potapša ga po ramenu, a onda se obrati Smejliju:

— Smejli, pokaži mu čamce i sve ostalo. On mora mnogo toga da nauči. Ovi čamci su moje jedino imanje. Ne smem nijedan da izgubim: inače sam gotov — Polako je otišao

Smejli uskoči u jedan čamac i povika: — Kauboju, dođi i ti. —

— Skoči već jednom, šta čekaš! — Tej Varlok je malo oklevao a onda skoči i on u čamac. Smejli mu je detaljno o svemu pričao. Sati su prolazili. Sunce se nisko spustilo, skoro da je zašlo za brda i šume. Smejli i Tej su još pričali.

Smrkavalo se. Mark je počeo da se spušta na reku. U šenandou se upališe svetla. Smejli izađe na obalu a Varlok ostade još u čamcu. Još je nešto zagledao. Smejli htede da ga vikne ali u tom ču korake iza sebe. Spazio je Ketrin. Dolazila je prema njemu. Kada je stigla ona odmah upita:

— Kako ti on izgleda, Smejli? Da li će moći dobro da radi taj posao? Govorila je glasno i razgovetno. Taj se malo sagnu i načulji uši.

— Da, gospodice Ketrin, za dvatri dana naučiće sve što je potrebno. Ketrin nastavi: — Smejli, da li ti dobro poznaješ onog Gibza? Zašto on nije u Šenandou?

— Gospodice, to je sila od čoveka. Odjahao je nekud sam. Možda u Kamp Banok. Ne znam tačno. Ali jedno sigurno znam: to je naš čovek i to je za mene dovoljno.

— Smejli, rado bih ga upoznala jednom. A gde je naš kauboj? Lutala je pogledom tražeći Teja. Ovaj se pojavi i počeo da skače iz jednog čamca u drugi i najзад skoči na obalu. Bio je oznojen. Pozdravi je: — Dobro veče, gospodice Ketrin. Ovaj posao mi se dopada.

— Raduje me što to čujem, Tej. Smejli je dobar učitelj. Ja sam spremila večeru. Izvolite. Verujem da će vam prijati. Idem sada. Do viđenja!

— Ode, lepršajući u svojoj lakoj haljini. Oko vrata je vezala crnu traku kao znak žalosti za izginulima. Varlok je gledao za njom.

— Dopada ti se — upita ga Smejli.

— Da, vrlo je lepa i neobično prijatna. Smejli nastavi:

— Kauboj, ukoliko imaš neke namere u vezi sa ovom devojkom, bolje je da ti odmah kažem da je to uzalud. Odbiće te. Ona jedino voli svoga oca i ja lično mislim da je to sasvim pravilno. Mi, ti i ja, ne bismo mogli da usrećimo Ketrin. Mi nemamo ništa. Bedni smo i siromašni. Ona je zaslužila bolje.

— Možda ću i ja jednoga dana da budem bogat — odgovori Tej Varlok.

— Ti si lud — odbrusi mu Smejli — Hajde, idemo. Mnogo sam gla-

dan. Noćas još moram da preuzmem stražu. Prokletstvo! — Obojica podoše na večeru.

*

Na vrhovima planina sneg se presijavao i belasao na mesečini.

U salunu, ljudi su se zabavljali. Neki su tiho razgovarali. Sa reke se širila magla i polako padala na Šenando.

Za to vreme u Kamp Banoku, Dilinger je pripremao ljude za novi napad. Ovoga puta je za to znalo samo nekoliko njegovih najpouzdanijih ljudi. Trebalo je uskoro da krenu. I dok su tako Dilingerovi ljudi već bili na putu novog krvoprolića, O'Nara je, ne sluteći ništa, mirno sedeo kod kuće. Ketrin je spremala sobu. Tej Varlok je sedeo u salunu. Prostorija je bila puna. Mladi bandit navukao je šešir duboko na čelo i pijuckao viski. Žagor, vreva pijanih ljudi nije mu smetala da razmišlja kako će i kada da ubije O'Naru. Napolju, na obali stražario je Smejli sa još dvojicom drugara. Pušili su. Žar cigare povremeno bi osvetlio njihova umorna lica.

Magla se još više spustila. Stražari su šetkali i bat njihovih nogu odzvanjao je u noći. Povremeno bi tiho popričali a onda opet svaki na svoju stranu. Još više je zahladnelo.

Vlaga i magla uvlačili su se u svaki deo odeće, dopirali su do kostiju. Voda je ravnomernim udarcima zapljuskivala čamce. Magla je bila sve gušća. Smejli i njegovi drugari jedva da su videli jedan drugoga. Vetar je lagano duvao, ponekad topao, a onda opet hladan. Na trenutke, reka bi se jedva nazrela, kao da se gubila a onda opet pojavljivala. Mesečina je činila maglu još gušćem.

Drveće je ličilo na tamne utvare. Iz grada se čuo tihi žamor.

Na jednoj raskrsnici, odmah uz reku, iz magle i mraka izroni jedna crna prilika. Niko nije video ni čuo ljude koji su se šunjali kroz maglu i noć. Konje su ostavili daleko. Niko ništa nije govorio. Oprezno i ćuteći, sa oružjem u rukama, sledili su priliku crnom; revolveraša Kodžaka.

Korak po korak lagano ali sigurno prilazili su sve bliže mestu gde je Smejli stajao. Povremeno bi se sagnuli ili potrčali da se zaklone u senku drveta.

Stražari su šetkali ne sluteći ništa. Od magle jedva su mogli da se primete. Odjednom je magla postala toliko gusta da je izgledalo kao da je preko reke prebačen mlečno-sivi prekrivač. Žar cigare povremeno bi pokazao gde se stražari nalaze.

Tej Varlok ustade od stola i pođe prema izlazu saluna.

Izašao je bez žurbe. Ispred ulaza je sreo jednog O'Harinog radnika, pozdravio ga je i popričao sa njim nekoliko reči a onda nastavio prema reci. Nikoga nije sreo ni video. Teško se snalazio u magli. Najzad ugleda stub o koji su privezivani čamci. Prikrio se iza njega i nervozno posmatrao oko sebe. Pođe još malo uzvodno i ugleda Smejlija a malo dalje i onu drugu dvojicu stražara. Kao neka noćna utvara šunjao se Varlok između drveća. Mokra trava udarala ga je po nogama i lepila mu se o čizme. Sav napet naglo zastade. Osluškiavao je i unezvereno gledao oko sebe a onda ugleda jednu crnu priliku kako mu se iz mraka primiće.

— Snek — reče Tej Varlok a onaj drugi odgovori:

— River — bila je to dogovorena

lozinka. Za tren se ispred njega stvori Kodžak.

— Ti si došao? — prošaputa Varlok — trebalo je da dođe neko drugi — Kodžak primeti ironično:

— Gazda se predomislio, kao što vidiš. A ti, dakle kaži šta ima novo? Da li si bio kod O'Hare?

— Jesam, radim kod njega — Tej se cinično i tiho smejurio. On sada prima svakoga u službu. Važno je da taj ume da puca. Svaki stranac mu je dobrodošao.

— I šta namerava? Kodžak je bio nestrpljiv.

— Uskoro polazi na put. Očekuje robu. Ovoga puta planira da robu prevoze rekom. Ovi čamci su mu jedina nada i bogatstvo. — Kodžak se pakosno cerio:

— I ovoga puta gazda će dobro da prođe. Sredićemo O'Haru. Roba će biti naša — Tej Varlok se nestrpljivo vrpeljio. Oči su mu caklile. Jedva je disao. Najzad izusti:

— Da li to treba da znači da mogu lično da se pozabavim O'Harom.

— Misliš na tvoga brata Skubsa? — upita Kodžak hladno.

— Svakako — brzo će Tej Varlok — Ti znaš šta ja želim. O'Hara mora da umre! Ubio mi je brata i zato mora da nestane sa ovoga sveta. Kodžak ga nije gledao. Ironičan osmeh igrao mu je na licu. Čutao je i samo klimnu glavom. Gledao je napregnuto prema obali, svirep i ohol u svojoj ubilačkoj nameri. Crno odelo veoma mu je pristajalo, stapalo se sa njegovom crnom dušom i crnim mislima.

— Mogu li odmah da ga ubijem? — navaljivao je nestrpljivo Varlok. Mržnja i strašan nagon za osvetom nisu mu davali mira. Zaslepljen nije ništa drugo video. Kodžak odgovori:

— To prepuštam tebi. Ti treba i moraš da znaš kada ćeš i kako da

ga ubiješ. Ali mi ćemo najpre da uništimo čamce. Ti sada nestani! Idi i umešaj se među O'Harine ljude. Treba da te vide. Ne sme još da posumnjaju u tebe.

— Kodžak — promuca Tej Varlek — O'Hara ima lepu ćerku — Ovaj ga prekide: — Nju ostavi na miru. Sa ženama nemamo ništa. Kada bude videla da joj je otac poginuo i ona će da ode iz ovoga kraja.

— Ali, Kodžak ja bih je rado poveo sa sobom. Čini mi se da on nije ravnodušna prema meni.

— Rekao sam ti da je zaboraviš! A sada, brže nestani odavde.

Tej Varlok samo klimnu glavom. Brisao je znoj sa čela. Najzad se uputi prema kućama grada i salunu. Kada je već prilično odmakao seti se da je zaboravio da ispriča Kodžaku o onom strancu Vajatu Gibzu. Dvoumeći se da li da se vrtili ne, zastade malo, pođe ali se predomisli i nastavi prema salunu. Tiho i neopaženo stigao je do prvih kuća. Stao je i duboko disao, pokušavajući da se malo opusti i sredi, a onda uđe u salun. Čim je ušao odmah je ugledao O'Haru. Stajao je kod šanka i pričao sa ljudima. Tej sede za sto i dohvati čašu u kojoj je još bilo viskija.

— Momci, trebalo bi da idete na spavanje — reče ozbiljno O'Hara. Nailaze teški dani. Skoro svi ga poslušашe i izadoše. O'Hara dođe do Varlokovog stola i sede do njega. Videlo se da je umoran.

— Kauboj, zašto i ti ne pođeš? Sutra moramo rano na posao.

— Varlok je ćutao i gledao praznu čašu u ruci. Nije mogao da gleda u njega. Mržnja je buktala u njemu. Najzad se savlada. Maska prijateljstva opet je bila na njegovom licu.

Što je O'Hara bio ljubazniji to je u njemu rasla mržnja. Najradije bi ga sada, ovde, ubio! Ali ne, ne sme da prenagli. Opomenuo bi ljude u Šenandou i Dilingеров plan možda ne bi uspeo. Pogledao je O'Haru i rekao:

— Odmah idem.

— Dobro kauboj, dobro — ljubazno će O'Hara ustade i ode. Malo zatim napustio je salun. Jedna postarija žena počela je da čisti pod. Barmen je brisao šank, sklanjao flaše, prao čaše. Onda počeo da gasi lampe.

Tej Varlok ustade i izađe. Napolju je malo zastao i osluškivao gledajući prema reci. Još uvek je sve bilo mirno. Polako prođe ulicu i mrak ga sakri. Nešto kasnije šunjao se oko O'Harine kuće.

Smejli je još bio na straži. Nikakav šum, ništa sumnjivo nije primetio. Dohvati upola popušenu cigaru i baci je. Čamci su se ljuljuškali na vodi. Bio je nešto udaljen od svojih drugova. Svako je pošao na svoju stranu. U magli nisu mogli da vide jedan drugog. Vetar kao da je nešto ojačao. Čamci su se udarali. Voda je tiho zapljuskivala obalu.

Krik neke noćne ptice razbi tišinu i Smejli se trže. Iz šume iza njega čulo se tiho šuštanje lišća. Daleko, iznad snežnih brda, svetlucale su zvezde.

Iznenada Smejli ču neki neobičan šum. Okrete se misleći da je to možda, jedan od stražara. Nije video nikoga. Uzbuden vrati se na svoje mesto...

Sav prestravljen ugleda ljudsku priliku gde leži na zemlji. Smejli priđe i pogleda. Viknuo je tiho: — Edi! — čovek nije odgovorio. Smejli mu pritrča i saže se nad njim. Ovaj je nepomično ležao. On ga okrete i ugleda nož u leđima. Edi je bio mrtav.

On pođe malo dalje i na njegovo zaprepašćenje i strah, ugleda mrtvog i drugog stražara. Ubijen je na isti način. Jeza mu prođe telom. Nepomično je zurio u mrtvog druga. Iznenada ga obuze panika. Htede da ustane i što pre pobegne odavde, da opali hitac i opomene ostale, ali ne stiže. Bilo je već prekasno! Osetio je iznenada tup i snažan udarac u leđa. Nož se zari u njega i on utonu u mrak. Pao je na mrtvog druga a onda se otkotrljao i skliznuo u vodu. Njegovo telo primi reka u svoje naručje.

Prilika u crnom stajala je pobedonosno na doku i rukom davala neke znake. Pojaviše se banditi, njih nekoliko. Sidoše u čamce i sekirama počеше da ih razbijaju. Voda je naglo nadirala u njih. Plamen se pojavio. Užad na čamcima su posekli i sada su se čamci, onako zapaljeni, polako udaljavali od obale.

Kodžak je sve mirno posmatrao a onda se izgubi nekud.

Malo kasnije već su se približavali naselju O'Harinih ljudi. Nastala je gužva, pucnjava, kaos. Mnoge je smrt zadesila na spavanju. Meci su praštali i pogađali jadne, iznenađene ljude. Vičući jurio je neki čovek ali ubrzo pade obliven krvlju. Zapaljene baklje letele su na sve strane osvetljavajući stravičan prizor. Sve je gorelo. Čuo se vrisak, vika, zapoaganje. Pakao. Pravi pakao! Kuće od drveta i trske treskom su padale. Izbezumljeni ljudi i žene bežali su. Kuda? Verovatno ni sami to nisu znali. Samo dalje od ovog užasa!

Čuo se topot konja. Bedni, podmukli banditi odlazili su posle »dobro« obavljenog posla.

O'Hara je kao skamenjen sedeo u sobi i slušao pucnjavu. Čuo je i vrisak, viku.

Ketrin skoči iz kreveta i pođe da upali svetlo.

— Ne, Ketrin, nikako! — doviknu joj otac — Za ime sveta, Ketrin, mi smo napadnuti! Moram da vidim šta je. Ti Ketrin obavezno ostani u kući.

O'Hara brzo navuče čizme, dohvati oružje i izlete iz kuće. Svuda je video ljude kako, kao pomahnitali, trče, jure. Psi su lajali kao ludi. Deca su plakala, probuđena, otrgnuta iz sna. Po ulicama buktinje. O'Hara sav bled, smrknut zastade. Naselje njegovih radnika je gorelo. Svuda vika, galama. Ljudi s oružjem u rukama trče, žene ih proklinju da se vrate. Uzalud! Trčali su prema reci.

Za to vreme Kodžak je nestao zajedno sa svojim banditima. Henri O'Hara pođe prema reci. Video je mrtve stražare. Drhteći kleknuo je pored njih i tiho ječao. Zapaljeni i razbijeni čamci, delovi čamaca, plutali su rekom.

Blizu obale, kod jednog razbije-
nog čamca, ljudi ugledaše telo rido-
kosog Smejlija.

O'Hara je bio van sebe od tuge i gneva. Jedva se držao na nogama. Odjednom, bio je to star, propao čovek. Nije imao više ništa, ni ljude, ni čamce, ni robu. Samo je nekoliko konja i mazgi trčkaralo bez ikakvog cilja. Mora da ode odavde. Što pre. Ako proda ovo nekoliko konja i mazgi imaće novaca za put, za sebe i Ketrin. Ovde ne može više da ostane.

— Gazda, dodite. Odvešću vas kući — reče jedan od njegovih ljudi.

— Neka, mogu sam — prošaputa O'Hara. Povodeći se pođe kući. Gledali su za njim i iskreno ga žalili.

I ovoga puta Dilinger je nemilosrdno i bezdušno napao. Opet mučki napad. Pa tako nešto mogao je samo on da uradi.

Nečovek i propalica!

O'Hara je išao pognute glave. Nije smeo da gleda oko sebe. Bio je na izmaku snage. Kada je ušao u svoje dvorište ču jedan glas i ugleda Tej Varloka ispred kuće. Mahao mu je rukom. On polako pođe prema njemu:

— To si ti, kauboju — reče. — Jesi li video šta se desilo? Moji ljudi, njihove kuće, čamci, oh!

— Da, video sam — reče Tej grubo, dohvati O'Hara za rame i povuče ga iza kuće. O'Hara je bio i previše slab i iznenađen da bi reagovao, viknuo ili se branio. On samo promuća:

— Šta... šta to radiš kauboju? Nebesa! Šta hoćeš sa mnom? Varlokovo lice bilo je kao od kamena. Jedino su oči pokazivale njegovu nameru. On prosikta:

— Ti, prokleta beštijo! Ubio si mog brata Skoubisa. Mrzim te!

O'Hara je ćutao neko vreme, samo je nemo zatresao glavom a onda upita:

— O čemu to pričaš, mladiću? Šta je to s tobom? Za ime sveta da nisi skrenuo?

— Nikako, sasvim sam pri sebi, pri zdravoj pameti. Zar se ne sećaš? Bilo je to na Zmijskoj reci. Ubio si mi brata, ubio si ga, čuješ li me? Ili si naredio da ga ubiju. Svejedno!

Iznenada je O'Hara shvatio. Video je kolt u ruci mladića kome je toliko verovao, dao mu posao, primao ga u kuću. Sada, ali prekasno, zna da je ovaj mladić Dilingerov čovek. Odjednom mu postade sve svejedno. Neka praznina, strašna praznina ispuni mu dušu, telo. Mirno je gledao u Tej Varloka a onda reče:

— Mladiću, jednoga dana dobićeš i ti svoje, ono što si zaslužio. Sigurno!

— Znam beštijo matora na koga misliš — prosikta Tej Varlok, misliš na onoga Gibza, je li? Znamo da radi za tebe i da je sada u Kamp Banoku. Sigurno radi kod Dilingera isto ovako kao što sam ja kod tebe? Ali ja ću da ga otkrijem, a onda je gotov. Teško njemu kada sve kažem Dilingeru!

— Mladiću, kakav si ti to čovek? — prošapta O'Hara — Tako si mlad a toliko zao! I još ubica! Dilingerov plaćeni ubica!

— Jeste — pobedonosno odgovori Tej Varlok — mi ćemo da ovladamo celim ovim krajem! Uz Dilingera postaću i ja bogat. Mnogi će da rade za mene. Eto, čuo si me i sada znaš kakav sam čovek.

Tej Varlok je gledao O'Hara i smeja se. Na ulici žagor, vreva kuknjava. Niko nije dolazio. Iznad Šenandoa nebo je bilo rumeno od plamena. Stari čovek nije imao kod sebe oružje. Mislio je na Ketrin — Šta će biti s njom? Ah, da je samo Gibz ovde! — On pođe korak-dva prema kući ali Tej opali i on se sruči na zemlju. Tej Varlok opali još jednom a onda još jednom iskaljujući tako na već mrtvom čoveku sav svoj bes i mržnju.

Blage, plave oči nemo su zurile u noć u nebo puno zvezda.

Jedna okorela duša, jedan zao čovek polako se udaljavao. U štali je uzeo svoga konja i pojahao. Na licu zadovoljan, ciničan osmeh. Užas i svetla Šenandoa polako su ostajali za njim.

Negde u isto vreme, dok je Tej Varlok zadovoljan zbog gnusnog, prljavog uspeha, jahao prema Kamp Banoku, otvoriše se vrata O'Harine kuće. Ketrin je stajala i mirno slušala čoveka što je došao:

— Ketrin, tvoj otac...

— Da, odgovori devojka — šta je sa njim? Reci već jednom! Je li... mrtav?

Čovek samo klimnu glavom, ne mogavši ništa da kaže. Saže glavu i tiho nestade. Ketrin ostade sama. Stajala je pored otvorenih vrata, nema, užasnuta.

Sa ulice je dopirala vrema i galama. Hladan vazduh uvlačio se u kuću. Osećao se miris zagorelog jela. Žene su usplahireno, odlazile nekud, vraćale se i opet odlazile. Nebo crveno, svuda zgarišta.

Ketrin pođe, laganim nečujnim koracima. Izgledala je tako nestvarno, kretala se kao mesečarka. Oko ulaza se okupilo mnogo ljudi. Kada su je spazili pođoše joj u susret.

Haljina joj se vukla po zemlji. Duga kosa lepršala joj je na vetru. Bila je bleđa, bleđa od meseca na nebu! Ljudi se povukoše praveći joj prolaz. Najzad stiže do mrtvog tela svoga oca — Bednici, ubili su ga kao nekog psa — prođe joj kroz glavu. Ona posrnu i pade preko njega. Plakala je, očajnički je jecala tresući se kao prut. Rukom pomilova njegovo lice a onda onesvešćena pade pored njega. Ljudi je podigoše i unesoše u kuću. Dve žene ostadoše pored njegovog kreveta. Na ulicama pogasiše baklje. Celo naselje O'Hارينih radnika izgorelo je do temelja. Miris dima i paljevine mešao se sa maglom.

Kada će već jednom zora! O'Hara i mnogi njegovi ljudi nikada više neće da dožive lepotu rađanja novoga dana!

*

Za to vreme, u Kamp Banoku, Vajat Gibz je sedeo u salunu. Dilinger mu je vratio oružje. Smeo je celog dana slobodno da se kreće i ide kud zaželi. Odlučio

je da se ove večeri obračuna sa Dilingerom. Onaj revolveraš Kodžak i još nekoliko njegovih drugara još se nisu vratili. Kasno je saznao da su negde otišli. Dilinger se nalazio negde u zadnjim prostorijama saluna.

Vajat polako ustade. Izašao je napolje i stao osluškujući. Čuo se topot konja. Nije ih još video ali Vajat je znao da se to Kodžak vraća. Polako pođe prema zadnjem delu zgrade u kojoj se nalazio salun. Za nekoliko minuta Kodžak je mogao da bude tu. Neki čudan predosećaj ga opomenu da se malo ukloni, da ih ne sretne. Utrčao je brzo u štalu, izveo svoga konja i vezao ga iza zgrade. Jahači su se približavali. Već je mogao da ih čuje. Vrata štale s treskom se otvoriše. Pritajen, Vajat je stajao i osluškivao. U štali svetlo. On proviri malo kroz jednu šuplinu u dasci i ugleda Kodžaka i ostale bandite. Ubrzo, stvorio se i Dilinger pored njih:

— Gazda, sve smo obavili onako kako ste nam rekli — reče Kodžak, pa nastavi:

— Prvo smo poubijali stražare, onda mnoge radnike u njihovim kućicama, zapalili naselje i čamce porazbijali, uništili.

— Znači, O'Hara je gotov! — kratko će Dilinger, sav ozaren i sa osmehom na debelom, zajapurenom licu.

— Jeste, s njim je gotovo. Tej Varlok želi da ga ubije. Verujem da je to već uradio. I on će uskoro da se vrati.

— Taj je izgleda, baš mnogo željan krvi — dodade Dilinger.

— Da — odgovori Kodžak — skoro da je poludeo od želje da što pre ubije O'Haru. To je veoma opasan momak! Tog nećemo više lako moći da zauzdamo i kontrolišemo.

— Ah, gluposti — reče Dilinger i pozva Kodžaka da pođe sa njim u jednu od zadnjih prostorija saluna. Ostalim momcima reče: — Momci, idite u salun. Pijte na moj račun, mladići! — Radosni oni odjuriše. Kodžak i Dilinger ostaše sami a onda se uputiše nekud.

— Tej Varlok — mrmljao je Vajat Gibz. — Lice mu se smrača a bore postadoše dublje. U očima bes. Malo je razmišljao i taman da krene kad ču ponovo topot konja. Bio je to samo jedan jahač. Taj brzo stiže do saluna, priveza napolju konja i utrča unutra.

Sunce je već zašlo i počelo je da se smrkava. Noć je polako svojim velom prekrivala brda, doline, kuće.

Vajat Gibz ostavi konja iza kuće a sam se uputi prema jednim sporednim vratima. Otvori vrata i nađe se u predsoblju. Ispod jednih vrata spazi svetlo i on im se sasvim približi. Osluškiavao je razgovor. Čuo je glas Dilingera:

— Kažeš Gibz? Pa šta je sa tvojim drugarom, Varlok? Zar nije preko u logoru sa ostalim momcima?

— Alli gazda, ja mislim na onog drugog Gibza — vikao je Varlok već pomalo ljut što ga ne razumeju.

— Postoji još jedan Gibz, gazda! Ja to tačno znam. Džon Gibz je jedne noći glasno sanjao i pričao o svom bratu, Vajatu Gibzu. Dobro sam sve čuo. Taj njegov brat, Vajat Gibz, trebalo bi da je ovde u Kamp Banoku. O'Hara ga je poslao. On je O'Harin prijatelj.

— Čoveče, jesi li siguran u to što kažeš?

— Sasvim! Proklet bio ako lažem! Čuo sam kako jedan O'Harin čovek, neki ridi Smejli, priča o tome sa O'Harinom ćerkom. Ona je želela

da zna kuda je Vajat Gibz odjahao. Isto je i O'Hara nešto mrmljao pre nego sam ga ubio, nešto kao da će i mene neko da sredi.

— Gibz? — ponovi Dilinger — Kod nas je došao jedan novi ali on se zove Gibzon... Za ime sveta! To je on!

— Da li je on u Kamp Banoku, gazda? — upita hladno Kodžak.

— Jeste, još pre kratkog vremena video sam ga u salunu.

— Da ga ubijem? — upita mirno Kodžak. Neko vreme se ništa nije čulo. Sigurno je Dilinger razmišljao i pravio plan.

Vajat Gibz je sav goreo od srdžbe. Ipak, još malo je sačekao a onda ču kako Dilinger kaže:

— Kodžak, potraži tog Gibza ili Gibzona, kako hoćeš. A ti Varlok idi preko u logor i sredi onog Džona Gibza. U tebe neće da posumnja. Odmah ga ubij a ljudima ispričaj ko je bio. U međuvremenu mi ćemo da se postaramo za brata Vajata Gibza. Nijedan od dvojice braće ne sme da živi. Da li ste me razumeli? Hoću da ih ovde obojicu vidim, žive ili mrtve, svejedno!

Bez daha, kao neka senka Vajat Gibz se udalji iz kuće i potrča prema svome konju. Pojurio je kroz noć i maglu. Jahao je prema reci. Čuo je žagor iza sebe. Ljudi su žurili prema štali, osedlavali konje. Lov je počeo. Negde uz obalu Vajat sjaha, sakri konja i oslušnu. Nije čuo bandite. Verovatno su se podelili i svako je tražio u raznim pravcima. Sasvim povijen Vajat se oprezno približavao reci. Hteo je da preduhitri Tej Varloka, da uhvati tog O'Harinog ubicu! Iznenada je primetio nekoliko ljudi. Brzo uskoči u najbliži čamac i pritaji se. Ljudi su pretraživali okolinu. Podsećali su Vajata na pse tragače, krvožedne i opasne. Kada

su se udaljili ponovo je izašao na obalu i nečujno pošao prema konju. Išao je lagano dalje uz reku. Kada je stigao do jedne stene sjaha i sakri se. U ruci je držao vinčesterku.

Za to vreme Dilinger je besneo. Vikao je i psovao ljude. Ne sme da dozvole da im umakne! Nikako! Sam sebi nije mogao da oprostí što je Vajatu vratio oružje.

Sati su prolazili, a njegovi ljudi ne dolaze. — Gde li je pobegao taj prepređeni Vajat? Gde li se samo sakrio? — mislio je Dilinger. Osećao se kao lav u kavezu. Šetao je nervozno po sobi, namrštena, ljutita lica.

Vajat je pritajen i dobro sakriven stajao i čekao. Napeto je osluškivao. Čuo je bandite kako se dovikuju i traže ga.

— Samo da se malo udalje pa da može preko — mislio je. Iznenada pretrnu. Čuo je korake koji su se približavali. Zavukao se još dublje u procep stene i skoro da nije disao.

— Sigurno neki bandit — mislio je.

I već za nekoliko sekundi Vajat ga primeti. Ovaj se kao neka utvara šunjao, njuškao svuda. Osvrtao se levo-desno.

Na momente, magla bi ga obavila i sakrila a onda ga je Vajat ponovo ugledao. Čuo ga je kako teško diše i kašljuca.

— Pas tragač — s žaljenjem i prezirom pomisli Vajat.

Odjednom Vajatov konj frknu. Bandit se trže, naglo kleknu i uperi revolver u tom pravcu odakle se čulo frktanje. Vajat ga je posmatrao napregnuto. Nije znao da je Dilinger obećao nagradu onome ko mu dovede Gibza živog ili mrtvog. Zato ovaj bandit i nije viknuo ostale drugare u pomoć. — Hteo je da nagrada pripadne samo njemu.

Bandit je polako prilazio mestu gde se Gibz sklonio. U ruci mu je bio revolver spreman da opali i na najmanji šum. Šerif Gibz je video njegovo opasno, iscereno lice. Znao je dobro šta su sve u stanju da urade ovakvi tipovi. Taj ne bi imao milosti ni prema svom rođenom kada je u pitanju velika para! Njegov život sastojaće se od ubijanja, ubijanja. Još će mnogo nevinih ljudi da strada!

Vajat je čekao da mu pride sasvim blizu. Konj opet frknu a bandit, sav ozaren, pođe napred, tačno prema Gibzu. — Još nekoliko metara i stigao je. Evo, već je tu — još dva koraka, jedan. . . a onda ga Gibz udari snažno nogom u rebra, a potom usledi jak, strahovit udarac u glavu. Gibz nije smeo da puca da se ne bi odao. Ostali banditi brzo bi dotrčali, a onda bi sve bilo svršeno i sa njim i sa Džonom.

Bandit tresnu o zemlju. Gibz ga zgrabi, još jednom snažno tresnu a onda ga visoko izdiže i snažnim zamahom baci u reku. Telo pade u vodu i nestade. Tako je moralo i trebalo da bude. Da nije bio sam možda bi drugačije postupio. Ali on je sam a protiv njega mnogo, mnogo lupeža. Sve okoreli banditi.

Vajat je mislio na brata.

— Kako da neopaženo pređe reku?

Iznenada odluči. Uzjahao je konja i poterao ga u vodu. Čvrsto se držao u sedlu dok se konj propinjao, plivao i borio protiv vrtloga i struje bučne reke. Kada su duboko zagazili u reku konj počeo mirnije da pliva. Vajat se pripio uz njegov bok.

Gledao je svetla Kamp Banoka. Konj je snažno mlatarao kopitama. Moglo je to za Gibza da bude veoma opasno. Morao je jako da pazi da ga

kopite konja ne udare i sruče u vodu.

Čuo je viku i glasove. Banditi su primetili da se nešto na reci kreće i počeli su da pucaju. Nisu znali tačno u šta pucaju ali bilo im je jasno to da to nije čamac. Meci su pljuštali oko Vajata. Sreća, gusta magla dobro ga je skrivala. Konj je besno grabio dalje. Eho, pucnja razbijao se o šumu i nestajao. Najzad, druga obala!

**

Čamac naglo udari u obalu i treskom se zaustavi. Iz njega iskoči Tej Varlok i pogleda obazrivo oko sebe. S druge strane reke video je vatru pušaka i čuo njihov prasak. Čuo je čak i uzrujane glasove bandita. Pošao je da ubije Džona, opet da ubije. Zgrabi pušku iz čamca i pođe prema logoru. Sretao je prljave, zapuštene momke, zarasle u bradu. Iznenadeno su slušali pucnjavu preko reke. Kada su spazili Teja brzo ga zapitaše:

— Šta je to preko? Na koga pucaju?

— Čućete već — odbrusi Tej Varlok i potrča prema kampu gde je trebalo da bude Džon Gibz. Unezvereno ga je tražio ali njega ne beše. Nekoliko O'Harinih konja i mazgi mirno je stajalo ispod jednog drveća. Tej spazi svetlost vatre i pođe u tom pravcu. Svuda gusta magla. Nigde Gibza da nađe, kao da je u zemlju propao! Tej Varlok besno je psovao. Ni konja nije našao. — Gde li je samo — pitao se i goreo od želje i besa.

Brzo side do reke. Usput je svakoga pitao da li je video ili možda zna gde je Džon Gibz.

— Pa bio je tu ... — odgovarali su mu.

— Ah, vi prokleti idioti! Zar ne znate da je... učuta sav besan. Nije vredelo da gubi vreme i da im objašnjava. Cunjao je i svuda tražio Gibza. Preko reke pucnji zanemeše. Za momenat, zavlada potpuna tišina i baš onda Tej začu topot konja koji se udaljavao. Brzo pojaha svojga i pojuri za jahačem. Kolt u ruci bio je spreman da opali. Jurio je dok su ga grane šibale po licu. Šešir mu se zakači o jednu granu i zamalo da padne. On iseče vrpcom kojom je šešir vezan i odjuri.

Jahač ispred njega žurio je obalom. Varlok je jurio kao lud, a onda ga ugleda i viknu. Da, bio je to Džon Gibz. Gibz zaustavi konja na jednoj blagoj zaravni.

Mesečina se teško probijala kroz maglu i drveće. Gibzovo lice bilo je sivo i ukočeno:

— Šta hoćeš — upita on Varloka. Tej je s mukom disao i jedva se prisiljavao da bude miran, staložen. Revolver je uperio u Džona Gibza i nije ga ispuštao iz vida.

— Hoću da te ubijem. Ti nešto planiraš protiv nas, a? Nešto nam pripremaš? Da li znaš ko je u Kamp Banoku? Kaži! Tvoj brat! Da, da, Vajat Gibz je kod Dilingera a radi za O'Haru. Ali da znaš, ja sam ubio tog O'Haru. Sada tek sve shvatam. Vas dvojica, i ti i tvoj brat radite za O'Haru. Ti želiš da središ Dilingera i sve nas, zar ne?

— Šta pričaš gluposti! — odgovori Džon. Ne znam ništa o bratu. Možda je pošao za mnom ali ja za to ne znam. Ti si jedna obična budala, Varlok. Pođi sa mnom. Videćeš, neće ništa da ti se dogodi.

— Džon, možeš svašta da mi pričaš ali ja ti ništa ne verujem.

— Kako hoćeš, ali me nećeš ubiti! Sećaš se da sam ti uvek govorio da je Dillinger opasan i zao čovek? Ti si

uvek drugačije mislio. Nesto bi trebalo da znaš, Tej.

Varlok mu se sve bliže i bliže primicao. U ruci je stiskao oružje. Gledao ga je širom otvorenih očiju. Onda reče:

— Gibz, nastavi. Nešto si počeo da mi pričaš. Slušam te.

— Ubio si O'Haru, Varlok! Mrzeo si ga i goreo od želje da ga što pre likvidiraš jer je, navodno, on ubio tvoga brata Skoubsa. Pa zar ne znaš, budalo jedna, ko je ubio Skoubsa?

Njegov glas zvučao je oporo, ljutito.

— Ja ću to da ti kažem, Varlok. Da li se još sećaš kada smo onda, prilikom napada, bili zajedno da sam iznenada morao da te napustim. Bilo mi je muka. Ostao si sam, sećaš se? Kada sam hteo da se vratim malo sam skrenuo s puta i jednostavno zalutao. Iznenada sam ugledao Kodžaka i tvoga brata. Nisu me primetili. Pritajio sam se, skamenio. Kodžak je stajao iza Skoubsa. Onda je pucao i ubio Skoubsa, ubio tvoga brata, Tej! Da, da dobro si me čuo. Kodžak je po Dilingerovoj naredbi ubio Skoubsa Varloka. Bio je to Dilingеров plan. Hteo je da od tebe stvori svog sigurnog čoveka, onog koji će za njega slepo sve da uradi, zaslepljen mržnjom i osvetom. Znam i zašto je Skoubs izabran da umre. Sve sam čuo kada su Dillinger i Kodžak pričali. Onaj starac koga je Skoubs ubio kod one kolibe na reci, sećaš se, bio je Dilingеров otac. Eto sada znaš zašto je Skoubs morao da umre i ko ga je ubio.

Tej Varlok kao strelom pogoden viknu:

— Lažeš, to nije istina! To ne može da bude istina!

— Ako mi ne veruješ pitaj Dilingera. Ali da sam na tvom mestu

ipak, ne bih to učinio. I tebe će da sredi dok si trepnuo!

— Ti me lažeš! Ti... vikao je Varlok. Odjednom se ču krckanje neke grančice. Tej Varlok se okrete a Džon Gibz potera snažno konja i pobeže. Magla ga je brzo sakrila. Tej Varlok psujući pojaha za njim. Ali Džon beše već nestao. Tej je psovao i besneo.

— Proklet da si! Idi do vraga, pasji sine! — urlao je on za njim onako prevaren, izigran.

Džon Gibz se polako udaljavao. Žurio je da što pre umakne od ovih bandita, od Dilingera, od svih njih. — Možda će negde da sretne brata? Potražiće ga.

Tej Varlok razočaran ali rešen da drugi put istraje u svojoj nameri, odluči da se vrati u logor. Stenjao je. Ono što mu je Džon Gibz ispričao teško ga je pogodilo. Odmahivao je glavom kao da je na taj način hteo da odagna sve te ružne misli. Jahao je polako, ne obraćajući pažnju ni na šta. Duvao je blagi povetarac. Grane su se lako povijale a lišće šuštalalo. Vazduh vlažan, nekako težak.

Odjednom Tej Varlok stade kao ukopan. Ispred njega je stajao ogroman čovek, snažan, malo povijen. Bio je to Vajat Gibz, savezni šerif. Odelo mu je bilo mokro. U ruci je držao vinčesterku uperenu u Teja Varloka. Vajat je ćutao smrknuta lica i netremice ga gledao.

— Tej Varlok, da se nisi mrdnuo — reče tiho ali odlučno.

— Gibz? — promuca Tej — Vajat Gibz?

— Da — odgovori šerif. Bandit je drhtao. Mnoge misli projuriše mu kroz glavu. Grozničavo je tražio izlaz iz ove jadne situacije, malu, sasvim malu šansu da se spase.

— Šta, šta hoćete od mene? —

prošaputa — pa ja sam prijatelj vašeg brata Džona.

— Koga si upravo hteo da ubiješ, Varlok! Posmatrao sam vas i sve čuo. Nadam se da ću još stići brata. Prvo da se pozabavim tobom. Moj brat nema ovde više šta da traži, ovde među vama banditima.

Neki čudan smešak zaigra na Varlokovom licu.

— On nema šta da traži kod nas? Pa to je odličan vic, Gibz. Stvarno! Da čovek pukne od smeha.

— Ne treba da se izvlačiš Varlok, ti si osuđen da umreš. Znam da si ubio Henrija O'Haru. Zbog toga ćeš da platiš. Baci oružje — naredi Gibz.

Ali Tej Varlok još nije želeo da se preda. Strah od vešala terao ga je da se brani i iznalazi nove mogućnosti spasenja. Njegov razum bio je na ivici pomračenja i on zgrabi kolt i htede da opali. Vajat je tako nešto i očekivao i bio je spreman. Baci na njega vinčesterku. Teško oružje ga pogodi i on pade sa konja i skotrlja se niz nizbrdicu. Stenjući, on se zaustavi u žbunju, pridiže se i ponovo opali u Gibza. Ali i Vajat je istovremeno pucao. Metak pogodi Teja u grudi i ovaj pade. Šerif mu pritrča, kleče pored njega i pogleda ga.

— Varlok, izgubio si bitku. Tebi je uskoro kraj. Tvoji prijatelji su daleko. Žao mi je da si ovako završio. Ja sam hteo da te predam zakonu i da te vidim obešenog zbog tvojih nedela. Eto, nisam uspeo. Ali goniću i dalje svakoga bandita!

Mladić je teško disao. Grčevito je rukama hvatao lišće na zemlji, u licu bled. Jedva je uspeo da progovori:

— Gibz, onda moraš da goniš i svoga brata. Taj je već skoro visio. On je bandit isto kao i ja.

— Ne, Tej, varaš se. Moj brat je

bio prijatelj sa Sijuks Indijancima. Protiv njega i tog prijateljstva ustala je jedna grupa ljudi. Dogovorili su se da linčuju Džona. Ja sam stigao na vreme i sprečio ih u toj gnusnoj nameri. Da, Džon je već visio na drvetu. Spasao sam ga u poslednji čas! Prevario si se ako misliš da je isti kao ti, Varlok.

— On je ubica — stenjao je Tej Varlok — ubio je čoveka.

— Znam i to — odgovori Vajat, — Bril Kasidija. Ali znaš li zašto? Ovaj Kasidi je ubio njegovu ženu Pat. Varlok se još nije predavao iako mu je od života ostalo možda, još samo nekoliko minuta. U njemu su se smenjivali mržnja i trijumf i on promuća:

Jedne noći čuo sam Džona kako govori u snu. Pričao je o svojoj ženi i o onom drugom momku. Da, sećam se, Kasidi je rekao da se zove. Taj Kasidi je bio ljubavnik njegove žene. Oh, da, da Vajate Gibz. Džon je prvo ubio svoju ženu, a onda njenog ljubavnika, tog Kasidija.

— Ne! Nemoguće! — viknu Vajat besno. — Ti prokleta lažovčino! Lažeš i na smrti, prokletniče jedan!

Eto, sredio sam i tebe — svetio se Varlok — ali da znaš; govorim istinu i samo istinu. Tvoj brat on je pasji sin, on je...

Vajat je mislio da će da poludi. Obema rukama je zgrabio bandita za vrat i počeo da ga drmusa. U njemu je sve vrilo od očajanja i besa. Kao da je hiljadu đavola ušlo u njega. Za sekund se savlada, pusti bandita i malo uzmače:

— Lažeš, bedniče jedan — reče.

Bandit je bio na izmaku života. Njegove oči gledale su tupo. Čak ni mržnje više nije bilo. Njegov glas, jedva da se čuo kada je progovorio:

— Gibz, ja umirem, ponavljam, rekao sam ti istinu.

— Ali to ne može da bude istina! Moj brat je voleo svoju ženu, on ju je čak obožavao. A i Pat to njemu ne bi nikada učinila!

— Kažem ti, Gibz, možeš da mi veruješ.

Vetrić je pirkao. Nekoliko listova pade na Tejove grudi. Paprat se polako njihala. Varlok više nije disao. Rekao je Gibzu istinu! Istinu! Vajat Gibz je čuo istinu! Trebalo bi da veruje svom banditu. Sigurno nije lagao u poslednjim sekundama života.

— Džon Gibz, njegov brat je ubio svoju ženu i njenog ljubavnika. Verovatno je i novac uzeo. Pobegao je da bi sve zbrisao, zaboravio. Od prošlosti je pobegao. Pa zar je to ikako moguće! — razmišljao je Vajat.

Iznenada se začuše neki glasovi. Vajat se prenu i uze vinčesterku. Umoran i očajan povuče se u zaklon drveta. Njegov konj je stajao, bio tik uz njegovo telo Vajat se naslani na njega i sklopi oči. Šaputao je nešto ali to niko nije čuo. Mnogo vremena mu je trebalo da shvati da je ono što mu je Varok rekao istina. A tako je verovao bratu! Posumnjao bi pre u svakog drugog nego u Džona! I što je više mislio o tome prošlost mu je bivala sve jasnija. Džonova ogromna ljubav za Pat pretvorila se ono strašne, olujne noći u mržnju, mržnju prema ženi koja ga je varala, koja je zgazila njegovu slepu ljubav i odanost.

Patricija, žena puna života. Pat! Zašto je to učinila Džonu? I Vajatu je bila veoma draga. Sada je shvatio mnogo šta. Zbog nje je Džon postao ubica. Niko to nije znao! Ako bi čuao? Niko ne bi nikada ništa saznao. Samo Džon zna istinu. Ali ne, ne može tako! Vajat je nosio šerifsku značku. Mora da nađe brata i da ga

preda zakonu! Sve će onda da zavisi od toga kako se Džon bude ponašao. Ispred njega stoji težak, veoma težak put. Prvi put je došao u iskušenje da baci i zgazi šerifsku značku. Ona je samo bila prepreka između njega i brata. Želeo je ipak, da mu nekako pomogne. Osetio je potrebu da bude sam. Pojahao je jadnog, mokrog i umornog konja i pošao dalje, dalje od ove reke, od svega!

Bio je već nekoliko milja udaljen od reke. Rešio je da se malo odmori. Naložio je vatru i seo da prosuši mokro odelo. Dilingerovi ljudi su ga još uvek tražili. Naišli su na mrtvog Tej Varloka, samo ga pogledali i pošli dalje.

Za to vreme Gibz se odmarao. Prošla je noć i sunčevi zraci obasjale tužnog, usamljenog čoveka. Ustao je i prišao vatri. Osluškivao je ali se ništa nije čulo.

— Treba da se vrati u Šenando i vidi šta je sa O'Harinom ćerkom Ketrin. Sada joj je sigurno neko potreban, — mislio je Vajat Gibz.

Počeo je da se sprema za put. Čudio se da ga niko od Dilingerovih ljudi nije pronašao.

Sasvim u daljini ugledao bi poneki put, blistavu reku. Vijugala je i presijavala se na suncu.

Nigde nije naišao na trag brata. — Gde li je Džoni — mislio je. Možda je zauvek napustio ove predele i pobegao na sever? Pa zar nije čuo od Varloka da ga brat traži? Možda je baš zato i otišao. Bilo mu je teško da se sretne s njim. Verovatno — razmišljao je tako Vajat dok je jahao prema Šenandou.

— A onaj Dilinger! Taj će tek da vidi ko je Vajat Gibz! Ako zatreba biće i on surov i strašan.

Jašući tako stalno je mislio na Džona — Džone, brate, tako sam te

voleo! Zašto Džone, zašto si to uradio? Znam, bilo ti je teško, mnogo teško, ali ipak. Sada si sam, a i ja, Džone, i ja sam sam.

Pognute glave jahao je Vajat Gibz prema Šenandou.

*

Gazda, Varlokovi su mrtvi — visok čovek u crnom odelu stajao je oslonjen na vrata i hladno posmatrao Dilingera.

— Napolju se čuo žagor ljudi i njištanje konja.

— A onaj Gibz i njegov brat? — upita odsečno gazda držeći u ustima cigaru. Ustao je od stola i čekao odgovor.

Kodžak slegnu ramenima:

— Nestali su. Obojica. Dugo smo ih tražili, jurili za njihovim tragovima, raspitivali se ali sve uzalud! Onaj što se izdavao za Gibzona verovatno je nekako prešao reku, a onda su obojica nestala, gazda.

Dilinger uze cigaru iz usta i besno je ugasi u pepeljari. Njegove sitne oči opasno su žmirkale!

— Kodžak, oni su sigurno odjahali u Šenando. Pa i sam znaš da su to O'Harini ljudi. Hoću da ih obojicu ubijete, u Šenandou ili bilo gde! Svejedno. Ja sam rekao šta mi je bitno, da ih vidim mrtve.

— Dobro, gazda. Izabraću najodanije i najposobnije ljude i poslaću ih, po grupama, u Šenando. Nadam se da će nekom od njih da uspe da ih srede.

— Nemoj mnogo da pričaš i obećavaš, Kodžak — odgovori razdraženi Dilinger — kako to mislite da izvedete uopšte me ne interesuje. Ja hoću da vidim samo kraj i to uspešan kraj! Je si li me razumeo?

Šetao je po sobi gore-dole sa rukama na ledima.

— Kodžak, pošalji momke da preuzmu robu. Ona sada pripada meni. Za nekoliko dana idem u Portland. Ovde sve sredi pa ćeš i ti samnom!

— Ali gazda, u Portlandu ima mnogo trgovaca, vlasnika čamaca, bogatih...

— Sa njima ću ja lako. Pa ja mislim da vas zato i plaćam da mi skinete sa vrata svu tu silnu konkurenciju. Zar ne, Kodžak?

Kodžak se smeškao a onda polako napusti sobu.

Dilinger je počeo da se pakuje. Spremao se za Portland. Malo zatim, mnogo jahača je napustilo Kamp Banok. biće uskoro opet okršaja! Zmijskom rekom poteći će opet krv i leševi.

*

Ketrin je bila živi san. Na njenom licu videla se neizmerna tuga i bol za izgubljenim ocem. Volela ga je više od svega na svetu. Sada je u kući potpuno sama. Oko nje puno cveća. Nije ga primećivala a njegov opojni miris nije dopirao do njenih otupelih čula, otupelih od jada i razočarenja.

Ništa i niko nije mogao da je otrgne od ove učmalosti u koju je zapala. Nije želela ni sa kim da razgovara, nikoga da vidi.

Ispred kuće se zaustavio jahač. Čuli su se glasovi, neko je prilazio vratima, a onda tiho zakucalo.

Ketrin je ćutala. Tiho kucanje se ponovi a malo zatim vrata se otvoriše i na njima se pojavi Vajat Gibz.

Sunce je obasjavalo visoku, krupnu priliku odvažnog muškarca. Ketrin ga je sada prvi put videla. Bacila je samo letimičan pogled na njega a onda opet ćutala. Da li je znala ko je

taj čovek? Možda. Ipak to nijednim pokretom ili rečju nije pokazala.

Vajat zatvori vrata i skide šešir. Uz lak naklon reče:

— Savezni šerif Vajat Gibz, gospodice Ketrin. Bio sam u Kamp Banoku. Sve znam šta se dogodilo. Nisam mogao nikako to da sprečim. Jako mi je žao, gospodice.

Ketrin ustade i pride prozoru. Stiskala je male, nežne ruke i gledala napolje u suncem obasjano dvorište. I ovako tužna i bolna bila je lepa. Vajat je ćutao i posmatrao je. Video je da je neobično hrabra, da stoički podnosi težak gubitak. Odvažnost i ponos ogledali su se na njenom licu. Vajat je bio začuđen da u toj nežnoj devojci ima toliko snage.

— Moj otac mi je pričao o vama. Nije hteo da mi kaže pravu istinu tj., ko ste zapravo vi gospodine Gibz. Da li vas je moj otac pozvao da mu pomognete?

— Ne gospodice Ketrin. Ja tražim brata. — Njegov glas postade odjednom čudan, promukao i on nastavi:

— Gospodice, ako to ikako može da vas umiri, želim da znate da je ubica vašeg oca mrtav. Morao sam da ga ubijem. — Ona se naglo odvojila od prozora i pogleda ga širom otvorenih očiju. Vajat vide da ima iste plave, blage oči kao i njen otac.

— Šerife Gibz, već ste pronašli ubicu i...

— Da, bio je to Tej Varlok.

Ketrik odjednom posrnu, uhvati se za sto i sede na prvu stolicu. Na licu joj je bio čudan, nepoverljiv osmeh. Odmahivala je glavom. Jedva primetno. Pogledom je unezvereno kružila po sobi.

— Tej Varlok — prošaputa — onaj mladi stranac. Dolazio je kod nas. Šerife, da li znate da mi je bio drag, dopadao mi se.

— U redu, Ketrin. Znam bio je to

naočit, zgodan momak. Ali gospodice, kao što vidite iza neke lepe fasade krije se često pravi pakao. Ne bi trebalo nikada da cenimo ljude po spoljašnjem izgledu. Oni koji su ružni često su najverniji, najbolji prijatelji. A tako je i sa ženama — mislio je pri tom na Pat.

— U pravu ste, šerife. Prevarila sam se u Tej Varloka. Bio je tako zgodan i prijatan mladić! Još uvek ne mogu da shvatim kako je mogao to da učini!

— Mrzeo je vašeg oca, gospodice. Hteo je da osveti brata jer je mislio da ga je O'Hara ubio. Zaboravite ga, zaboravite Tej Varloka, gospodice i to što pre.

Ketrin ga je gledala sa suzama u očima.

— Šerife nikada neću moći da ga zaboravim. Pa kako bih mogla da zaboravim ubicu svoga oca?

Vajat joj pride i pogleda je ozbiljno:

— Gospodice Ketrin, ostaću ovde sve dok ne budu pohvatani Dilinger i njegovi banditi. Dilinger zna da sam ja radio za vašeg oca. I on sada pokušava sve ne bi li me uništio. Bilo bi za vas bolje da, na jedno vreme, napustite kuću i odete kod nekih prijatelja. Ova kuća za vas više nije sigurna.

— Na šta mislite, šerife? — upita ga Ketrin.

— Reći ću vam. Dilingeru bi moglo ga padne napamet da vas otme i negde odvede. On zna da bi na taj način ulovio i mene. Zato morate, i to što pre, da se negde sakrijte. Da li imate ovde u Šenandou neke dobre poznanike, prijatelje?

— Da, celi grad je uz mene — Ketrin se bolno smeškala. Volela sam ovaj kraj, Zmijsku reku, ove ljude. Ovde sam našla novu domovinu. Više ne mogu da je volim, ne želim vi-

še da živim ovde jer me sve podseća na strašne, užasne događaje. Moram, moram da odem daleko, daleko... Zaborav, potreban mi je zaborav, šerife. Znam, nikada ne mogu da zaboravim oca, ali ono ostalo možda.

Vajat se za momenat seti Džonove žene Patricije. Tako ga je sramno varala! Eto, sada i Džon luta po svetu i traži zaborav. Jadni Džon!

— Gospodice, kada sve ovo bude prošlo, vi znate na šta mislim, onda ja odlazim na jug. Ako želite, možete da pođete sa mnom.

Ona ustade i priđe mu. Gledala ga je nežno. Onako ogroman, snažan stajao je pored nje ne usuđujući se ni da se pokrene. Njegovo lice bilo je puno oštrih bora. Videlo se da ga život nije mnogo štedeo, samo ga je još više očeličio, ogrubeo. Na njegovom licu ostali su vidljivi tragovi surove borbe. Ketrin ga je gledala i divila mu se. Ono što ju je posebno ganulo i oduševilo bile su njegove oči. Blage, bistre. U njima se mogla pročitati vernost, poštenje, poverenje i dobrota. I ona mu je odjednom slepo verovala i poželela da pođe sa njim.

— Da, gospodine Gibz, poći ću sa vama. Čekaću vas. Vratite se, šerife Gibz.

— Obećavam vam da ću se vratiti, gospodice Ketrin. Neću da vas ostavim ovde.

Odjednom je postala slaba, bol je nadjačao sve ostalo i ponos i prkos. Osetila je da joj je potreban neko, ljudsko biće kome može da veruje, na čije rame može da nasloni glavu, neko ko može da je uteši i ohrabri. Plaćući, prislonila je glavu na njegove grudi a njegove ruke čvrsto je obuhvatiše. Vajat je mrmljao: — Gospodice, ne plaćite! Ketrin, molim vas nemojte da plaćete. Vaš

otac je znao da će jednoga dana morati da umre. Bio je spreman na to. Znam, pričali smo često o tome. Rekao mi je još da se brinem o vama, gospodice Ketrin.

Gledala ga je. Oči su joj bile vlažne od suza. Prošaputa:

— Šerife Gibz, vi ste veoma dobar čovek i pravi prijatelj.

— Morao bih sada da pođem a vi, pazite na sebe! Nežno pusti Ketrin iz zagrljaja, stavi šešir i brzo pođe prema vratima. Ketrin požuri za njim i uhvati ga za ruku. Htela je još nešto da mu kaže ali nije nalazila reči. Onda shvati da ju je razumeo. Divan, blagi osmeh ozari njegovo lice. Tako je želeo da ona opet živi, da se nada, da isčekuje budućnost i veruje u nju. Ne sme da se izgubi i propadne u prevelikom bolu i samoći. Pomoći će joj.

— Ketrin, na jugu je isto veoma lepo. Već dugo želim da odem kod jednog prijatelja koji živi u Arizoni. I vi ćete tamo sigurno da se dobro osećate. Tamo nema ovakvih ljudi.

Ketrin je teško disala a onda prošaputa:

— Onda idemo u Arizonu. Radujem se tome iskreno.

Iznenada je njegove grube, velike ruke pomilovaše po obrazu. Saže se i poljubi je u čelo:

— Ketrin, budi hrabra i ne očajavaj, čekaj me!

— Hoću, šerife, čekaću vas. Vratite se što pre! — Sa osmehom na licu Vajat se odvoji od nje i izađe iz kuće. Polako je pošla za njim i stala ispred vrata. On se okrete i mahnu joj a ona mu odvrati.

Jahao je prema reci. Bio je zamišljen. Ova devojka ostavila je dubok utisak na njega.

Ketrin polako uđe ukuću; Vajat Gibz je ušao u njen život, i ona shvatiti da bi mogla da živi uz Vajata Gib-

za, zauvek, da s njim deli i dobro i zlo. Da, znala je, poći će sa njim ma gde to on želeo.

*

Vajat Gibz je žurio. Jahao je duž Zmijske reke i polako se približavao Kamp Banoku. Pretražio je već celu okolinu ali nigde ni traga od Džona.

Noć se spustila. Nebo se osulo zvezdama. Treperile su jasnim, žućkastim sjajem. Sjaha. Rešio je da se odmori. Izabrao je tihi proplanak blizu reke. Naložio je vatru i pripremio nešto za večeru i onda se umotao u vreću i legao. Nije mogao odmah da zaspi. Pred očima mu je igrao Ketrinin lik. Mnogo je mislio na nju. Potisnula je njegovu brigu za brata. Odjednom je shvatio da je za njega postala nešto vredno, neophodno, učinila je da njegov život postane vedriji i lepši.

Zadubljen tako u mislima o Ketrin iznenada ču neki sumnjiv šum. Za tren je skočio i dohvatio vinčesterku. Udaljio se malo od vatre i osluškivao. Napregnuto je gledao prema reci. Šum je došao odatle. Bila je mesečina, svetla noć. Mesec se ogledao u vodi. Iznad drveća je lebdela blaga izmaglica. — Kao da su se čuli neki jahači — trže se Vajat. — Da, topot se sve jasnije čuo.

Vajat brzo načupa puno lišća i trava i baci ih na zemlju a odozgo namesti vreću. Izgledalo je kao da čovek tu leži. Sakri se iza drveta i poče da čeka. Topot konja je iznenada zamro. — Sigurno su osetili dim vatre, sjahvali su i sada dolaze — mislio je Vajat. Grozničavo se smeškao i čekao. Dugo je tako stajao ali niko se nije pojavio. Čuo je samo žubor vode i šuštanje lišća. Odjednom primeti dve prilike koje su se šunja-

le. — Dilingerovi ljudi — sinu mu kroz glavu. Zurili su u vatru i legano, veoma lagano se primicali. Spazili su već i »onog« što je spavao i pobedonosno su se cerili. Odjednom, kao pomahnitali, jurnuše i osuše paljbu na vreću, odnosno »čoveka« koji je ispod nje spavao. Nisu ni znali ko je to, a ipak su pucali. Šta, ako to nije bio onaj koga su tražili, ako nije Vajat Gibz? Znači ubili bi nevinog čoveka. — Propalice, lupеži bedni — mislio je Vajat.

Bez milosti, svirepi u svojoj gramzivosti, banditi su još pucali. Vreća je bila izrešetana. Cinično su se kotali. Jedan reče:

— Zaradili smo hiljadu dolara! Pohrliše prema vatri, zgrabiše vreću i podigoše je. Za sekundu su bili kao oduzeti. Buljili su u travu i lišće ne verujući svojim očima. Najzad shvatiše da su upali u klopku i htede da pobegnu ali smrt beše brža. Vinčesterka prasnu i dvojica bandita padoše na zemlju. Neka noćna ptica, uplašena i uznemirena, zakrešta i odleprša prema reci. Pucnji su još odzvanjali šumom. Držeći još vinčesterku u ruci Vajat izađe iz zaklona i pođe prema vatri i banditima. Taman je hteo da ih pogleda kada jedan metak fijuknu iznad njegove glve. Neverovatno brzo on se baci na zemlju i otkotrlja u stranu. Meci su zviždali oko njega, udarali o grane i paprat. Ipak, uspeo je da se nekako zakloni iza drveta i tu stane. Iznenada se sve utiša. Bandit ga je sigurno vrebao — pomisli Vajat. Ali doskočiće on njemu! Izvadio je šerifsku značku iz džepa. Polako se kretao iz senke u senku.

Tražio je pogledom trećeg. A onda primeti jednu priliku kako se šunja obalom. Hteo je da ga zaobide i napadne s leđa — pomisli Vajat. Ali na vreme ga je ugledao i bio je spre-

man da ga dočeka. Hteo je da ga uhvati živog. Momak se kao neka životinja, hitro i tiho provlačio kroz žbunje i drveće. Iznenada nešto svetlo, metalno pade ispred njegovih nogu. Značka šerifa! Jedan glas oštro je naredio:

— Lupežu, držim te na nišanu. Baci oružje!

Ali bandit nije reagovao onako kako je Vajat očekivao i kako se nadao. Umesto da se preda zakonu ovaj skoči, opali na Vajata i pokuša da pobegne. Vajat je i ovoga puta morao da puca. Pogodio ga je. On posrnu i pade ali se uskoro ponovo pridiže, pođe prema reci teturajući se i upade u nju. Voda se sklopi nad njim.

*

Vajat je i dalje jahao uz reku. Jutro je bilo sveže.

— Opet magla — pomisli. Pogledao je prema reci. Nekoliko razbijenih i izgorelih čamaca plivalo je bez reda i cilja.

— To su oni O'Harini čamci — pomisli on. Čuo je opet neke glasove. Sjaha, ostavi konja u zaklon, a sam pođe prema reci odakle su dopirali glasovi. Šunjao se spretno kao Indijanac. Rezak, cinični smeh nateraga da stane. Dole, na reci ugledao je bandite. Verovatno su tu prespavali — Nešto su razgovarali. Nije mogao da ih razume ali je shvatio da su i to Dilingerovi ljudi.

Na ovom mestu Zmijska reka bila je prilično duboka. Na drugoj strani obale video je šume i visoke stene kako se pomaljaju iz magle. Opet se čuo smeh. Hteo je da pride još bliže i da čuje o čemu pričaju ali i ova obala je na ovom mestu bila prilično stenovita. Jedva se kretao. Jedna oveća stena iznenada mu sasvim

prepreči put. Levo od nje Vajat ugleda zaravan a malo niže prema reci, na nju se nastavljalo močvarno zemljište. On se nekako provuče kroz blato i ugleda četvoricu bandita. Sedeli su oko vatre, pili viski i bezbrižno razgovarali.

— Gde li se samo Kodžak zadržao — ču Vajat kako jedan od bandita pita. Ovoga puta Vajat nije slutio opasnost, a ona je bila veoma, veoma blizu. Nije mogao da zna da mu je jedan od najopasnijih revolveraša ovoga kraja, za petama.

Bandit se, sasvim slučajno, da bi malo protegao noge, popeo na obližnju stenu i spazio Vajata Gibza kako im se približava. Skočio je tiho i pošao za njim. Pratio ga je nečujno kao panter. Uperio je revolver u njegovu leđa. Primetio je već šerifsku značku ali to mu nije zadavalo mnogo brige. Hteo je da opali bez milosti gledajući široka i snažna Vajatova leđa. Pobedonosan osmeh lebdeo mu je na licu.

— Kodžak — viknu jedan bandit — dođi.

Skoro u istom momentu Vajat se saže ali ga metak ipak pogodi u rame. Gibz se savi od bola, potrča prema jednom procepu u steni i tako zaklonjen stade. Ostali banditi poskakaše i dograbiše revolvere. Oštar, strašan bol razdirao je Vajatovo telo, gušio ga dovodio do bezumlja. Jedva je držao pušku. Pucnji su odjekivali. Iznenada Vajat odluči da skoči u vodu. Zaronio je. Kodžak je stajao na steni i gledao niz reku. Dodoše i ostali banditi.

— On mora uskoro da se pojavi na površini. Onda pucajte! vikao je Kodžak. Ovi su pucali svaki čas, čim bi se nešto pomaklo. Kodžak je besneo. Meci su pljuštali po vodi tražeći cilj. Slaba magla lebдела je nad

rekom. Kodžak je psovao, grdio, nervirao se. Od magle nije mogao da vidi jasno. Vajat se nije pojavljivao. Ugledao je jedno stablo tačno iznad njega i sakrio se iza njega dišući napregnuto. Grane su štrčale okolo i tako ga štitile od pogleda bandita. Povremeno mu se činilo da će pluća da mu se raspadnu. Meci su još uvek udarali u vodu. On opet zaroni. Nije mogao dugo da izdrži promoli ponovo glavu ne bi li dobio vazduha. Primetili su ga i čitava salva pade u reku.

Blagi povetarac povremeno bi rasterivao maglu. Kodžak je zurio u reku. Iznenada povika. Otkrio je u reci tamnu, čovečju priliku. Brzo naredi da pucaju. Preko deset metaka zabi se u telo čoveka i ono polako, nošeno strujom reke, nestade sa vidika.

— Vajat Gibz je gotov! orilo se među banditima. Kodžak siđe sa stene i pobedonosno pođe prema drugovima. Oči su mu caklile, đavolski se smeja.

— Odmah jašemo natrag u Kamp Banok. Znate li da je ovaj Gibz bio savezni šerif. Dilinger će da se obraduje da smo najzad i njega sredili. Takav jedan šerif mogao bi svašta da nam priredi!

Pojahali su konje i odjurili prema Kamp Banoku.

Sunce je već visoko odskočilo na nebu. Nad rekom i okolinom prosu se divan, sunčan dan. Banditi su brzo stigli u Kamp Banok. Dilinger je stajao pred salunom i očekivao ih. Čuo je da se vraćaju. Kada je ugledao njihova iscerena lica, počeo je sam da se smeška. Sitne, prodorne oči blistale su od zadovoljstva.

— Je li gotov? — upita kratko.

— Da, gazda. Njegovo telo nosi reka. Možda će za nekoliko nedelja dospeti do Pacifika.

— Odlično, Kodžak! A sada odmor. Kasnije neka momci preuzmu onu robu koja je stigla za O'Hara. I neka pripreme onaj veliki čamac. Uskoro putujemo za Portland. Zmij-ska reka je naša. Sada treba da se borimo i za druge krajeve.

— Gazda — pozva ga Kodžak — ovaj Gibz što se izdavao za Gibzona bio je savezni šerif. Pretpostavljam da ćete zbog ovoga da nas častite viskijem.

— Savezni šerif! — uzviknu Dilinger.

— Prokletstvo! Kako li je samo došao ovamo? Ne verujem da ga je O'Hara zvao. On je bio ubeđen da sa mnom može sam da izađe na kraj.

— Gazda O'Hara i šerif Gibz su mrtvi. Ne treba više na njih da mislimo. Još jedino nam je ostao i onaj drugi Gibz, Džon Gibz. Neki naši drugari uporno ga traže. I njega ćemo da sredimo. Sigurno.

Nešto kasnije čamac je već bio spreman. Nosio je niz reku Dilingera, Kodžaka i još neke bandite. Nosio ih je u nove okršaje, nova terorisanja i ubistva. Gramzivost i pohlepa carevali su ovim ljudima. Njihov razum znao je samo za jedno: novac, novac, novac.

*

DŽon Gibz je sedeo pored vatre usamljen. Na čelu graške znoja lepile su se o plave pramenove kose. Zadubljen u misli o prošlosti, zurio je u plamen vatre. Mislio je i na brata, Vajata, na ono šta ga čeka u budućnosti. Obuzeo ga je neki čudan nemir.

— Ovako više ne može! Šta da radi? Opet da beži, stalno da beži! Avaj, šta to vredi. Prošlost ga upor-

no prati i ne da mu mira. Ma gae bio ona će biti uz njega, znao je on to dobro. Sastavni deo njegovog života. Da pokuša i pođe na sever? Oduvek je želeo da živi tamo. Da se negde smesti i potraži mir. Otići će u Kanadu. Tamo ga niko ne pozna-je!

Iznenada čuše se pucnji i on se naglo saže i odskoči u stranu. Tama- man je hteo da dohvati revolver kad ugleda dvojicu bandita. Shvatio je da je za sve prekasno.

— Samo probaj da ga uzmeš! — smejao se jedan momak. — Mi jed- va čekamo da te sredimo, Gibz. Šta kažeš, drugar?

Džon je ćutao jedno vreme a on- da upita:

— Šta je, šta ovo treba da znači? Zašto hoćete da me ubijete? Pa ja sam vaš čovek.

— Ti, budalo jedna — odgovori bandit — Kodžak nam je sve rekao. Ti si brat onog saveznog šerifa Va- jata Gibza. Možda si i ti nešto slično kao i on.

— Moj brat — promuca Džon Gibz — šta je s njim?

— Kolega, tvoj brat je mrtav. Ko- džak i još neki momci su ga sredili. Njegov leš pliva rekom. I ti ćeš us- koro za njim. Imaš li neku želju, po- slednju želju? Reci! Možeš i da se pomoliš.

Džon Gibz je znao da ne može da im umakne. Bio je sam. Jedan od bandita mu pride i razoruža ga. Onaj drugi se cinično smeškao. Da bi ga opomenuo on opali jednom uvis. Pucanj se razleže šumom.

— Da — odgovori on tiho. — Imam želju. Hoću poslednje trenut- ke života da posvetim uspomeni na svoga brata. Ujedno želim da i vi us- koro ovako prodete kao ja, želim vam smrt. Znam da ćete me ubiti.

Ali zar ćete onda da se osećate ja- čim, moćnijim? Ah, pa vi i niste ni- šta drugo do bedni revolveraši, ubi- ce. Vi znate da bih se ja borio protiv vas celog života, zato je za vas i bo- lje da me ubijete.

Smejali su mu se.

— Zaveži tu prijavu gubicu — dreknu jedan. Džon Gibz nastavi:

— Znam da moram da umrem a mnogo bih dao da mogu još malo da poživim i da onog bednog Diling- era oteram u pakao. Zbog brata. Ubio je moga brata, hulja jedna! Ali vi to ne možete da razumete. Mno- go sam voleo brata iako smo se do- sta razlikovali. Ja sam prema nje- mu uvek izgledao slabić. A on! Bio je to div od čoveka. Nijedan šerif ni- je mu bio ravan! Ali ništa ne brinite, doći će drugi šerif. Stići će pravda i do vas! Dilinger je strašno pogrešio što je ubio saveznog šerifa. Kada se to bude pročulo nećete se lako izvu- ċi. Svi će šerifi da tragaju za ubicom dokle god ga ne pronađu. Naći će oni Dilingera, siguran sam u to!

Banditi su još oklevali. Želeli su da ovaj momak drhti i kleči pred njima. Hteli su da uživaju u njego- vom strahu. Ali ništa od toga. Džon viknu:

— Pucajte! Ubijte me! Šta čekate vi prokleti pasji sinovi!

— Pa, ako on to želi — reče jedan bandit.

— Dobro — odgovori drugi — on- da da opalimo. Ja bih da se što pre vatimo u Kamp Banok.

Džon Gibz zatvori oči. Njegove usne su se slabo micale. Čekao je pucanj a onda i smrt je tu. I stvarno, resko odjeknuše hici i razbiše tiši- nu. Tela bandita tupo padoše. Miris baruta štipao je Džona po očima. On otvori oči i ugleda mrtve bandi- te. Šta li je to? — pomisli. Nešto suš- nu iza breze. Prvo je ugledao vin-

česterku a onda i njega. Mislio je da mu se privida. Čovek u mokrom, pocepanom odelu, ranjen u rame bio je niko drugi do njegov brat Vajat Gibz.

— Džone, živ sam — reče Gibz umornim glasom. On malo posrnu. Kosa mu se lepila po čelu. Na licu umor, bol.

— Vajat! — promuca Džon — Za ime sveta, je li li to ti?

— Jesam, Džone, ja sam. Baš kada su pucali u mene rekom je plovio leš nekog bandita. Mislili su da sam to ja i pucali su u leš. Kodžak se prevario. — Džon je drhtao.

— Vajate, moram mnogo šta da ti kažem. Hoću sve da ti kažem.

— Džone, ja već sve znam — Vajatovo lice bilo je kao od kamena. Ni trunke milosti niti radosti što vidi brata, na njemu.

— Ubio si Pat i Brel Kasidija, Džone! I to iz mržnje i divlje ljubomore!

Džon sagnu glavu: — Vajate ti si šerif...

— Da, znam. Morao bih da te privedem. Ali ja to neću da učinim. Pomisao na Pat neka ti bude večna kazna. Jednoga dana kada više ne budeš mogao da izdržiš, sam ćeš da potražiš spas u smrti. Znam da te je Pat varala. Ipak, nisi smeo da joj oduzmeš život. Džone, sada idi! Nestani što pre!

— Vajate — mucao je Džon — Ne teraj me od sebe. Pa mi smo braća! Ja nisam mogao više da izdržim, Vajate. Bio sam kao lud i strašno opsednut ljubomorom. Ubio sam je one olujne noći, a isto i onog lupeža. On mi je uzeo moju Pat. Morao sam, Vajate, morao. Uvek kada bih sreo onog lupeža osećao bih se bedno, jadno. Trebalo je da ga isprebijam. Sada znam da sam samo uprljao ruke i to zbog tog pasjeg sina! Oh, tako mi je žao, tako mi je teško, Vaja-

te. Ne, ni zbog Pat ni zbog Kasidija već zbog tebe, zbog tebe brate!

Vajatu je bilo teško i zbog rane i zbog brata. Na neki način, žalio ga je. Pred očima mu se maglilo. Teško je disao, kao da ga je nečija ruka stezala za vrat.

— Idi — promuca tiho — odlazi!

— Hoću da ti pomognem, brate.

— Ne, Džone, ne treba mi ničija pomoć, posebno ne tvoja. Idi već jednom, idi! Hoću da to zaboravim! Treba sam da nađeš svoj put.

— Vajate, molim te, zar ne možeš da me razumeš?

— Džone, ne želim da te slušam ni da te razumem. Odlazi! Zaboravi da imaš brata! Srećno! —

— Vajat se teško pokrenu i pođe. Džon je gledao kako nestaje među vitka stabla breza i odlazi, odlazi...

— Vajate — viknu on za njim — Oprosti mi! — Nikakav odgovor se ne ču.

Vetar je njihao grane. Sunce je toplo sijalo. Na vrhovima planina svetlucau se sneg. Negde na reci zapeva neka ptica, omamljujuće, veselo. Džon Gibz je još dugo stajao i gledao za bratom.

*

Vajat je ozbiljno mislio kada je bratu, na rastanku, rekao »srećno«. Znao je da Džon prolazi kroz strašan period života. Još mnoge zore dočekaće budan. Lice njegove Pat lebdeće pred njim, zavek.

Vajat s mukom skide jaknu i košulju. Rana je bila prilično teška. Izgubio je mnogo krvi. Osećao se vrlo slabo, iznemoglo. Ono plivanje i ronjenje pod vodom ga je jako iznuri- lo. Dohvati zavoj iz torbe i nekako ga stavi preko rane. Drhtao je. Navuče ponovo košulju i jaknu preko

ranjenog ramena i pokuša da se malo odmori. Sunce je sijalo i grejalo ga. Blaga, plavičasta izmaglica prekrila je reku. U blizini je čuo zujanje nekih insekata. Konj iznenada zafrkta. Vajat se instiktivno maši oružja. Jedva se pridigao. Osluški-
vao je. Rana je opet počela da krvari. Znao je da treba i mora da živi. Njegovo snažno telo junački se borilo. Osetio je da je neko u blizini. Jedna vitka, nežna prilika mu se približavala. Bila je to Indijanka. Vedrim, skoro dečaćkim osmehom gledala je u Vajata. Prišla mu je i klekla pored njega. Vajat je nije poznavao. Nije znao da je radila kod Dilingero-
rovog oca.

— Ti ponovo budeš zdrav — šaptala mu je — moraš mirno ležiš. Ja brinem za tebe.

Brzo je potrčala i nabrala puno raznih trava. Očistila mu je ranu i na nju stavila lekovito bilje. Bdila je nad njim dok se oporavljao i sakupljao novu snagu. Spustila se noć i Indijanka je založila vatru. Skuvala je kafu i pomogla mu da popije. Pripremila je i jelo. Vajat ju je gledao: — Zašto li je ovde? Sama! — Hteo je da je upita ali ona mu reče:

— Nemoj govoriš. Skoro budeš zdrav!

On sklopi oči. Osetio je kako bol u ramenu polako popušta. Najzad je zaspao. Kada se probudio bilo je već jutro. Indijanka je još uvek sedela pored njega. Vatra je gorela. Ptice su cvrkutale i kružile nad rekom. Vajat se pridiže. Rana ga nije mnogo bolela. Pošao je polako prema reci. Video je mnogo čamaca.

— Dilinger ne gubi vreme — pomisli on. Vajat pogleda Indijanku pa reče: — Moram u Kamp Banok, Dilinger će da mi umakne. Moram nekako da nabavim čamac a konja da ostavim u Kamp Banoku. Da li

možeš nekako da mi pomogneš? Hoćeš li? Indijanka klimnu glavom.

*

Prošlo je nekoliko sedmica. Svetla Portlanda jasno su se videla. Na obali mnogo sveta, upaljene baklje. Odnekud se čula muzika. Svuda žagor. Ljudi su se smejali, pričali. Vajat Gibz je stajao sam. Već duže je posmatrao šta se ovde na obali događa. Rešio je da večeras deluje. Kao i prethodnih večeri i ove je video Kodžaka. Bilo je tu nekoliko njegovih ljudi i on ih je obilazio. Stražarili su. Upita ih da li je sve u redu i kad oni klimnuše glavom on pođe. Vajat pođe za njim. Ljudi su se gurali oko njih i Vajat ga za trenutak izgubi ali ubrzo ga opet nađe. Kodžak je ulazio u veliki, ras-
košan salun. Iz lokala se čula muzika, devojke su igrale a oblaci dima ispunili su celu prostoriju. Vajat stade odmah ispred ulaza, a snažna svetlost ga zaslepi. Jedno vreme skoro da ništa nije video. Kodžak beše nestao. Na tabli, ispred ulaza Dilingerovo ime. Ovaj salun bio je njegov. Odavde je on upravljao poslom, huškao svoje ljude. Trebalo je da i ovde njegov posao procveta. Zato su drugi morali da stradaju. Metode nije birao. Uveo je pravi teror. Još niko nije znao čime se on zapravo bavi.

Ljudi su se tiskali i prolazili pored Vajata. U ruci je držao vinčesterku. Šerifska značka bila je na vidnom mestu.

Odjednom je spazio Dilingera. Izlazio je iz jedne prostorije. Zadovoljno je pušio cigaru i gledao prisutne smešeći se. Nekima je klimao glavom u znak pozdrava. Devojke su igrale kan-kan, pokazujući duge no-

ge. Dilinger okrznu pogledom Vajata a onda izađe iz saluna. baš u istom momentu Vajat oseti cev revolvera među rebrima. Jedna snažna ruka spusti se na njegovo rame i povede ga napolje. Čuo je kako mu nepoznati govori:

— Već duže vremena osećam da me neko prati, Gibz — Sada je gotovo, pođi za mnom i ne pravi gluposti. Vodim te kod Dilingera. Čeka te nestrpljivo.

— Radujem se što vas vidim, šerife — reče ironično. Kodžak zatvori vrata.

— Eto šerife, tako se sve završava. Gotovo je i sa vama! Kako se osećate, Gibzone? — Ispred vrata se čuše nečiji koraci. Vajat nije želeo da govori.

— Kodžak, uzmu mu vinčesterku — naredi oštro Dilinger. Vajat je već ispružio ruku da preda pušku, kada se vrata naglo otvoriše i na njima se pojavi Džon Gibz. U ruci je držao kolt.

— Ne mičite se, inače... Kodžak nije poslušao i brzo je reagovao i pucao. Džon posrnu i nasloni se na vrata. Dilinger jurnu da pobegne a Kodžak takođe. Vajat opali u Kodžaka i ovaj pade. Dilinger zamače u hodnik. Džon pođe nekoliko kora-

ka prema Vajatu ali ne uspe. Pao je. Na licu mu je bio osmeñ. Promuca:

— Vajate... Hteo je da govori da ispriča bratu da je već dosta dugo u Portlandu, da ga je čekao da se zajedno obračunaju sa Dilingerom. Čekao je njega, brata i eto, spasao mu je život! Vajat kao lud izlete iz sobe. U očima mu bile suze. Treba da pronađe onog lupeža i hulju. Ne sme nikako da mu umakne! Pojurio je hodnikom, nema ga. Uđe u salun i taman ugleda kako Dilinger otvara neka vrata. Opali. Ču se bolan uzvik i šerif vide kako Dilinger pada. Gosti počеше da beže. Devojke su vrištale. Lampe padоде, plamen suknu i dohvati zavesе. One buknuše. Vajat se saže nad bratom i nežno ga podiže. Spustio ga je iza kuće. Gledao je njegovo mlado, beživotno lice.

— Džone, znam šta si hteo da mi kažeš — mrmljao je nežno Vajat.

— Brate, mnogo sreće!

Niko nije video šerifa Vajata Gibza kada je sa bratom u naručju napustio grad. Daleko od grada i vre ve Vajat je sahranio brata. U šumi pored reke je usamljen grob Džona Gibza. Šerif Vajat Gibz napustio je Portland. Žurio je. Obećao je da će se vratiti i evo, on žuri Ketrin. Čeka ih novi put. Arizona.

K R A J

Teodor H. Grejč

OSVETA ŽRTVE

Noru nikada nisam istinski voleo. Čak ni onda, kada sam na venčanju rekao sudbonosnu reč »da«, nisam pomišljao na slatke čari prve bračne noći već na svežnjeve zelenih novčanica na njenom računu u banci.

U samom početku, Nora je imala veoma mnogo novca. Postepeno, kako se suma koju je posedovala smanjivala, Nora mi se sve manje i manje dopadala.

Na kraju, novac je nestao. Šta je bilo logičnije nego da i Nora nestane. Bar sam tako ja mislio.

Oh, Bože, koliko sam želeo da Nora umre! Svaki dan našeg zajedničkog života za mene je bio pravo mučenje. Nisam mogao da izdržim njene podsmešljive poglede, njena prebacivanja, ismejavanja, savetovanja. . .

Oh, Bože, koliko sam želeo da Nora umre!

Često sam odlazio kod Džeka. Bio je dobar i cenjen psihijatar. Umeo je satima da čuti i da me sluša a da me ni jednom ne prekine.

Predlagao mi je da odem u neku od specijalističkih klinika ili da se razvedem, a tvrdio je da bi za mene bilo najbolje da učinim i jedno i drugo. Znao sam da je u pravu, znao sam da bi razvod bio najbolji lek za poboljšanje mog uzdrmanog psihičkog stanja, ali. . . Uvek je postojalo neko ali: Nora nije želela da mi da razvod!

Stekao sam neki čudan osećaj, koji je svakim danom postajao sve jači i jači: Nora je želela da gleda kako propadam i da uživa gledajući kako se mučim što ne mogu da se oslobodim iz zamke u koju sam upao is-

ključivo zbog svoje nekontrolisane pohlepe.

Nisam želeo dalje da se mučim.

Nisam želeo da propadam.

Nisam želeo da umrem.

Jednog kišnog dana, sličnom današnjem, dok sam sedeo u svojoj sobi, grizao nokte i skoro plakao od besa, setio sam se Boga. — Ako mi on ne pomogne, niko mi ne može pomoći — pomislio sam.

— Bože, ukloni Noru iz mog života! — glasno sam rekao.

Odgovorila mi je tišina.

— Ukloni je, skloni je na neko drugo mesto, odvedi je u neki drugi grad, neka živi sa nekim drugim čovekom. Ja više ne mogu! — zaridao sam. — Ne mogu, Bože, ne mogu! Zaista ne mogu!

Kad sam ućutao, u sobi je ponovo zavládala tišina.

Danas je dvadeset i osmi dan od moje molitve. Od Boga nikakvog odgovora.

U sobi je ponovo ona ista tišina, kao i pre dvadeset i osam dana.

Bilo je očigledno da se Bog oglušio o moje molbe, da ih nije ispunio i pomagao mi.

Bilo je očigledno još nešto: za Noru se moram pobrinuti sam. Ponovo sam počeo da razmišljam, da kombinujem, da planiram. . . Kako nisam mogao ni da zamislim da je sam ubijem, ostalo mi je samo jedno: da angažujem plaćenog ubicu.

Tako sam i učinio.

II

Ubaru »Bladi Meri«, u blizini aerodroma »Flojd Benet Fild« okupljaju se ljudi iz podzemlja. Podvodači, lopovi, pljačkaši, krijumčari, preprodavci kra-

dene robe i droge i... najgori od najgorih, plaćene ubice. Barmen Rodni Lengkok, visok oko dva metra, ispijenog i mršavog lica i tela, lako me je doveo u vezu sa Beverlijem Homsom, vanserijskim plaćenim ubicom.

U maloj sobici iza šanka, Beverli Holms, nizak i debeljuškast pedesetogodišnjak iskrenog i poštenog lica, bez uzbuđenja je saslušao moju priču. Tek kad sam završio progovorio je.

— U redu, gospodine... Nije važno kako se zovete a nije ni bitno za posao koji želite da za vas obavim. Kao što znate ja sam onaj koji za novac uklanja one koji smetaju.

— Plaćeni ubica.

— To su suviše grube reči, ali mi ne smetaju. Vi želite da uklonim vašu ženu. U redu, prihvatom posao.

— Cena?

— Uobičajena: deset hiljada dolara.

— Ne mogu vam dati više od sedam.

— Devet?

— Neka bude osam. To je moja poslednja reč. Zaista nemam više.

— Dogovoreno. Osam hiljada dolara za taj posao.

— Kad treba da vam dam novac?

— Postoji uhodan način. Polovina unapred a polovina posle obavljenog posla.

— Kako da znam da me nećete prevariti? Da nećete uzeti novac i nestati?

Prezrivo me je pogledao.

— Zovem se Beverli Holms. Raspitajte se o meni. Ja sam ozbiljan poslovan čovek i uživam odličnu reputaciju u krugovima u kojima se krećem. Ako mi ne verujete, ne moramo sklopiti posao...

— Ali, gospodine Beverli... Pogrešno ste me razumeli...

Izvadio sam iz džepa četiri hiljade dolara i pružio mu ih.

— Evo, gospodine Beverli... Izvolite, gospodine Beverli...

Dao sam mu Norinu fotografiju i rekao mu nekoliko reči o njenim navikama: u koje vreme izlazi iz kuće, kuda ide, kojim ulicama... Mirno me je saslušao a zatim je uzeo fotografiju i krenuo.

— Gospodine, Beverli — zaustavio sam ga.

Zastao je i pogledao me.

— Da?

— Kad?

— U roku od tri dana od danas. Nakon toga ću vam se javiti telefonom i dogovorićemo se gde da se nađemo da mi predate drugih četiri hiljade dolara.

— Da, gospodine Beverli... U redu, gospodine Beverli...

Nabio je šešir na čelo i izašao.

Otpratio sam ga pogledom a zatim naručio još jedno pivo. Iznenađeno sam postao veoma, veoma žedan.

III

Profesionalni ubica, Beverli Holms je savesno obavio povereni posao. Dok sam bio na službenom putu, moju dragu Noru su pronašli sa lepom, okruglom rupom na čelu.

Inteligentni policajci su nakon kraće istrage, zaključili da je bila napadnuta, opljačkana i ubijena a da je za ovo poslednje poslužio metak iz revolvera kalibra 7.65 mm, ispaljen sa daljine od najviše jednog metra.

Plaćenom ubici sam isplatio preostalih četiri hiljade dolara i zahvalio mu se. Nije hteo ni da me sasluša. Uzeo je novac i nestao.

Policajci ni jednog trenutka nisu posumnjali na mene. Moj alibi je bio neoboriv, to im je bilo jasno, i dalje nisu ispitivali.

Tako sam postao udovac.

Noru sam zaboravio. Činilo mi se kao da nikada nije ni postojala. Nisam želeo da mislim na proteklih deset godina, koje sam smatrao naj-

težim i najmukotrpnijim periodom svog života.

Uzalud sam se trudio da pred prijateljima izgledam tužno i potišteno. Čak i oni koji me nisu dobro poznavali mogli su da zaključe da svakim danom izgledam sve bolje.

Neki su mi predlagali da se ponovo oženim i njih sam, nakon dužeg razmišljanja i odmeravanja svih razloga za i protiv, ipak poslušao.

Nekako posle venčanja, ponovo sam sreo psihijatra Džeka, onog istog što je ranije bio u stanju da me satima sluša, bez prekidanja, onog istog što je dosadno ponavljao da treba da odem na lečenje u neku od specijalizovanih, psihijatrijskih ustanova.

Obradovao sam se kad sam ga video.

— No, Džek? Šta sad misliš? Da li me još uvek smatraš ludim? Da li bi mi i sada preporučio psihijatrijsko lečenje?

Prišao mi je sasvim blizu i pogledao me u oči.

Imao je ozbiljan izraz lica.

— Savetujem ti to i sada, Hari. Tvoja situacija se, u međuvremenu, izmenila, i to nagore. Potreban ti je ozbiljan tretman. Idi u bolnicu dok je vreme, kažem ti. Zreo si za...

— Ludnicu, zar ne, Džek? Pričaš gluposti, prijatelju. Nikad se nisam bolje osećao. Ugojio sam se, više se ne nerviram, ponovo sam se oženio, bogatom i zgodnom devojkom koja je kao stvorena za mene... Grešiš, prijatelju. Cenim tvoju stručnost ali ti kažem da si ovog puta zaista pogrešio.

Džek me je je još jednom ozbiljno pogledao, u nedoumici zavrteo glavom i otišao. Imao sam utisak da je hteo još mnogo toga da mi kaže ali da se u poslednji trenutak predomislio, kao da je zaključio da sam ja jedan od onih kojima ne vredi govoriti.

Bilo mi je žao Džeka, koji je u više navrata pokazao da mi je zaista iskren prijatelj.

Osećao sam da sam ga izgubio, ovoga puta zauvek.

Sa druge strane, sada sam imao Elen.

Moja nova supruga bila je oduševljena kućom. Sve ju je zanimalo. Zavirivala je u svaki ugao, raspitivala se odakle mi ono, šta je ovo, gde sam kupio ono, čemu služi ovo...

Jedne večeri na red je došao i tavan. Ostala je tamo oko dva časa i vratila se prljava, prašnjava i neraspoložena.

Prvi put sam video da je njeno većito nasmešeno lice ozbiljno i namršteno.

— Hari, dragi moj. Bila sam na tavanu.

— Vidim po tebi, draga. Zašto si tako ozbiljna? Šta se dogodilo?

— Kako možeš da dozvoliš da tamo bude onakav nered? Nisam to očekivala od tebe. Smatrala sam te sređenim i urednim čovekom a ti...

— Ne vidim zašto ti smeta tavan. Zašto si se uopšte penjala? Tamo nema ničega osim starih, nekorisnih stvari koje nisam znao gde da odložim.

— Hari, da li ti voliš svoju ženu?

— Kakvo pitanje! Naravno da te volim, draga.

— U tom slučaju...

— U tom slučaju treba da se popnem na tavan i da ga spremim, zar ne draga?

— Odlično, Hari. Vidiš da se odlično razumemo. Stvoreni smo jedno za drugo.

— Idem odmah, draga. Sutra nećeš prepoznati tavan. Mislićeš da si u apoteci a ne na tavanu naše kuće.

— To i želim, dragi. Želim da sve blista.

Vragolasto se osmehnula.

— Naravno, ako sve bude kao što si obećao, dobićeš i nagradu. Tvoja mala Elen misli na tebe, Hari.

Obukao sam staro odelo i popeo se na tavan.

IV

Elen je bila u pravu. Zaista je sve bilo prljavo i prašnjavo, puno paučine i otpadaka. Stvari su bile nabacane jedna preko druge u neopisivom neredu. Debele naslage prašine su činile da sve izgleda sivo i jednolično.

Pokušao sam da se setim kad sam poslednji put bio na ovom mračnom i prljavom mestu. Činilo mi se da sam to poslednji put učinio one nedelje kad je moja prva žena, Nora, umrla, ali nisam mogao da budem siguran.

Mada sebe ne smatram plašljivim, čim sam prešao prag i ušao u tavan, stresao sam se od neke iznenadne jeze. Sve je ovde bilo nekako jezivo, sumorno i strašno.

Prošao sam pored starog kreveta, prekrivenog prljavom prostirkom i došao do ormana u kome je Nora držala svoje haljine. Ne znam šta me je nateralo da ga otvorim. Ne znam. Ne znam.

Ne znam šta sam očekivao da ću tamo videti. Ne znam.

Znam samo da bi bilo bolje, bilo bi daleko bolje da to nisam učinio.

Stara, isušena vrata su škripala dok sam ih otvarao. Pogledao sam unutra: nekoliko vešalica se blago ljuljalo. Na jednoj je još uvek bila neka haljina. Nagnuo sam se da bih bolje video. Da, da, bio sam u pravu. Bila je to Norina haljina od zelene svile. Ona koju je nosila u prvim godinama našeg braka, godinama punim sreće, razumevanja i ljubavi... Oblačila ju je samo zbog mene, jer je mislila da mi se u njoj posebno sviđa... Kako se varala! Kako je grešila! Jadnica! Nije znala da mi se nikada, baš nikada nije sviđala, da nikad nisam voleo nju nego samo njen novčanik i njen račun u banci...

Trgao sam se kad je napolju, iznenada, počelo da grmi. Na momente, plavičasta svetlost bi osvetlila ceo tavan, zatim bi opet sve utonulo u

mrak, samo sada još gušći i tajanstveniji, pun neke skrivene pretnje koja me je terala da pobegnem, da pobegnem što pre i što dalje, da nestanem, da odem, odmah, brzo, brzo, brzo...

Drhtavom rukom iz džepa izvah sveću i upalih je.

Slaba, žućkasta svetlost uzalud je pokušavala da se probije kroz tamu i da dopre do tamnih i skrivenih uglova mračnog i sablasnog tavana.

Ustuknuo sam, sapleo se o nešto i naglo se okrenuo.

PREDAMNOM JE STAJALA NORA!

Na licu je imala onaj odvratni poluosmeh koji sam ranije tako često vidao i koji me je, bezbroj puta, dovodio do ludila. Istovremeno je bio ciničan, sarkastičan, nadmen i podsmešljiv.

Nije se nimalo promenila.

Gutao sam pljuvačku dok mi je srce ludački udaralo. Pred očima mi zaigra bezbroj sitnih, blistavih tačkica koje načiniše bleštavi kovitlac. Na slepoočnicama su mi pulsirale vene. Bio sam skoro omamljen šokom zbog ponovnog susreta sa Norom.

— Nora... Nora, jesi li to stvarno ti?... Kako?... Otkud?...

Ćutala je i gledala me nepomičnim pogledom svoji buljavih, ribljih očiju.

Odjedno počeh da vičem.

— Deset godina si me mučila! Ti, veštice, prokleta veštice! Deset godina! Deset najlepših godina mog života! Prokleta, prokleta veštice!... Šta sada želiš od mene? Zašto si došla? Zašto me ponovo mučiš? Odlazi, odlazi, odlazi!...

Sa lica joj nije silazio nadmeni, superiorni osmeh. Riblje oči su na mene imale neku čudnu, hipnotičku moć...

Iza leđa začuh škripanje. Vrata tavana su se otvorila. Neko me je zvao. Prepoznadoh Elenin glas.

— Hari? Hej, Hari! Da li sa nekim razgovaraš? Učinilo mi se da nešto

višeš?!

— ZOVI JE, HARI, Zovi je ovamo! neka dođe, NEKA ODMAH DOĐE! — šaputala je Nora. Šaputala je ali je njen šapat za mene bio naređenje.

Okrenuh se.

— Hej, Elen! Dođi ovamo. Želim nešto da ti pokažem.

Elen pređe prag tavana i za sobom zatvori vrata.

— Promaja je, zato sam zatvorila — govorila je, prilazeći mi. — Šta radiš ovde, Hari? Pa ti još nisi ni počeo da spremaš! Mislila sam da si već pri kraju. . .

U rukama sam držao Norinu zelenu haljinu.

Prineo sam je Eleninom licu.

Trgla se i napravila korak unatrag.

— Hari? Hari šta ti je?

Ponovo sam joj prišao.

— Hari! Šta pokušavaš, Hari? Zašto me tako gledaš? U očima ti je ubilački sjaj! Hari, smiri se, Hari. Ja sam tvoja Elen. Tvoja mala, mila ženica. . .

Napravio sam još jedan korak.

— Hari, smiri se. Kakva ti je to stara haljina. Stara, zelena haljina. . . I šta, do đavoka, radiš pred tim. . .

Dalje nije stigla.

Nije uspela da završi rečenicu.

Prebacio sam Norinu haljinu oko njenog divnog, belog i mekog vrata i zategao je. Zaprepašćeno me je pogledala a zatim je otvorila usta. Želela je da vikne, da pozove pomoć, da vrišti. . .

Nije mogla.

Bilo je prekasno za Elen.

Napolju je grmelo i praskalo. Munje su na trenutak osvetljivale sablasni tavan plavičastom svetlošću da bi potom sve ponovo utonulo u mrak, samo sada još gušći i neprozirniji.

— DOBRO JE, HARI. SAD DOĐI KOD NORE, KOD TVOJE ŽENICE, TVOJE MILE I DRAGE ŽENICE. . .

Prišao sam joj. Osetio sam kako

me Norine ruke čvrsto drže, kako se stežu, stežu, stežu. . .

Pokšao sam da se otrgnem ali to je bilo uzaludno.

Na licu joj je bio onaj osmeh. Onaj koji je 'zračio superiornošću i nadmenošću, onaj koji se na njenom licu pojavljivao uvek pre nego što će se dogoditi neka strašna nesreća. . .

Osećao sam da će se desiti nešto strašno, užasno, nepojmljivo, nešto što će značiti kraj. . .

»DOŠLA SAM DA TI POMOGNEM, HARI. DOŠLA SAM DA TE POVEDEM SA SOBOM. TI ĆEŠ IĆI SA MNOM. HARI. NEĆE MOĆI TO DA ODBIJEŠ SVOJOJ DRAGOJ NORI. . .

Njene ruke su me uporno vukle prema uglu mračnog tavana.

Otimao sam se, ali sam bivao sve slabiji. Nešto me je sprečavalo da pružim ozbiljniji otpor.

Grčevito sam se držao za Noru, stezao je, vikao, cvileo, pretio, molio, klećao. . .

Uzalud.

Plakao sam, a Norino lice je i dalje bilo nepomično, kao isklesano od kamena, sa zaleđenim, nadmenim i superiornim osmehom, osmehom koji sam tako dobro poznavao. . .

Vukla me je za sobom.

— HAJDE, HARI, HAJDE. . . BUDI DOBAR DEČKO. . . BUDI DOBAR PREMA TVOJOJ NORI. . . HAJDE. . . HAJDE. . .

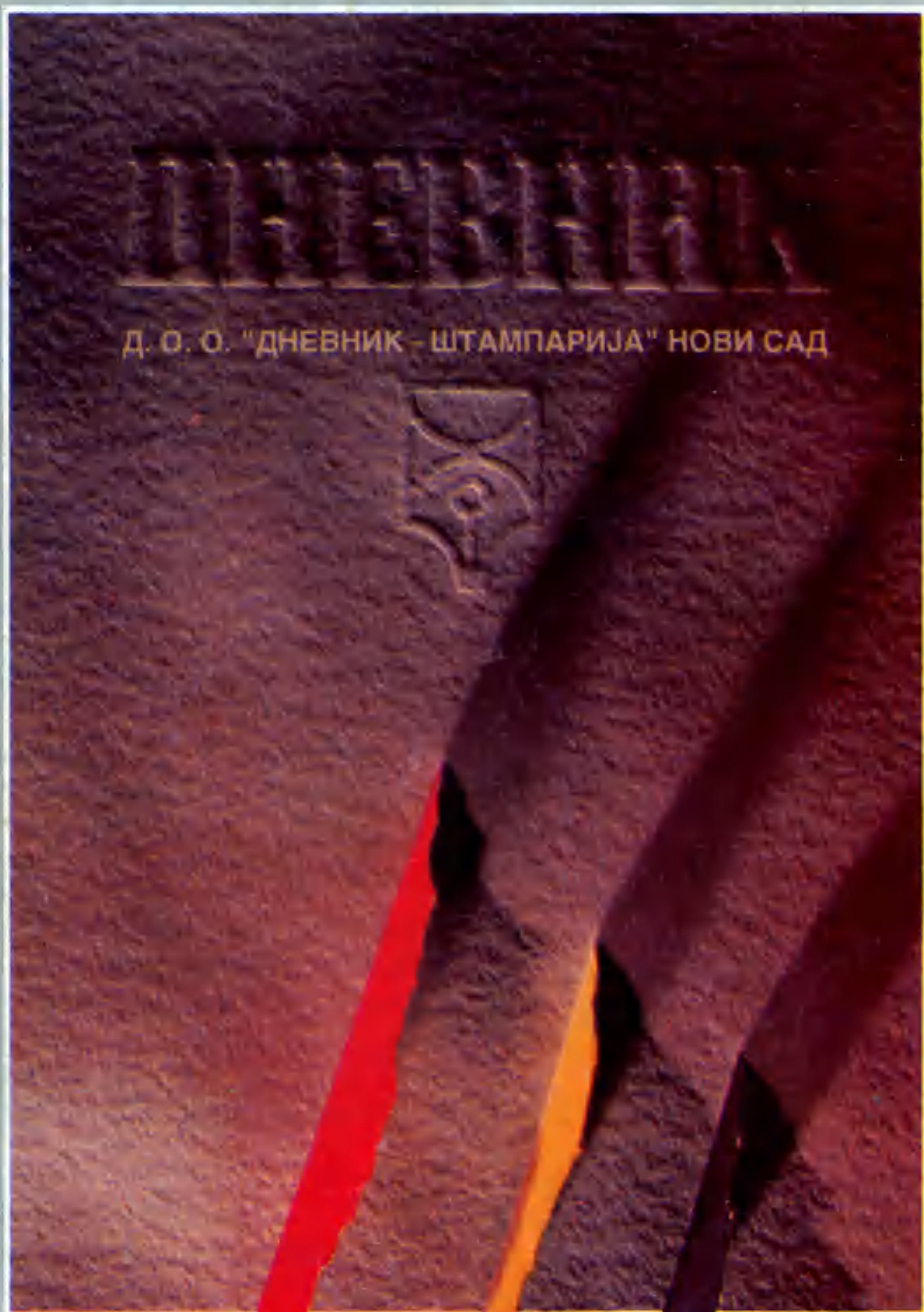
*

Harija Votkinsa našli su sutradan ujutro kako zgrčen leži u uglu tavana. Lekari su kratko zaključili da je uzrok smrti srčani napad, izazvan preteškim uzbudjenjem.

Elez Votkins bila je zadavljena svilenom, zelenom haljinom.

Niko od policajaca i inspektora nije umeo da objasni zašto je Hari Votkins u rukama čvrsto držao portret svoje prve žene, Nore.

KRAJ

YU ISSN 0353-1287

9 770353 128201

